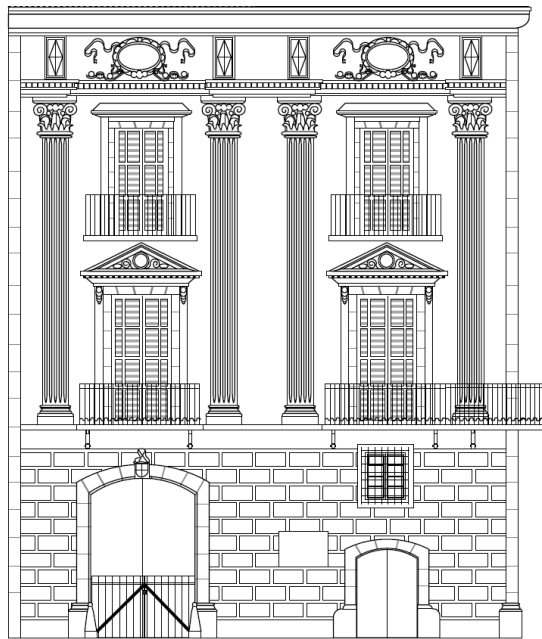

EL MUSEU ROMÀNTIC CAN PAPIOL: ANÀLISI DE LES INTERVENCIONS

Autor: Martí Carbonell Català

Treball Final de Grau

Grau en Conservació-Restauració de Béns Culturals

NIUB: 16644062

Tutora: Mercè Marqués

Curs: 2017-2018

AGRAÏMENTS:

En primer lloc, voldria donar les gràcies a la meva tutora, Mercè Marqués, per guiar-me al llarg d'aquest treball.

També voldria agrair al personal de l'OAPV Balaguer, molt especialment a Ignasi Soler, les facilitats donades tots aquests mesos.

Per últim, a la restauradora Mia Marsé, per deixar-me visitar la Casa Jenaro Ferrer.

RESUM:

El treball neix de l'objectiu d'investigar les intervencions que s'han succeït en l'edifici que actualment acull el Museu Romàntic Can Papiol, al llarg dels seus més de 200 anys d'història.

Es presenta el resultat de la recerca, sistematització i interpretació de tota la informació que s'ha pogut recollir, per tal d'entendre com era la casa en un origen, i com s'ha anat transformant per les successives intervencions, especialment en els darrers 60 anys.

Per tal d'acompanyar el treball, s'ha realitzat una planimetria de la casa en els seus diversos estadis.

Amb tot, es busca posar en valor tota la informació possible, per tal de tenir-la present a l'hora de portar a terme futures intervencions de conservació-restauració.

Paraules clau: casa museu, museu romàntic, restauració arquitectònica, Can Papiol, museografia, Vilanova i la Geltrú, arquitectura del s. XVIII-XIX.

ABSTRACT:

This project has been written with the objective of investigating the interventions that have taken place in the building that currently houses the “Museu Romàntic Can Papiol”, which has more than 200 years of history.

The result of the research, systematization and interpretation of all the information that has been collected, is presented to understand how the house was originally, and how it has been transformed by the successive interventions, especially in the last 60 years.

To accompany the project, a planimetry of the house has been carried out to compare its different stages.

In general, this project tries to give value to all the information, to take it into consideration if new conservation-restoration interventions are carried out in the future.

Keywords: museum house, romantic museum, architectural restoration, Can Papiol, museography, Vilanova i la Geltrú, 18th-19th century architecture.

1. ÍNDEX

	Pàg.
1. Índex	4
2. Introducció	6
3. Context:	7
3.1. Context general del moment	7
3.2. Context concret de la casa i la família	9
4. Descripció de l'edifici en el seu estat actual:	11
4.1 Descripció arquitectònica dels espais	12
4.1.1. Les façanes.....	13
4.1.2. Interiors: Planta Baixa.....	17
4.1.3. Interiors: Planta Entresòl.....	19
4.1.4. Interiors: Planta Primera.....	21
4.1.5. Interiors: Planta Segona.....	31
4.1.6. Interiors: Planta Tercera (golfes).....	32
4.1.7. Exteriors: Jardí.....	33
4.2. Descripció i anàlisi dels materials constructius originals	34
5. Intervencions:	42
5.1. Estat original i intervencions durant el període de la casa com a habitatge (1790-1959)	42
5.1.1. La construcció de la casa.....	43
5.1.2. La configuració original de la casa.....	46
5.1.3. Les transformacions de la casa durant el segle XIX i XX.....	54
5.2. Intervencions d'adequació de l'espai per a museu (1960-1961)	66
5.2.1. Descripció i anàlisi de les obres realitzades entre el novembre de 1960 i el juny de 1961.....	69
5.2.2. Descripció i anàlisi de les obres realitzades al jardí (1961-1962).....	78
5.2.3. La plaça de la diputació (1961).....	82
5.3. Intervencions de conservació -restauració i reformes durant el període de museu (1961-2018)	83
5.3.1. Intervencions entre el 1961 i el 1982.....	84
5.3.2. Segona intervenció (entre el 1982 i el 1989).....	91

5.3.3.	Intervencions entre el 1989 i el 2003.....	108
5.3.4.	Tercera intervenció (entre el 2003 i el 2011).....	110
6.	Anàlisi dels criteris seguits en les intervencions.....	121
7.	Conclusions.....	127
8.	Bibliografia.....	129
8.1.	Bibliografia, webgrafia i altres fonts de documentació.....	129
8.2.	Material d'arxiu i planimetria.....	132
8.3.	Bibliografia de les imatges.	142

ANNEXOS:

- A1. Glossari del vocabulari dels plànols del s. XIX.
- A2. Plànols originals de mitjans del s. XIX.
- A3. Planimetria completa (55 plànols).
- A4. Ressenya de la visita a la casa Jenaro Ferrer.
- A5. La “casa nova” de Francisco Papiol. (autora: Teresa Besora)
- A6. La “fàbrica” de la Casa Papiol. (autora: Maria Lluïsa Orriols)

2. INTRODUCCIÓ.

El present treball té la voluntat d'analitzar les intervencions que s'han anat succeint a l'edifici de l'actual Museu Romàntic Can Papiol, situat a Vilanova i la Geltrú (Barcelona).

Es tracta d'una casa construïda a finals del s.XVIII i principis del s.XIX, que va ser comprada per la Diputació de Barcelona i transformada en Museu Romàntic entre el 1959 i el 1961. L'objectiu del museu és il·lustrar la vida d'una família benestant del segle XIX.

Els primers apartats del treball estan dedicats a situar l'edifici dins del seu context, tant des del punt de vista històric com arquitectònic i familiar. A continuació es fa una descripció de totes les zones de l'edifici en el seu estat actual, per tal de conèixer els espais al voltant dels quals girarà la resta del treball, així com una explicació dels materials constructius originals.

En primer lloc, s'ha investigat com era la casa original i les diverses transformacions que va patir durant els 150 anys que va estar habitada. A continuació, es passa a parlar de totes les intervencions que s'han realitzat durant el període de museu. Els treballs van des de les tasques de museïtzació, fins a la substitució de forjats, passant per tot tipus de procediments de conservació-restauració, o de millora dels usos i espais.

A causa de l'amplitud del tema, el treball es centra en els aspectes arquitectònics i en aquells que hi estan relacionats, com la pintura mural, la fusteria o les instal·lacions diverses. No s'analitzaran els elements mobles, tot i que se'n pot fer referència en algunes descripcions, sobretot a l'inici del treball.

A partir de tota la documentació existent, i en especial dels plànols de la casa realitzats per diverses persones al llarg del temps, s'han aixecat uns nous plànols i alçats de l'evolució de l'edifici en diversos moments claus de la seva història, unificant el format.

Dins del cos del treball s'inclouen alguns d'aquests plànols per tal de fer el text més entenedor. A l'annex s'inclou tota la planimetria completa.

3. CONTEXT

Al llarg d'aquest apartat es pretén esbossar el context on es construeix Can Papiol.

L'objectiu és fer una breu síntesis de la situació social, política i arquitectònica, per tal d'entendre en quin moment neix la casa Papiol, qui la va fer construir i dins de quin estil o tipologia arquitectònica s'emmarca.

En el primer apartat es tractarà el context històric i arquitectònic, i al segon apartat es farà especial esment al constructor de la casa, i als diversos propietaris i famílies que la van habitar.

Aquest punt té la voluntat de ser de caràcter breu, ja que s'ha estudiat de forma molt més extensa en treballs de diversos historiadors, els quals queden recollits en la bibliografia.^{1,2}

3.1. CONTEXT GENERAL DEL MOMENT

El context on es construeix la casa gira entorn de dos eixos, que si bé no són els únics, són els més rellevants pel treball.

En primer lloc, el canvi de sistema polític, que progressivament va deixant enrere l'antic règim, i s'avança cap a un estat liberal.

En segon lloc el període de guerres, especialment la Guerra del Francès (1808-1814).

Durant l'antic règim, l'organització política es basava en un sistema de jurisdiccions. Vilanova i la Geltrú era una vila tradicionalment liberal, de jurisdicció reial. El 1800, la vila comptava amb aproximadament uns 1000 edificis³. Vilanova i la Geltrú s'havia format recentment, de manera que fins al 1768, formava part del terme municipal de Cubelles (dita aleshores Vilanova de Cubelles).

És a partir del 1833 quan es comença a bastir l'estat liberal a Espanya, i es produeix un procés lent de modernització de les estructures socials, alhora que s'inicia l'economia de mercat.

Durant els segles XVII i XVIII, les famílies més poderoses de la vila havien estat hisendats, com era el cas de la Família Papiol. Això comporta una tipologia d'habitatge molt característica a Catalunya: la casa pairal, que respon a les necessitats dels grans propietaris agraris. Aquestes cases, acostumaven a tenir una zona de treball a la planta

¹ ROCA VERNET, J. Tradició constitucional i Història Nacional (1808-1823)... Barcelona, 2011.

² TOSCAS SANTAMANS E. Família i context. La Casa Papiol i la Vilanova de la primera meitat del segle XIX. Vilanova i la Geltrú, 1999.

³ Ibíd., p. 22, 31.

baixa, amb magatzems, estables, cellers, etc., i unes plantes superiors on residien els propietaris, que normalment estaven conformades per una o dues plantes, i golfes.

Per tant, aquests edificis complien una doble funció; la d'habitatges, però també la de centre productiu.

És molt important aquest concepte, ja que a causa del canvi de model econòmic, aquest model d'habitatge anirà essent substituït, almenys entre les classes benestants.

Durant el segle XIX, el poder econòmic i social dels hisendats va perdent pes⁴, i en el cas concret de Vilanova, agafen el relleu dues tipologies de burgesos: la burgesia industrial, i els Indians⁵. Vilanova i la Geltrú va experimentar una gran industrialització al llarg del s. XIX, especialment en el sector tèxtil.

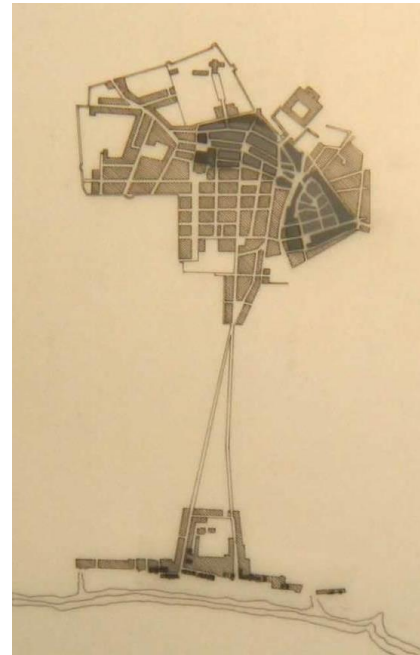
Ambdós es caracteritzen per no basar la seva font d'ingressos en el camp, i per tant la casa deixa de ser un centre de producció, i passa a ser únicament la residència de la família.

Això provoca el creixement de la vila, i la urbanització de noves zones, en les quals es concentraran aquestes noves cases burgeses. En el cas de Vilanova, el nucli de poder es desplaça des del carrer Major (on es troba Can Papiol), cap a la Rambla Principal.

Aquestes noves cases ja no disposen d'una zona dedicada a les feines del camp, de manera que l'habitatge pròpiament dit passa també a ocupar la planta baixa. També desapareix el concepte de golfes característic de les cases pirals tradicionals.

Deixant enrere aquest tema, cal passar a l'altre eix: el context de guerres. La Guerra del Francès va començar el 1808, quan l'exèrcit Napoleònic del Primer Imperi Francès va entrar a Espanya. El conflicte bèl·lic es va desenvolupar principalment en forma de guerrilles. El 1812 s'elabora la constitució de Cadis, i el conflicte es dona per acabat el 1814, quan retorna el rei Ferran VII a Espanya.

Durant aquesta guerra, diversos membres de l'exèrcit s'hostejaren a la casa dels Papiol, i cal destacar que el pintor Pau Rigalt, a qui s'atribueix la major part de les pintures murals de Can Papiol, va estar a la vila durant el contenciós, i en aquest període va pintar les decoracions de diverses cases de la vila, com per exemple la Casa Cabanyes.

IMATGE 1: Plànol pel desenvolupament urbà de Vilanova i la Geltrú. 1854. Es poden veure en color més fosc els nuclis originals de Vilanova (esquerra) i la Geltrú (dreta).

⁴ TOSCAS SANTAMANS E. Família i context... Op, cit., p. 28, 29.

⁵ Persones que havien marxat a fer fortuna a Amèrica, i un cop enriquits, tornaven a la seva ciutat natal, en aquest cas Vilanova.

3.2. CONTEXT CONCRET DE LA CASA I LA FAMÍLIA

La Casa Papiol fou construïda per encàrrec de Francesc de Papiol i Padró⁶ i la seva mare, Maria Càndida Argullol, entre 1790 i 1801, tot i que com s'explicarà a continuació, només fins el 1817 el cap de família portarà "Papiol" com a primer cognom. Malgrat això, la casa serà coneguda sempre amb aquest nom, i com a conseqüència també els seus successius propietaris.

Francesc de Papiol estudià la carrera de lleis a la Universitat de Cervera. Una de les seves majors fites fou la seva elecció com a diputat de les Corts de Cadis per Tarragona. Francesc de Papiol és considerat absolutista, amb valors tradicionals. Va defensar la sobirania nacional i va signar un decret a favor de la inquisició. Cal dir que es tractava d'una família profundament religiosa. El pare i l'avi de Francesc de Papiol, estaven vinculats a la Inquisició⁷.

Com apunta Eliseu Toscas i Santamans al seu llibre *Família i Context*⁸, cal tenir en compte el concepte de "Casa", com a paraula que designa a totes les persones que resideixen sota el mateix sostre, i que transcendeix més enllà del concepte de família. D'aquesta manera, si una casa era respectable, aquesta condició es traslladava a tots els membres que en formaven part, i en afegit, provocava que el seu nom prevalgués per damunt dels cognoms de les famílies que l'habitaven.

A Catalunya, la successió en l'hereuatge es feia seguint els criteris de masculinitat i primogenitura⁹, de manera que la gran part del patrimoni es transmetrà a una sola persona en cada generació. Era necessari fer aquest apunt per tal d'entendre la successió patrimonial de la casa objecte del treball.

A la mort de Francesc de Papiol, es produeix una successió accidentada dels seus béns, inclosa la casa gran del Carrer Major. Ell tenia dues germanes, Josefa de Papiol i de Padró (casada amb Joan Rubinat¹⁰) i Lluïsa de Papiol i de Padró (casada amb Manuel Torrents i Fals¹¹), ambdues casades i amb descendència.

El 1817, quan morí el constructor de la casa, l'herència va passar directament al fill del matrimoni Rubinat-Papiol. Benet Rubinat i de Papiol¹², nebot del constructor de la casa, fou per tant, hereu universal dels patrimonis dels Papiol i dels Rubinat.

⁶ El domicili familiar sembla que estava ubicat a la Plaça Llarga, a uns 170 metres del carrer Major.

⁷ TOSCAS SANTAMANS E. *Família i context...* Op, cit., p. 59.

⁸ TOSCAS SANTAMANS E. *Ibíd.*, p. 37, 38.

⁹ ESTRADA Ferran, "La casa al Pla d'Urgell. Transformacions socio-econòmiques i canvis en models familiars", 1994, p. 95-122.

¹⁰ Hereu de la família Rubinat, que posseïen un important patrimoni.

¹¹ Hereu de la família Torrents, també de gran patrimoni.

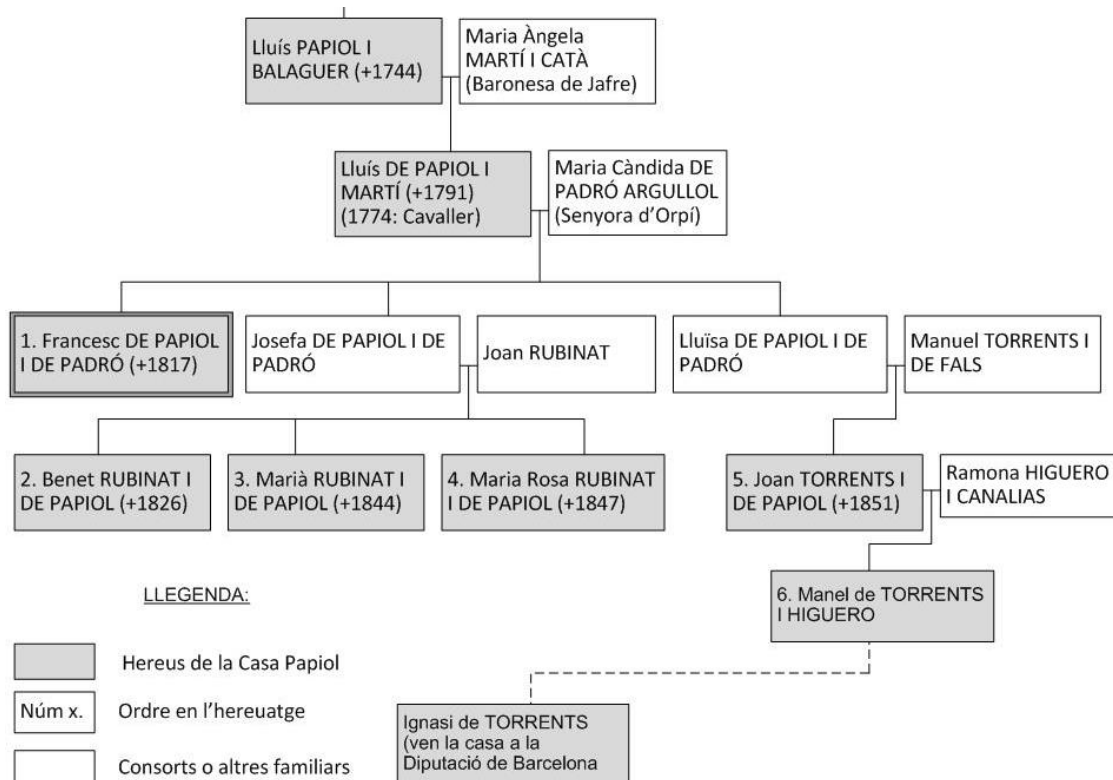
¹² Prohom liberal a escala catalana. Durant el Trienni Constitucional fou membre de la junta provisional de la província de Catalunya el 1820, i de la Diputació provincial de Catalunya. (TOSCAS SANTAMANS E. Op, cit., p. 59)

Benet no es casà, i a la seva mort, el patrimoni va passar al seu germà; Marià Rubinat i de Papiol¹³, que tampoc tingué descendència. A la seva mort, el 1844, els seus béns passaren a la seva última germana, M. Rosa Rubinat.

Al seu testament, M. Rosa va partir els seus béns. Els que provenien de la branca Rubinat, els llegà a un parent del Camp de Tarragona, i els de la branca Papiol (inclosa la casa tractada), al seu cosí, fill de l'altra germana de Francesc de Papiol¹⁴: Joan Torrents i de Papiol.

Joan Torrents¹⁵ es convertí en hereu del patrimoni dels Papiol i dels Torrents. Va ser ell qui va establir la línia successòria de pares a fills, que es va mantenir durant tot el segle XIX i XX, fins que Ignasi de Torrents va vendre l'immoble a la diputació de Barcelona.

Per tant, i com a síntesi d'aquest apartat, es pot dir que la Casa Papiol va ser habitada en primer lloc pels Papiol, que a partir del 1817 uniren el seu patrimoni al dels Rubinat, però que el 1847 es tornaria a separar dels Rubinat i s'uniria al dels Torrents, del qual ja no es tornaria a separar. Això provoca que a partir del 1847, la casa estès habitada per una mateixa família, però que en el període comprés entre el 1817 i el 1847, s'hi succeïssin una sèrie de persones amb certa brevetat.

IMATGE 2: Arbre genealògic parcial de la família Papiol, elaborat a partir de les investigacions d'Eliseu Toscas.

¹³ Alcalde de la vila. El 1821 fou elegit diputats a Corts. (TOSCAS SANTAMANS E. *Ibíd.*, p. 63)

¹⁴ Es casà amb Manuel de Torrents i de Fals.

¹⁵ Fou síndic procurador general de l'ajuntament el 1831 i regidor degà entre 1833 i 1834. (TOSCAS SANTAMANS E. *Ibíd.*, p. 67)

4. DESCRIPCIÓ DE L'EDIFICI EN EL SEU ESTAT ACTUAL:

Aquest apartat té com principal finalitat descriure l'edifici en el seu estat actual, per tal que el lector es pugui situar i familiaritzar amb la disposició dels espais de l'actual Museu Romàntic Can Papiol.

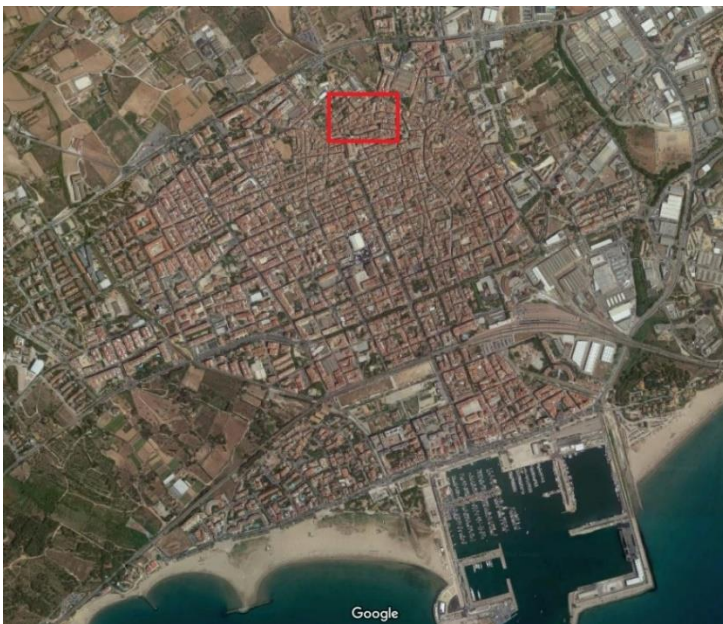
Per aconseguir-ho, es farà una descripció dels espais (façanes, jardí i plantes del museu), fent esment de la situació de cada estança dins l'edifici, la seva decoració mural, el tipus de sostres i paviments, i algun element destacat del mobiliari.

Es farà servir la denominació actual de les sales del museu, i no s'analitzarà si els elements descrits són originals de la casa. Únicament s'exposarà quin és l'estat en el qual es troba actualment l'edifici.

Per últim, es farà un anàlisi dels materials constructius originals, a causa de l'interès que això té en el camp de la Conservació-Restauració.

El Museu es situa al nucli antic de Vilanova, concretament al carrer Major cantonada amb el carrer de les Premses. Vilanova es dividia antigament en dues zones principals, les quals es conserven encara: el nucli de la ciutat (amb l'església, l'antic ajuntament, i el carrer Major), i el barri marítim, un barri tradicionalment de pescadors que queda enfront del mar, unit amb la resta per la Rambla Principal. La ciutat s'ha urbanitzat majoritàriament a l'espai que queda entre els dos barris originals, de manera que el carrer Major, i per tant Can Papiol, continua quedant a l'extrem nord de la vila.

El carrer era una de les arteries principals de Vilanova en el moment de construcció de la casa, i per aquesta zona es situen la resta de construccions anàlogues de l'època.

IMATGE 3: *Entramat urbà de Vilanova i la Geltrú. Vista actual. En vermell, zona del nucli antic on es situa el Museu.*

IMATGE 4: Ampliació de l'espai marcat en vermell dins del plànol anterior. En vermell, illa de cases que ocupa el Museu

IMATGE 5: Vista aèria del Museu, amb els contorns delimitats en vermell.

4.1. DESCRIPCIÓ ARQUITECTÒNICA DELS ESPAIS.

L'edifici consta de planta baixa, entresòl, primer pis, segon pis i golfes. La planta és irregular, ja que s'adapta a la forma del solar. El terreny mesura aproximadament 1.451m². La superfície de cadascuna de les plantes és de 658m² construïts aproximadament. A la part posterior de la casa hi ha un jardí romàntic de 771 m².

4.1.1. LES FACANES:

Abans de passar a parlar de l'interior del museu, cal esmentar les façanes. La principal, que dona al carrer Major, mesura 12,7 metres, i la del carrer de les Premses 39,6 metres. L'alçada de les façanes és de 16 metres, tot i que l'alçada total de l'edifici arriba fins als 20 metres, comptant les cobertes i l'acabament de la caixa d'escala¹⁶.

La *façana principal del carrer Major* es divideix en dues crugies d'amplades similars, les quals avancen en sentit paral·lel al carrer de les Premses (crugia A i crugia B als plànols que s'adjunten al final d'aquest apartat¹⁷). Pel que fa a la decoració (veure alçats que s'adjunten al final de l'apartat¹⁸), la façana principal és molt sòbria en elements arquitectònics, de manera que la major part està arrebossada. A la planta baixa hi ha l'obertura de la porta principal a la crugia esquerra, i una porta de dimensions més

¹⁶ Veure plànols amb les dimensions de l'edifici a l'annex.

¹⁷ Les plantes que s'adjunten dins el cos del treball tenen la finalitat de fer més entenedor el text i els anàlisis, de manera que no s'inclou l'escala dels dibuixos. A l'annex del treball s'adjunten tots els plànols amb la seva escala.

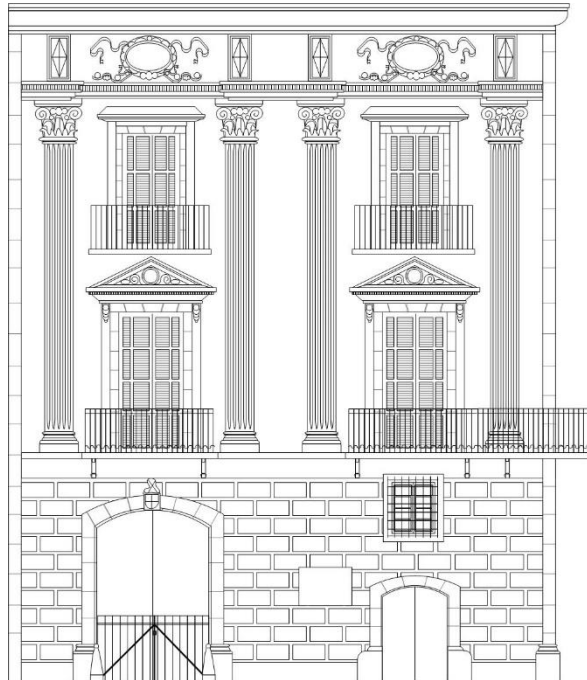
¹⁸ Els alçats que s'adjunten dins el cos del treball tenen la finalitat de fer més entenedor el text i els anàlisis, de manera que no s'inclou l'escala dels dibuixos. A l'annex del treball s'adjunten tots els plànols amb la seva escala.

reduïdes que dona accés a l'actual recepció del museu, a la crugia dreta. Damunt de la porta petita, una finestra al nivell de l'entresòl.

Tant el primer pis com el segon presenten dues obertures acabades en balcons d'estructura de ferro forjat, formant una retícula que emmarca rajoles de València amb dibuix d'escaire verd i blanc. Els dos balcons de la planta noble tenen permòdols¹⁹ de passamà.

El balcó dret del primer pis és corregut, de manera que continua cap a la façana del carrer de les Premses.

Les golfes presenten dues finestres circulars que segueixen el mateix esquema que la resta de la façana. Per tant, es pot dir que és una façana amb un clar domini dels plens enfront dels buits.

IMATGE 6: Alçat de l'estat actual de la façana del carrer Major.

Els elements de pedra que destaquen damunt la sobrietat de la façana són; un sòcol de pedra que recorre totes dues façanes, i mesura uns 40cm d'alçada, les llindes i arc de les portes d'entrada, on destaca l'escut de la família a la porta principal, les llindes de les obertures dels balcons del primer i segon pis, un sòcol vertical que recorre les dues cantonades de l'edifici de dalt a baix, i una cornisa que amaga un canal de recollida d'aigua.

La pintura de la façana parteix d'una base de carreus pintats que ocupa tota l'alçada de la planta baixa i l'entresolat, i que acaba en un fris que simula la pedra, on reposen quatre columnes amb base, fust estriat i capitell d'ordre corinti. Aquestes columnes són de doble alçada, i són coronades amb un arquitrav i un altre fris que emmarca les dues finestres circulars de les golfes, amb decoracions de llaços i motius orgànics.

Els balcons del primer pis estan emmarcats per una segona llinda pintada que acaba en un frontó triangular amb un medalló al centre. Al segon pis es repeteix la doble llinda, però aquest cop acaba amb un frontó pla.

La porta principal, que és de fusta, té una reixa d'un metre i mig d'alt, que permet que als dies de visita es pugui veure l'interior de l'entrada, però n'evita l'accés. La finestra de

¹⁹ Pedra, fusta o ferro que surt perpendicularment de la paret, per a sostenir un balcó, una biga, un prestatge, una llosana, etc. (en aquest cas són de ferro forjat per sostenir els balcons de la planta noble)

l'entresòl té una reixa de ferro forjat que sobresurt respecte el pla de la façana, i les obertures dels balcons estan protegides per llibrets de fusta.

IMATGE 7: Fotografia de l'estat actual de la façana del carrer Major.

IMATGE 8: Fotografia de detall dels elements pictòrics de la façana del carrer Major.

La **façana del carrer Premses** s'organitza de forma molt similar. No segueix un patró de simetria clar, sinó que està conformada per una porta d'entrada a la planta baixa, i diverses finestres tant en els baixos com en l'entresòl. El primer pis té 6 balcons, també d'estructura de forja i rajoles de valència, i a continuació dues finestres. El segon pis té un primer balcó, a continuació dues finestres cegues que responen a la dobla alçada de la sala de ball, i a continuació 3 balcons més i dues finestres, tot perfectament alineat amb el pis inferior. Les golfes presenten també 8 finestres seguint els mateixos eixos verticals que la resta de la façana, però en lloc de ser circulars com les de la façana principal, són rectangulars.

Els elements de pedra són els mateixos que en l'altra façana, i la decoració pictòrica segueix el mateix esquema, de manera que es reproduïxen carreus pintats a tota la planta baixa i l'entresòl, i hi ha 7 columnes repartides al voltant dels balcons que aguanten l'arquitrau i el fris de les golfes. El fris de les golfes presenta una decoració més simplificada.

IMATGE 9: Alçat de l'estat actual de la façana del carrer de les Premses

La façana posterior, la qual dóna al jardí, és de forma irregular, de manera que està conformada per dos cossos que venen perpendiculars a la façana posterior (els dos que parteixen des del carrer major), i un altre cos que ve paral·lel a aquesta façana posterior.

Les tres crugies esmentades tenen igualment planta baixa, entresòl, dos pisos i golfes. A més, l'estructura es completa amb una galeria d'arcades, que conforma un porxo a la planta baixa, i que queda tancada amb unes persianes de llibrets al primer pis.

Si s'analitzen les formes de la galeria, es pot veure que a la planta baixa hi ha 14 pilars amb base i línia d'imposta, que queden coronats per 13 arcs de mig punt. Hi ha una sèrie d'obertures a la planta baixa i a l'entresòl, les quals donen sota els porxos, i cal destacar-ne una de doble alçada que comunica l'entrada principal amb el pati (corresponent a la crugia B del plànol). Al primer pis hi ha una barana de balustres²⁰, i 8 pilars de secció més reduïda que igualment són coronats amb 7 arcs de mig punt, i com ja s'ha dit, tancats amb persianes de llibrets. La coberta d'aquesta galeria és plana i s'hi accedeix des del segon pis, formant per tant una tercera terrassa, però amb barana de ferro.

La resta de les obertures són de disposició irregular, i no hi ha elements decoratius, tret de les llindes de pedra de les finestres i balcons, i de la cornisa de pedra que ja s'apreciava a la resta de façanes.

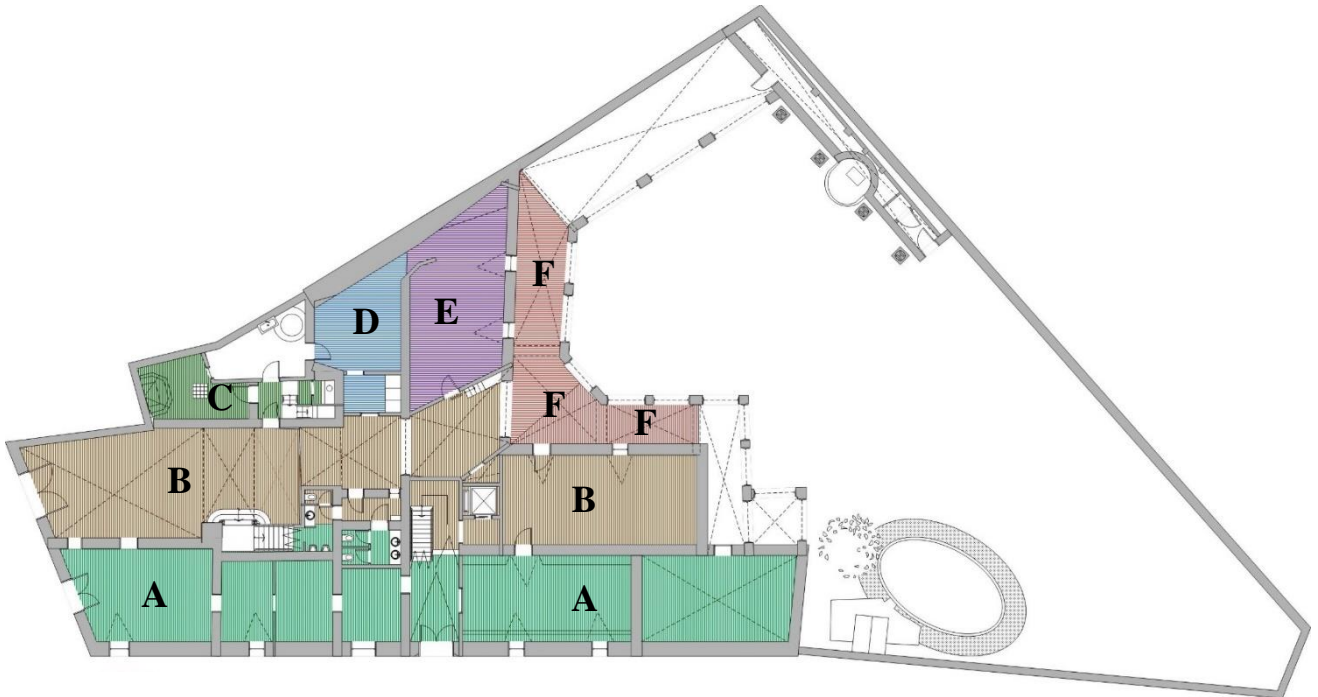
²⁰ Columneta de generació cilíndrica, adornada amb motlures, generalment de fusta, de terrissa o de pedra, que serveix per a formar baranes de balcó, de terrat o d'escala.

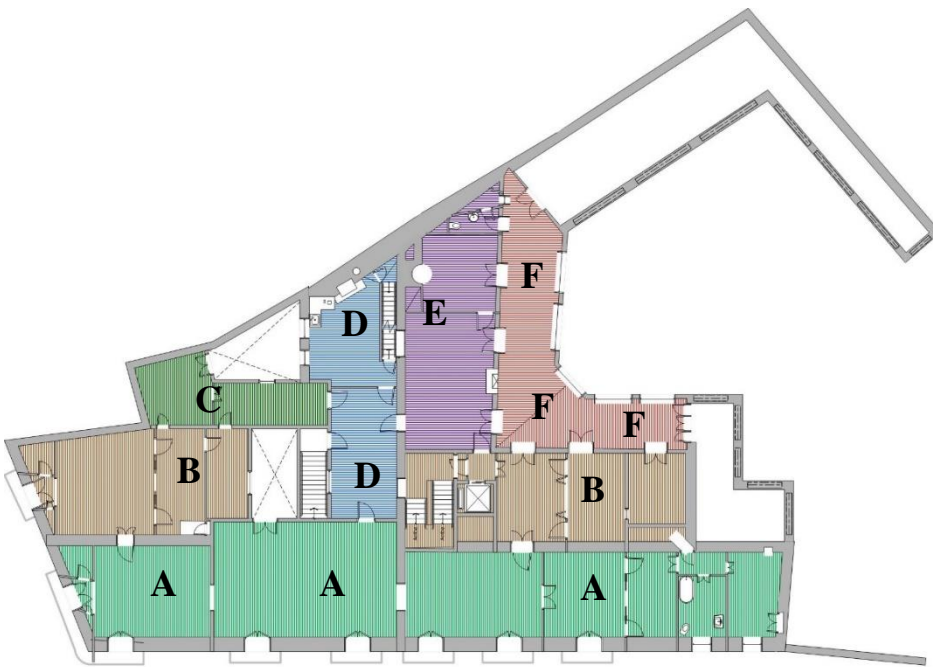
IMATGE 10: *Alçat de l'estat actual de la façana posterior vista des del jardí*

IMATGE 11: *Fotografia de la façana posterior vista des del jardí*

IMATGE 12: Esquema de les crugies de l'edifici que es poden apreciar a la planta baixa

IMATGE 13: Esquema de les crugies de l'edifici que es poden apreciar al 1r pis

- Crugia perpendicular a la façana principal A
- Crugia perpendicular a la façana principal B
- Crugia perpendicular a la façana principal C
- Crugia paral·lela a la façana principal D
- Crugia paral·lela a la façana principal E
- Crugies de la galeria (perpendiculars i paral·leles) F

4.1.2. INTERIORS: PLANTA BAIXA:

La planta baixa s'organitza a través de l'**Entrada Principal**²¹, la qual té doble alçada (ocupa la planta baixa i l'entresòl) i està coberta per una volta catalana rebaixada. Des d'aquesta entrada hi ha l'escala que condueix als pisos superiors, i diverses portes. L'entrada té una segona part coberta amb volta de quatre punts, i la zona on hi ha l'escala queda descoberta per un pati interior. L'espai presenta pintures murals; té una base groga, sobre la qual es pinten franges de color gris i contorn marró resseguint els angles i els elements arquitectònics. També presenta un sòcol de pedra.

IMATGE 14: *Entrada principal*

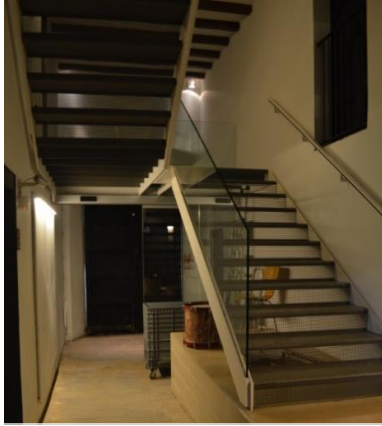
Si es segueix recte, s'accedeix a un passadís de grans dimensions i també de doble alçada, però aquest cop amb bigues de fusta vistes i revoltó ceràmic pintat de blanc, que condueix fins al jardí, i ve a ser l'entrada de carruatges. És al voltant de l'entrada i d'aquest passadís (que conforma la crugia B), a través dels quals s'organitzen la resta de dependències. A la dreta (crugia A), es pot trobar de nord a sud: la **recepció**, el **guarda-roba** i diverses dependències d'ús del personal del museu. Totes aquestes estances estan cobertes amb sostre de volta catalana. A continuació s'interromp l'estructura de la crugia per una **entrada secundària**, on hi ha una escala de nova construcció que comunica totes les plantes i que no es sol visitar, i l'ascensor. A continuació hi ha dos cossos paral·lels amb el **celler**, l'**estable** i una sala també de doble alçada i sostre de volta que s'utilitza com a **magatzem** i per activitats diverses. Les voltes del celler i de l'estable també són de maó vist. En aquest lateral també hi ha els **banys**.

A l'altre costat de l'entrada apareix un altre cos (crugia C del plànol), que no dona al carrer a causa de les irregularitats del solar, i que agafa llum a través d'un **celobert**. En aquest cos hi ha la **Cuina dels jornalers**, una escala de servei, una **comuna**, un **estable** i un **graner**. Totes aquestes estances també estan cobertes amb volta catalana.

Com ja s'ha descrit, al jardí hi donen les porxadades de la **galeria**. La coberta d'aquest espai és de bigues de fusta que aguanten un enllatat i rajoles ceràmiques.

Pel que fa als paviments, l'entrada i el passadís que comunica amb el jardí són d'enllosat de pedra. Els estables i el celler de ciment i pedres irregulars. L'entrada on hi ha l'escala nova, una de les dependències d'ús privat del museu i els banys, tenen un terra de marbre gris. La resta d'estances són de rajola de ceràmica.

²¹ S'indiquen en negreta els noms dels diferents espais del museu.

IMATGE 15: Escala nova, amb accés des del carrer Premses

IMATGE 16: Recepció.

IMATGE 17: Celobert amb el pou.

IMATGE 18: Graner, dins de la zona rústica de la casa.

4.1.3. INTERIORS: PLANTA ENTRESÒL:

L'entresòl queda dividit en dues parts que no es comuniquen entre elles, i que queden partides pel passadís que s'ha esmentat i que comunica l'entrada amb el jardí.

A l'entresòl dret (crugia A), s'hi accedeix des de l'escala de l'entrada principal. L'escala, feta amb esgraons de pedra i barana de ferro forjat, consta de tres graons, i a continuació un replà i un primer tram recte que condueix fins a la porta de l'entresòl, on hi ha un altre replà. Els dos replans queden coberts per dos arcs de mig punt, i el tram per un arc de forma irregular que s'adapta al pendent de l'escala. El segon tram també és recte i acaba en un replà que dóna accés a la planta noble (1r pis). Aquest segon tram queda cobert per una petita teulada d'una mida anàloga a la de l'esmentada escala.

A través d'una porta que hi ha al primer replà s'accedeix a la **Biblioteca**. La Biblioteca està formada per quatre sales: la primera té aspecte de despatx, amb una taula i un secreter, i a continuació hi ha dues sales amb estanteries de llibres. L'última sala, on també hi ha

estanteries de llibres, és un altre despatx. Hi ha diversos armaris encastats dissimulats a les parets. El terra és de rajola ceràmica amb una capa de pintura vermella, possiblement esmalt, i el sostre és de bigues amb revoltó²².

Pel que fa a les pintures murals, les estances de la Biblioteca tenen un sòcol pintat representant marbre, i al damunt un fris amb uns rectangles de marbre emmacats per estructures pintades. La part principal de la paret està formada per uns altres quadrats emmarcats, que queden alineats amb els rectangles de marbre del fris, i que contenen uns medallons al centre.

La Biblioteca no està comunicada amb l'escala nova, ni tampoc amb l'altra part de l'entresòl dret.

En aquesta part, situada a continuació de la Biblioteca, a la mateixa crugia, hi ha les antigues oficines i la direcció del museu, que actualment no s'utilitzen. Aquestes dependències consten d'uns despatxos i uns banys.

L'altre entresòl, (crugies C, D i E), situat a l'esquerra de l'entrada, té accés per l'escala de servei esmentada anteriorment, i està conformat per l'*Habitació de les minyones*, el *Forn de pa*, la *Cambra de l'oli* i el *Rebost*. Des del forn de pa es pot accedir a la cuina de la planta noble.

Totes aquestes estances tenen igualment un terra de rajola ceràmica i sostres aparentment de bigues amb revoltó.

IMATGES 19 I 20: Biblioteca de l'entresòl.

²² Veure l'apartat d'intervencions. El forjat va ser substituït, com s'exposarà més endavant el treball.

IMATGE 21: *Forn de pa*

IMATGE 22: *Recepció.*

IMATGE 23: *Rebost*

IMATGE 24: *Oficines de direcció*

4.1.4. INTERIORS: PLANTA PRIMERA:

Per relatar la distribució d'aquesta planta, es seguirà l'ordre en que es fa la visita guiada.

A la primera planta²³ s'hi accedeix a través del **Rebedor**, que és una estança rectangular amb 6 portes, comptant la d'entrada des de l'escala. També té una finestra que dona al pati de llums.

El sostre de l'estança és de bigues de fusta i revoltó (crugia D), i l'element més destacat del mobiliari és un secreter. El paviment és de rajola de ceràmica encaixada

IMATGE 25: *Rebedor*

²³ Des del museu, sol anomenar-se "planta noble".

en forma d'espiga. La decoració pictòrica consisteix en un sòcol pintant i al damunt un fris, que sustenta unes columnes, les quals acaben a la part superior en una sanefa. La sanefa superior és d'estil imperi, amb dibuixos de cignes enfrontats. Les bigues i els revoltos també estan decorats pictòricament formant uns rectangles motllurats. Les portes donen, d'esquerra a dreta: a la Sala d'espera, a la cuina, al Menjador, a l'escala nova (tot i que està paredada) i a la Sala de Ball.

Les que donen a estances nobles són de bastiment de fusta i entelat, mentre que les d'accés a la cuina i a la sala d'espera són més petites i dissimulades a la paret.

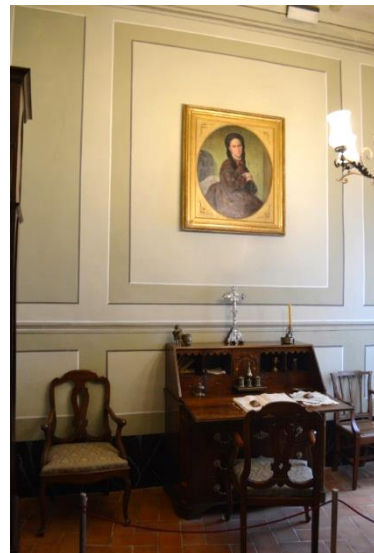
La *Sala d'espera* és una petita estança de sostre molt més baix que la resta (al damunt hi ha una entreplanta), i el sostre és igualment de bigues de fusta i revoltó, el terra de rajola vermella, i hi ha una finestra que dona al celobert. D'aquesta sala en destaca un joc de sofà i cadiratge verd. La decoració pictòrica mural es basa en un fris llis a la part inferior, i una base de color verd amb unes pinyes daurades i uns altres motius que es repeteixen de color negre a la resta de la paret. És una decoració feta a partir d'un patró/plantilla.

IMATGE 26: *Sala d'espera*

A continuació s'accedeix al *Despatx*, que ja torna a tenir l'alçada normal de la resta de peces. El despatx (crugia C, igual que la sala d'espera) també té una finestra que dona al celobert, i presenta una planta irregular. El sostre és igualment de bigues i revoltó, i el terra torna a ser de rajola de ceràmica.

Pictòricament està decorat amb una composició a base de marcs i línies verticals i horitzontals, simulant motlures a la paret. Entre el mobiliari s'hi pot veure un escriptori i un rellotge.

IMATGE 27: *Despatx*

Del despatx es passa al **Dormitori Imperi** (crugia B), que dóna al carrer Major i era el dormitori principal de la casa. Està format per tres peces (sala, alcova i vestidor). La sala i l'alcova estan separades per unes vidrieres de fusta i vidre, amb portes corredores. La sala té un joc de cadires i sofà, dues calaixeres i una taula barroca.

IMATGE 28: *Dormitori Imperi (sala)*

Com es pot veure als plànols, la cantonada de la casa no és en angle recte, de manera que el Dormitori Imperi i la Sala de Música, que es veurà a continuació, tenen un sistema d'envans a la façana del carrer Major, per tal de donar una planta més o menys quadrada a les estances. La decoració pictòrica mural de les parets és amb grisalles, composades a través d'uns requadres on s'emmarquen les escenes representades, i que tenen alineats altres quarterons a la part inferior. Entre escena i escena es representen columnes d'ordre jònic amb fust estriat, que van d'es d'un sòcol pintat de color negre amb marbrejat (el qual es repeteix en cadascuna de les estances), fins un fris amb una sanefa amb espirals. Les escenes representades a les grisalles són un cicle al voltant de la mort de la Verge i Sant Josep. El sostre és de bigues i revoltons, pintat de blanc, sense decoració.

Dins de l'**Alcova**, hi destaca un llit dosser a la polonesa²⁴, i pel que fa a la decoració, la paret on es recolza el llit té motius pintats formant requadres, però sense grisalles, i les dues parets laterals tenen escenes sobre la infantesa de Jesús.

IMATGE 29: *Dormitori Imperi (alcova)*

²⁴ Llits que es col·loquen de costat contra la paret, i tenen pavellons amb forma de cúpula recolzats sobre barres de ferro que es corben cap amunt des de les cantonades dels taulers de la capçalera, les barres estan ocultes per les domassos del llit.

El *Vestidor* també té el sostre de bigues de fusta i el terra de rajola ceràmica, i la decoració mural segueix el mateix patró que la paret on es recolza el llit, però en aquest cas hi ha pintats uns ocells en unes branques a la part central dels requadres.

IMATGE 30: *Dormitori Imperi (Vestidor)*

La *Sala de Música* (crugia A), que ocupa la cantonada entre el carrer Major i el carrer de les Premses, té el mateix sistema d'envans que la Sala Imperi per donar-li una forma quadrangular. Destaca un altre joc de sofà i cadiratge, un clavicèmbal i altres elements luxosos com una arqueta, una consola o diversos miralls.

IMATGE 31: *Sala de Música*

El terra està cobert amb una moqueta vermella. El sostre torna a ser de bigues amb revoltó, i pintades de color blanc (com totes les estances vistes fins al moment). La decoració mural parteix del mateix sòcol negre amb marbrejats, i segueix amb un fris aguantat per unes pilastres i decorat amb requadres i zones marbrejades més clares. Al damunt d'aquest fris, i seguint la mateixa alineació que les pilastres, neixen uns pilars amb un capitell de tipus dòric. Entre els pilars hi ha unes grisalles molt semblants a la sala anterior, però en aquesta ocasió amb escenes de l'Èxode sobre Moisès.

Seguint la mateixa crugia s'arriba a la *Sala de Ball*. Aquesta és l'estança més singular de la casa, ja que el sostre és de doble alçada, i està coronat amb una volta, que en realitat és de guix i s'aguanta gràcies a un sistema de bigues força complex des d'un espai accessible des del tercer pis (veure secció que s'adjunta). De la mateixa manera que la Sala de Música, el terra també està totalment cobert per una moqueta vermella.

Aquesta estança té sis portes seguint un clar eix de simetria; la porta que la comunica amb la sala de música (sud), la que condueix a la següent habitació (nord, on hi ha la sala de billar), una que permet entrar des del rebedor (oest), un balcó al mateix pany de paret, que dona al celobert (oest), i dues balconades amb vistes al carrer de les Premses (est).

IMATGE 32: Sala de Ball

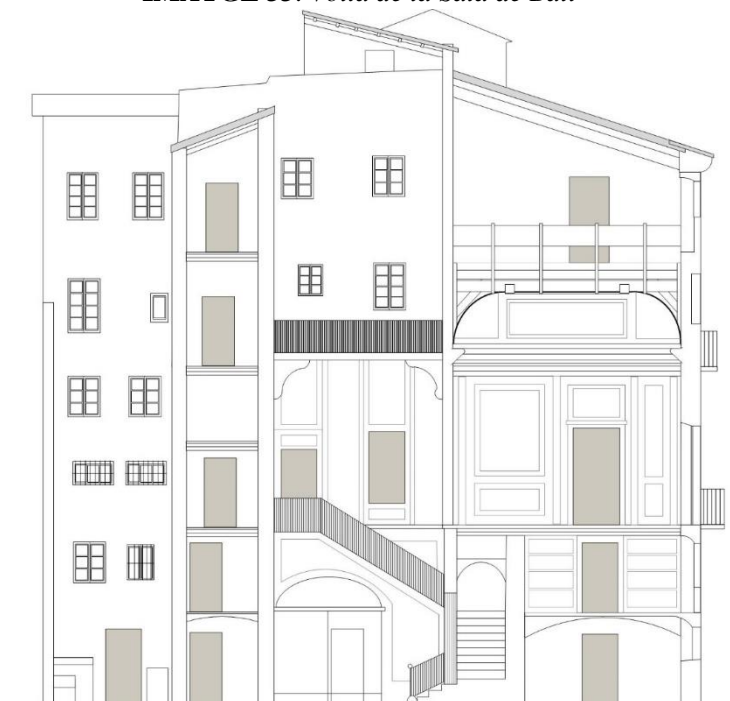
La decoració de les parets parteix d'un sòcol marbrejat, damunt del qual neixen unes columnes d'ordre corinti amb fust estriat. Aquestes columnes acaben a l'arrencament de la volta, aguantant un fris amb motius entrelaçats i espirals.

IMATGE 33: Volta de la Sala de Ball

Entremig de les columnes hi ha un fris també amb requadres i zones marbrejades que van de columna a columna, i a la part superior uns altres requadres alineats, on s'hi representen escenes de la vida del Rei David. La composició de la volta consisteix en un registre lateral que dona tot el tomb a l'estança, i està compartimentat en 10 escenes, i un gran registre central de dues escenes, que queden separades pel suport que aguantava una làmpada de Murano.

Pel que fa al mobiliari, en destaca un piano de cua fet a Viena, i un joc de cadires i sofà d'estil Isabelí.

IMATGE 34: Secció de l'estat actual, on es pot veure l'alçada de la sala de ball i el sistema de subjecció de la volta.

La *Sala de Billar*, que com el seu nom indica, està presidida per una gran taula de billar, té un sostre de bigues vistes igual que la resta d'estances, i el terra, tot i ser de rajola ceràmica, està cobert per una gran estora de les dimensions de la sala.

La sala té dues balconades al carrer Premses, i tres portes; la que comunica amb la sala de ball, i dues que porten a dos dormitoris.

La decoració mural té una composició molt semblant a la sala de música, però en aquest cas les columnes són d'ordre jònic, i en general tots els elements estan més simplificats i no tan treballats. Les grisalles evocuen a la vida de Josep, fill de Jacob en l'antic testament.

IMATGE 35: *Sala de Billar*

Un dels dos dormitoris que ve a continuació és el del *General Suchet*²⁵ (crugia A). Aquest dormitori consta de sala i alcova, i des de dins de l'alcova s'accedeix a un passadís que conté una cambra de bany i un altre dormitori.

Els mobles són d'estil Lluís XIV, d'un color blanc cru. Pel que fa als sostres, de la mateixa manera que la resta, estan fets a base de bigues de fusta i revoltos, i pintats de blanc. Pel que fa al paviment, tant el de l'alcova com el de la sala són de rajola ceràmica disposada en forma d'espiga, i la zona de l'alcova té una capa de pintura vermella.

IMATGE 36: *Habitació del General Suchet*

La decoració de les parets es basa en uns requadres amb grisalles, i unes columnes d'ordre jònic adossades a diversos elements, com a les cantonades, a les portes i a les vidrieres que separen la sala de l'alcova. Pel que fa a la decoració de l'alcova, la composició és la mateixa, però a la paret del llit en lloc de les grisalles, hi ha grans zones de color pla.

²⁵ Cambra que rep el nom de Louis Gabriel Suchet, qui fou Mariscal de l'Imperi Francès i 1r Duc d'Albufera. Segons la tradició, durant la Guerra del Francès, el 1813, es va allotjar en aquesta cambra.

A tota la sala hi ha un fris amb quarterons i pilastres alineades amb els elements acabats de descriure, i el sòcol amb marbrejats comú a totes les sales.

El *passadís* té una porta camuflada, i una decoració com la descrita al despatx (quadrats i franges de color pla que s'adaptin als elements arquitectònics de l'espai). El terra del passadís, del bany i del dormitori és també de rajola ceràmica amb la capa de pintura vermella. En aquest passadís hi ha una porta dissimulada que porta a un altre passadís sense sortida, tot i que no és visitable.

IMATGE 37: Bany

El *Bany* té una finestra que dona al carrer Premses, i una decoració mural com la del passadís, tot i que al centre dels quarterons hi ha pintades siluetes d'ocells. S'hi pot veure una banyera de marbre, un vàter de porcellana, un tovalloler, un lavabo de ceràmica, etc.

IMATGE 38: Habitació del Llit de Plata

L'*Habitació del Llit de Plata* (crugia A) és el nom que rep el dormitori que queda a continuació del Bany. És una estança de dimensions més reduïdes, amb una finestra al carrer de les Premses.

Com el seu nom indica, hi destaca un dosser de metall amb un aliatge de platí. La decoració de les parets torna a ser la mateixa que el bany, tot i que lleugerament més complexa, ja que s'introdueix la simulació d'elements més allunats que d'altres. Al centre dels quarterons hi ha uns medallons amb representacions de paisatges de la zona.

IMATGE 39: Porta d'accés a l'ascensor i l'escala nova

Un cop vistes totes les estances que donen al carrer Major i carrer Premses, es deixa enrere la crugia A i es torna a la B. Des de la Sala de Billar es va a l'altre dormitori; l'*Habitació dels Malalts*.

Aquesta habitació també consta de sala i alcova, ambdues separades per una vidriera, tot i que en aquest cas en lloc de ser corredora, s'obre en dues fulles a través d'unes frontisses.

Des de l'alcova hi ha una petita finestra que comunica l'habitació amb la capella, per tal de poder seguir la missa des del llit.

El paviment és igualment de rajoles ceràmiques, i el sostre torna a ser de bigues, però en aquest cas els revoltos estan decorats amb uns rectangles com els que s'han descrit al rebedor.

La decoració mural és de composició semblant a la del General Suchet, però sense grisalles. Torna a partir d'un sòcol marbrejat i el fris inferior té uns quarterons i unes pilastres adossades als diversos elements. Al registre central es repeteixen els mateixos elements que en el fris, però en lloc de pilastres, hi ha columnes adossades d'ordre jònic i fust llis. A les zones centrals dels quarterons s'hi representen paisatges de la vila.

IMATGE 40: *Habitació dels Malalts*

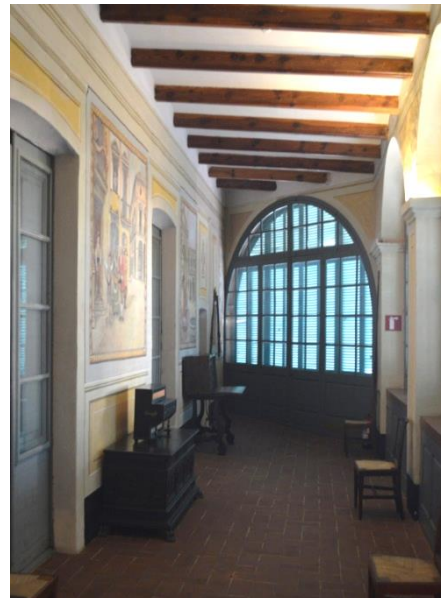
En aquesta estança hi destaca un dosser amb columnes salomòniques, un bressol, una banyera de fusta, i altres elements de mobiliari a la part de la sala.

Cal dir que des d'aquesta estança s'accedeix a l'ascensor i a l'escala nova.

A continuació es segueix per la *Galeria*, que com ja s'ha descrit, és un espai en forma d'L obert a l'exterior a través d'uns arcs de mig punt, i tancat per uns llibrets.

El paviment també és de rajola vermella, i el sostre és de bigues amb revoltó, tot i que com es veurà més endavant, les bigues són de ferro, però queden amagades.

Aquest espai té diverses pintures murals a color, les quals representen escenes de caràcter més costumista. També destaca una porta simulada. La galeria dóna accés a les tres últimes sales nobles que es visiten: la capella, la saleta íntima i el menjador.

IMATGE 41: *Galeria*

La **Capella** (crugia B), és un espai de dimensions força reduïdes, cobert amb un sostre de volta amb llunetes d'estil neoclàssic. La decoració mural del sostre ressegueix els elements arquitectònics de la volta, amb escenes de grisalla a les llunetes, i les parets estan marcades per unes columnes pintades, però amb capitells de relleu. Aquests capitells són els únics de la casa que no són fruit de jocs òptics dels pintors.

Hi destaca un retaule amb l'altar adossat a la paret, i un parell de reclinatoris.

IMATGE 42: *Capella*

La **Saleta Íntima** (crugia E) és un saló de dimensions més reduïdes, que té el sostre de bigues i revoltos decorats com el rebedor i l'habitació dels malalts, i el terra igualment de rajola ceràmica.

Les parets tenen al registre inferior el sòcol de marbrejat i un fris sobri. La zona central de la paret té un fons blau amb motius geomètrics seguint un patró que es repeteix, molt semblant al de la sala d'espera. Aquesta franja blava presenta a la part inferior una sanefa a partir d'unes fulles verdes i daurades que es repeteixen, i a la part superior una altra sanefa daurada i força ampla. A la paret sud hi ha una capelleta encastada amb una imatge de la mare de Déu del Carme.

IMATGE 43: *Saleta Íntima*

El mobiliari es basa en un sofà groc i les cadires de conjunt, acompanyats d'unes taules i una mènsula.

El **Menjador** (crugia E), amb sostre i paviment com el de la resta d'estances de la planta, destaca per una llar de foc a la paret nord amb l'escut dels Papiol pintat.

Hi ha tres grisalles centrals (una a cadascuna de les parets menys a la de la llar de foc), i cada grisalla està emmarcada per unes franges blau cel i grises. La resta de zones són de

color vermell. La temàtica de les imatges és la vida de Tobies, incloent-hi les seves noces amb Sara.

El mobiliari està marcat per una taula ovalada de caoba amb cadiratge de conjunt, i un singular armari.

IMATGE 44: Menjador

Al final de la galeria hi ha un antic *bany* amb pica de marbre i vàter de porcellana, que no es visita.

IMATGE 45 Bany de la galeria

Des del menjador es pot tornar al rebedor, i es visita l'última estança de la primera planta: la *Cuina* (cruïa D). El sostre és de bigues de fusta i revoltons, i torna a ser baix a causa d'una entreplanta. El terra també és de rajola ceràmica. Les parets estan totalment cobertes amb unes rajoles blanques amb flor blava, pintades a mà. Té dues finestres que donen al celobert, i hi destaca a la paret oest un foc a terra, uns fogons de llenya i una pica.

Té una escala que comunica amb la zona de servei de l'entresòl, i una altra que condueix a l'entreplanta superior, tot i que no és visitable.

IMATGE 46: Cuina

4.1.5. INTERIORS: SEGON PIS

El segon pis no és visitable, i acull les sales de reserves i diverses zones dedicades al manteniment.

S'hi accedeix mitjançant l'ascensor o l'escala nova. L'entrada es fa mitjançant una porta tallafocs. En primer lloc hi ha un gran magatzem destinat a mobiliari (crugia A), la primera part té les parets pintades de negre. La resta del magatzem i de la planta estan pintades de color blanc. El terra de tota la planta és de rajoles de ceràmica quadrades de fabricació contemporània, i els sostres són plans i estan enguixats i pintats de blanc.

Després del magatzem es passa a la crugia B, que està habilitada per realitzar tasques de manteniment, i a continuació, a la crugia E, hi ha dues sales buides. A la crugia F s'hi accedeix per una altra sala buida de dimensions més reduïdes, la qual comunica amb un bany amb lavabo i vàter, i a una altra sala que fa les funcions de magatzem dels vestits i timbals dels diables de Vilanova.

A la crugia C hi ha una zona de pas que conflueix en un magatzem per pintures sobre tela, que estan penjades a les parets gràcies a una reixa, i la sala contigua, que dona al carrer Major (crugia B), compleix les funcions de magatzem de cadiratges i altres elements mobles, dipositats en prestatgeries mòbils.

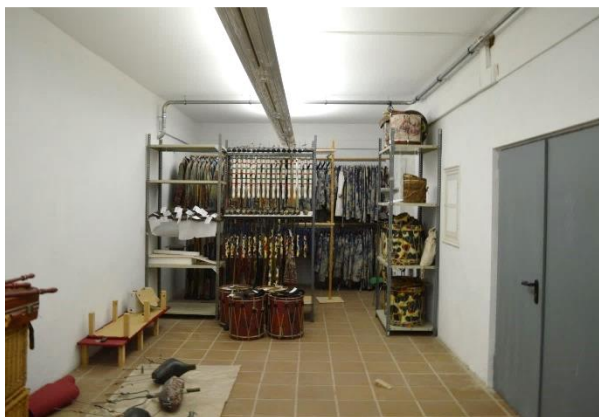
L'última estança de la planta (crugia A, cantonada amb el carrer Major i el carrer Premses), és una altra sala de manteniment dedicada principalment a embalatges.

IMATGE 47: *Segon pis, reserves de mobiliari*

IMATGE 48: *Segon pis, reserves de pintura*

IMATGE 49: *Segon pis, emmagatzematge dels vestits dels diables de Vilanova*

4.1.6. INTERIORS: TERCER PIS (GOLFES)

L'últim pis del museu, al tractar-se del pis sota cobert, té uns sostres amb la inclinació dels vessants de les teulades. La coberta es basa en unes bigues de fusta de grans dimensions, que sustenten un sistema d'enllatat i rajoles de ceràmica, sobre el qual reposa la coberta de teules. El paviment és el mateix que el del segon pis.

Des del replà de l'escala nova hi ha una porta que permet veure el sistema de subjecció de la volta. També hi ha una porta tallafocs que permet l'accés a les sales d'aquest darrer pis. El primer espai (crugia A) és un magatzem per mobiliari amb uns compactes per emmagatzemar objectes diversos.

La sala contigua (crugia B) està buida, i la següent (crugia E) disposa d'una pantalla de projector.

A continuació hi ha una altra sala buida (crugia F) que dóna a un bany idèntic al de la planta inferior.

A la crugia C, després d'una zona de pas s'accedeix a un magatzem per material arqueològic. Els béns emmagatzemats s'organitzen dins de caixes de polipropilè.

La següent sala (a la crugia B) té una zona ocupada per uns compactes per emmagatzemar objectes diversos, i una altra zona amb els panells informatius de les darreres intervencions de reforma integral, i altres objectes diversos.

L'últim espai (crugia A), que torna a ser el de la cantonada amb el carrer Major i el carrer de les Premses, té dues zones d'estanteries ajustables: la primera zona dedicada a l'emmagatzematge de material d'arxiu, i la segona per emmagatzemar material arqueològic.

IMATGE 50: *Tercer pis, compactes i reserves de mobiliari*

IMATGE 51: *Tercer pis, reserves*

Cal destacar que encara hi ha una altra habitació en un nivell superior, que dona accés a les cobertes de l'edifici, les quals són de teules amb vessant (veure plànols de les cobertes que s'adjunten al final del treball).

4.1.7. EXTERIORS: JARDÍ:

El jardí del museu parteix dels porxos de la galeria. Al costat oest s'hi exposen uns carruatges.

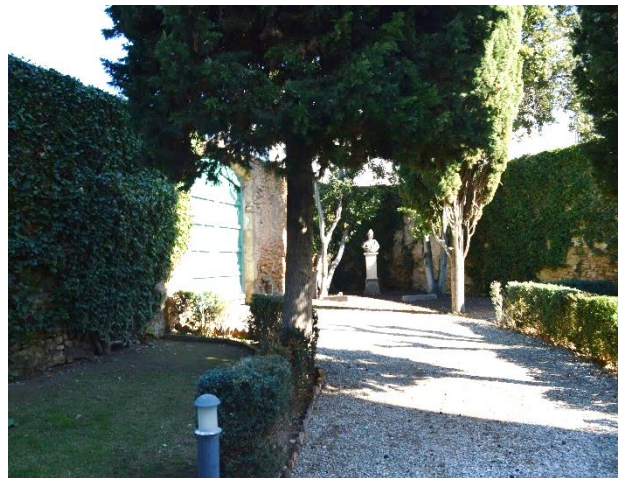
A la paret frontal hi ha una font amb una escultura d'Hèrcules feta amb marbre de Carrara i quatre columnes. La paret en qüestió està coberta d'heura i hi destaquen dos relleus de marbre. Darrer de la composició clàssica s'hi amaga una petita sala pel manteniment del jardí.

El terra de tot el jardí és de grava, i a la dreta hi ha un camí que condueix fins a una porta que dona al carrer Joaquim Mir. La zona del camí està envoltada per arbustos i arbres, com palmeres i xifrés, i a la dreta del camí s'hi situa un estany.

Els murs del jardí són de tàpia, i en la seva major part estan coberts per heura.

IMATGE 52: Jardí, zona de l'Hèrcules

IMATGE 53: Jardí, zona nord

*Cal dir que les visites inclouen la planta baixa, l'entresòl, el primer pis i el jardí, i que sempre es realitzen acompanyades d'un guia. És per això que no hi ha panells informatius o cartel·les dins de les sales del museu. A la recepció hi ha un plànol, i al començar la visita es facilita al visitant un fulletó amb el plànol i una breu explicació de les sales.

4.2. DESCRIPCIÓ I ANÀLISIS DELS MATERIALS CONSTRUCTIUS ORIGINALS.

Aquest apartat, com indica el títol, intentarà analitzar quins són els materials que constitueixen la Casa Papiol. Per arribar a les tesis que s'exposen a continuació, s'ha combinat la informació extreta dels documents relatius a la construcció de la casa²⁶, i també de l'observació directa de l'edifici.

Per fer més entenedora l'explicació, es dividirà en fonaments, parets, forjats, cobertes, façanes, paviments, pintures murals i instal·lacions.

a) FONAMENTS:

El tipus de terreny on s'aixeca la casa és d'al·luvió²⁷, és a dir, un sòl compost per sediment sense consolidar, erosionat, dipositat i tornat a formar per l'aigua en un lloc que no sigui mar.²⁸ Tot aquest procés provoca la barreja de còdols i palets aglomerats per l'argila, organitzats de forma força incoherent.

Els passos previs a la construcció de l'edifici són la neteja i aparellat del terreny. A continuació, mitjançant els cavallets, es marca l'amplada i traçat de les parets on s'hauran d'excavar els fonaments.

Segons els documents de la casa²⁹, la fondària és de 5 pams i mig. Això, traduït a metres, correspon a 114,8 cm, ja que un pam correspon a 20,873 cm. L'amplada aproximada és de 90 cm, ja que sobrepassen 15 cm per banda l'amplada dels murs (60 cm).

Segons s'explica als documents, es van reomplir les rases dels fonaments amb grava garbellada, i també amb elements de maçoneria, iguals als dels murs de càrrega. També contenen calç i argila.

b) PARETS:

Les parets s'ha de classificar entre els murs de càrrega, i els envans o parets divisòries interiors.

Els murs de càrrega són principalment de maçoneria, formats amb pedra picada i morter de calç. Les pedres o matacans³⁰, s'organitzen de forma irregular dins el mur, sense seguir fileres horitzontals. Els espais entre pedres estan omplerts amb rebles³¹.

²⁶ Fàbrica de la Casa del Carrer Major, Arxiu Victir Balaguer, núm. Inventari: 437.101. (compren 53 notes) 1791-1799.

²⁷ LAQUESTA R. Com i per a qui restaurem... p. 163.

²⁸ RACEFN: Glosario de Geología (en línia)

²⁹ Fàbrica de la Casa del Carrer Major, 437.101. Op. cit., Nota 10.

³⁰ Pedra grossa de reble que es pot agafar còmodament amb la mà.

³¹ Conjunt de fragments de maó, de pedra, etc., eventualment barrejats amb morter, amb els quals hom omple els buits entre pedres grosses en construir o en adobar un marge, una paret, etc.

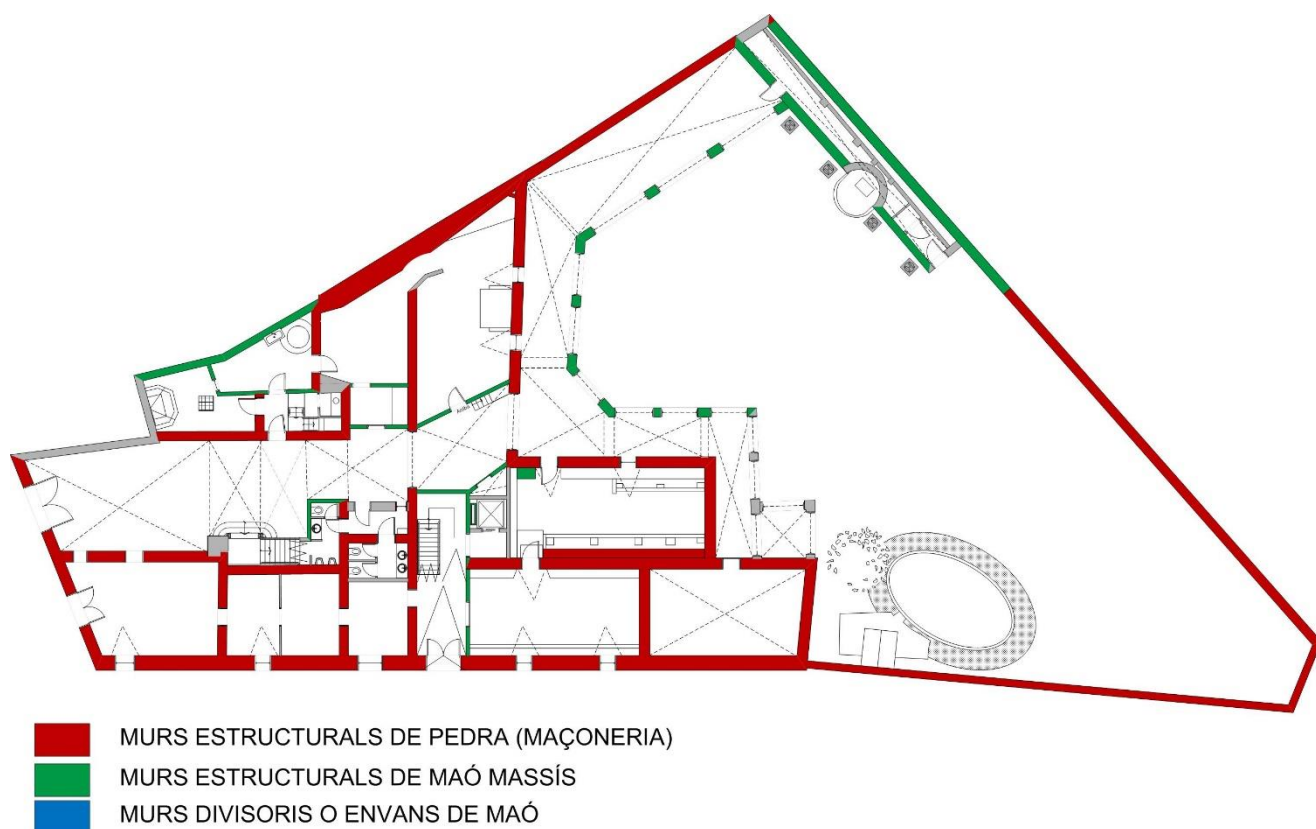
Els murs presenten gruixos variables. La majoria dels exteriors mesuren 60 cm, tot i que en la planta baixa alguns poden arribar fins als 77 cm. En canvi, els murs de càrrega interiors mesuren entre 45 i 55 cm de gruix.

Les parets estan arrebossades, originalment amb morter de calç, tot i que a causa de les diverses intervencions, probablement presentaran altres morters o ciments diferents.

La resta dels murs són de maons. Alguns murs de càrrega són de totxo massís de tres quarts (d'entre 15 i 30 cm d'ample, depenent de la zona³²), com per exemple dues de les parets de la Sala de Ball del pis principal, els murs de la caixa d'escala del carrer Premses, o els dos celoberts, entre d'altres³³.

Pel que fa a les divisions interiors, es pot veure que es componen per parets de totxo massís, col·locat en posició vertical, i per tant amb un gruix molt menor (6-7 cm de totxana, més els acabats). La unió entre els murs de maons són amb morter de calç.

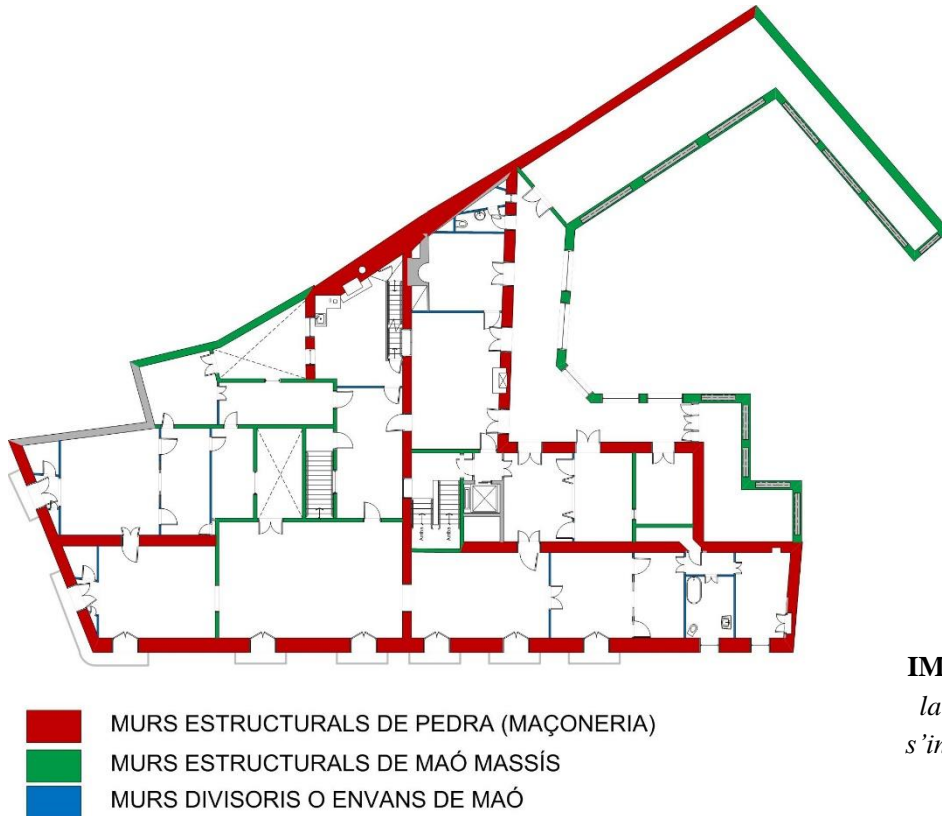
Segons es recull als documents originals, els maons eren de motllura de Barcelona, i es van coure a la finca del Trader, a Cubelles. Aquesta finca pertanyia al propi Francesc de Papiol.

IMATGE 54: Plànol de la planta baixa on s'indica la tipologia dels murs.

³² GUITART, X. Reparació estructural de Can Papiol a Vilanova i la Geltrú. Projecte executiu. p. 80.

³³ Veure plànol on s'indica la tipologia dels murs.

IMATGE 55: *Plànol de la planta principal, on s'indica la tipologia dels murs.*

c) **FORJATS**

Els forjats són de dos tipus: de bigues o de volta. Els de bigues de fusta són els majoritaris, i se'n poden distingir diversos tipus.

En primer lloc, hi ha els sostres de bigues i revoltos de dos gruixos de rajola ceràmica. Per aquest tipus de forjats, es col·loquen les bigues, i amb uns cindris que actuen com a suport, es fan els revoltos amb rajola ceràmica. Els revoltos tenen els carcanyols reomplerts de runa, calç i argamassa³⁴.

En segon lloc, les bigues del sotacobert, les quals en lloc de tenir revoltos com la resta, es componen per grans jàsseres, que a la vegada sostenen biguetes més petites, conegudes com a enllatat.

Les bigues amb revoltó són massisses amb rebaix o sagnia³⁵, i les de l'enllatat són també massisses, però de secció quadrada, sense rebaix. En alguns casos, les bigues de les parts nobles també estan tallades amb una motllura a les dues arestes inferiors. Les jàsseres tenen en tots els casos seccions quadrades o rectangulars, i les llates també.

³⁴ Mescla de calç, sorra i aigua usada per a ajuntar les pedres, les rajoles, etc., en les construccions.

³⁵ Part de la vora d'un plafó de fusta, biga, pedra, etc., en què s'ha disminuït el gruix. En el cas de les bigues serveix per encaixar-hi les rajoles del revoltó.

Segons els documents³⁶, el 1786, Francesc de Papiol va comprar 200 pins per tal de fer el primer lot de bigues. Aquests pins van ser quadrejats i serrats pel fuster Pau Colomer³⁷. Per tant, d'això es dedueix que les bigues, o com a mínim una gran part, són de fusta de pi. Els pins van ser comprats a la Hisenda de la Sala.

Posteriorment es van adquirir 154 i 112 pins respectivament. En total sumen 466 bigues.

També es diu que es va adquirir fusta de Tortosa, tot i que segurament per elements de fusteria de la casa, però no per les bigues.

Pel que fa als sostres de volta, les de la planta baixa són maó de pla. També hi ha una volta de grans dimensions a l'entrada principal. Aquesta volta és decorativa, ja que damunt la volta hi ha un forjat de bigues de fusta i revoltó.

La volta de la sala de ball, com es veurà en detall en altres apartats, està construïda amb maó i guix, i tampoc té funció estructural.

L'escala principal està construïda també amb voltes de rajola.

IMATGE 56: *Detall de les bigues amb rebaix o sagnia, del terra del dormitori Imperi, durant les obres de rehabilitació del 2010.*

IMATGE 57: *Detall del sostre de maó pla del celler de la planta baixa, en el seu estat actual.*

IMATGE 58: *Detall del sostre de bigues de fusta de la planta principal, en el seu estat actual.*

³⁶ Fàbrica de la Casa del Carrer Major, 437.101. Op, cit., Nota 10, nota 13 i nota 28.

³⁷ BESORA Teresa, La "casa nova" de Francisco Papiol. (mecanoscrit que s'adjunta a l'annex).

a) COBERTES

Les cobertes són inclinades, amb vessant cap a diverses direccions, atès a la forma irregular de la construcció.

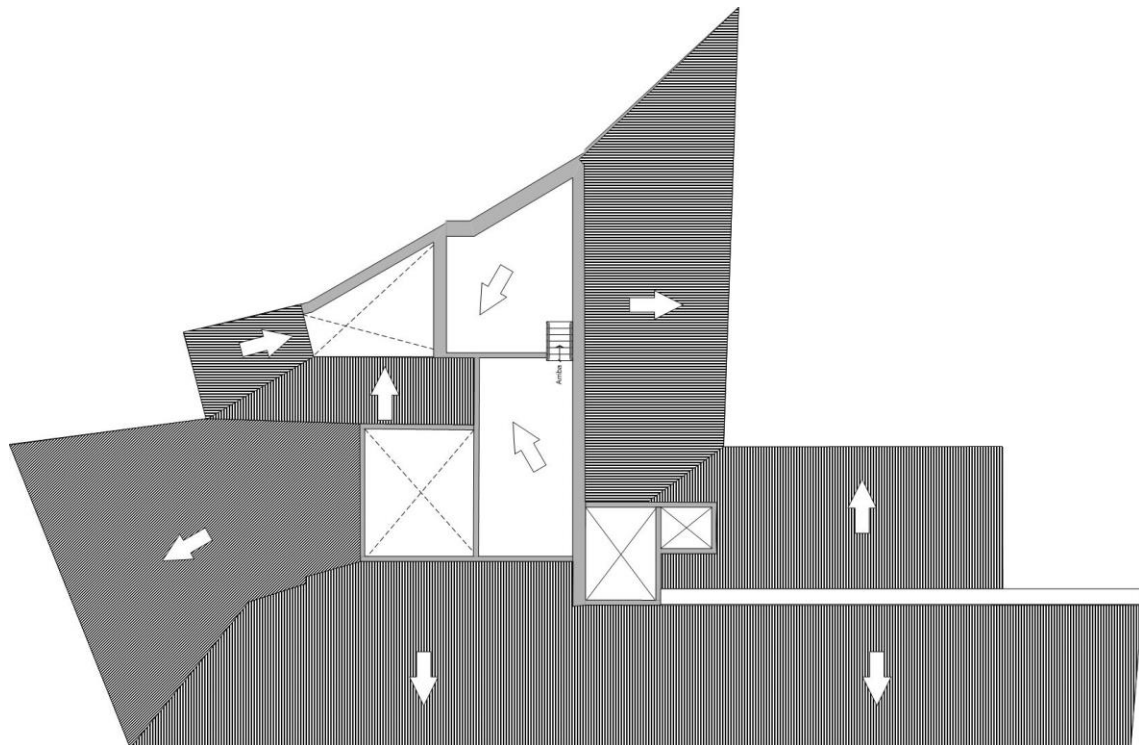
L'entramat de bigues que suporta els aiguavessos correspon a l'últim forjat (sostre de les golfes), i aparentment sembla estar compost per les grans jàsseres massisses de secció quadrada, que alhora subjecten les biguetes de l'enllatat.

Directament damunt de l'enllatat ja hi ha les rajoles, també de ceràmica, que fan de suport per les teules. Únicament hi ha un gruix de rajoles.

Pel que fa a les teulades, són de teules àrabs, col·locades seguint el sistema tradicional, és a dir, amb les teules canals o canaleres, i les teules cobertores (situades en sentit oposat les unes amb les altres). Al crestall de la teulada hi ha les teules careneres o llomeres. Totes elles de ceràmica, fet que els proporciona impermeabilitat, duresa, lleugeresa i resistència.

Els aiguavessos acaben en uns canalons amagats dins la cornisa de pedra natural de la casa. Segons sembla, la pedra era provinent del Mironet, de Sant Pere de Ribes.

Hi ha dues zones (corresponents a la crugia D), que presenten una coberta plana, que es recolza damunt un sistema d'enllatat idèntic a l'anterior, però en lloc d'estar rematada amb teula àrab, ho està amb rajoles vermelles disposades en forma d'espiga.

IMATGE 59: Plànol de les cobertes, on s'indica la direcció dels aiguavessos.

IMATGE 60: Vista general de la teulada de les crugies A i B, durant les obres de rehabilitació del 2010.

IMATGE 61: Detall de l'enllatat de la coberta, de les crugies A i B, durant les obres de rehabilitació del 2010.

a) FAÇANES

Les façanes estan pintades, tot i que han estat totalment repintades i repicades durant el segle XX, originalment sembla que estaven arrebossades amb morter de calç, i es van allisar i emblanquinar per tal de deixar-les preparades per la pintura. Es desconeix quin era l'aspecte i tècnica pictòrica utilitzada.

Els sòcols de pedra, la cornisa, i les llindes de les finestres, molt probablement són de pedra provinent del Mironet (Sant Pere de Ribes). El tipus de pedra és calcària, una roca de tipus sedimentari, composta majoritàriament per carbonat de calci (CaCO_3), principalment calcita³⁸.

Els blocs de pedra que formen el sòcol i els altres elements, es poden classificar com a pedra picada.

Les portes d'entrada del carrer Major estan compostes pels carreus de pedra i les dovelles que formen un arc rebaixat. El tipus de pedra sembla el mateix que el sòcol.

IMATGE 62: Detall de la pedra l'arc de la porta de la recepció.

³⁸ DIBA. Geografia física del Garraf. Geologia Xarxa de Parcs Naturals de Catalunya: diba.cat. [en línia]

A les façanes també en destaquen els balcons. Són fets a partir d'una estructura de forja, i el paviment és de rajoles de València.

b) PAVIMENTS

Els paviments originals de les plantes superiors són de rajoles de ceràmica vermella. La disposició és en forma d'espiga. En algunes estances presenta una capa de protecció de color vermell. Possiblement és un esmalt.

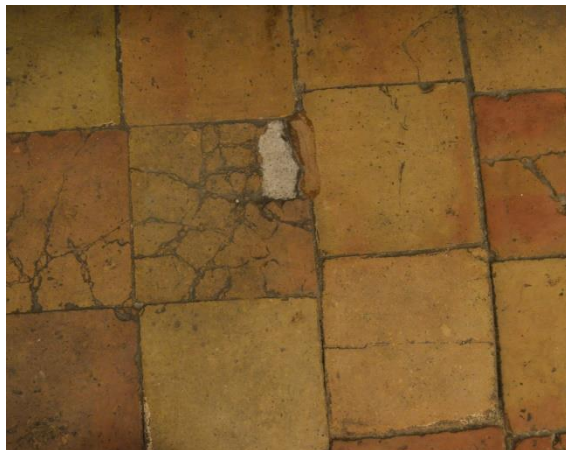
La planta baixa mostra dos tipus de paviment. Les zones de l'entrada i de pas, tenen un enllosat de pedra. La resta d'estances tenen també rajoles ceràmiques, però de forma quadrada.

IMATGE 63: *Detall del paviment de rajola vermella.*

IMATGE 64: *Detall del paviment de rajola vermella amb una capa de protecció.*

IMATGE 65: *Detall del paviment de rajola ceràmica quadrada.*

IMATGE 66: *Detall del paviment d'enllosat de pedra.*

c) PINTURES MURALS I ACABATS:

La major part de les pintures murals de la planta noble són al tremp de cola. D'aquesta tècnica en destaquen les grisalles de les Sales de Ball, la Sala de Música, la Sala de Billar, el Dormitori Imperi, el Suchet i el menjador principalment³⁹.

Hi ha altres estances que han estat modificades al llarg del temps, i que s'especifiquen més endavant.

Les zones rústegues estaven emblanquinades amb calç.

A part de la pintura, hi ha altres acabats per les parets, com són les rajoles de la cuina, les quals són de ceràmica pintada a mà.

d) INSTAL·LACIONS:

Les clavegueres originals, segons una memòria del Servei de Catalogació de Monuments de la Diputació de l'any 1983⁴⁰, es componien a base de rases directament excavades al terreny, revestint les parets de terra amb un arrebossat de morter de calç. Les arquetes eren de rajola sense revestir, i les tapes de lloses de pedra, igual que el paviment. Aquest sistema de clavegueres original, va ser substituït per un de modern.

El desguàs de coberta es fa mitjançant una tortugada de ceràmica.

IMATGE 67: *Detall de les pintures murals al tremp de la Sala de Ball.*

³⁹ AROLA Carles. Restauració de pintures al tremp: http://www.carlesarola.com/pintura_al_tremp.htm

⁴⁰ LAQUESTA R. Com i per a qui restaurem... op. cit., p. 163.

5. INTERVENCIONS:

La casa ha estat sotmesa a constants intervencions des del moment de la seva construcció. Aquestes intervencions van des d'ampliacions i remodelacions durant el període en què va ser habitada, com nombroses tasques i treballs de Conservació-Restauració des que s'usa com a equipament museístic.

Es poden apreciar tres fases diferenciades pel que fa a les intervencions. En primer lloc, les reformes i canvis d'usos que hi van efectuar els propietaris (abans que fos museu). En segon lloc, la gran intervenció que es va realitzar entre el 1959 i el 1961, quan es va crear el museu, i el discurs museístic. En tercer lloc, les diverses intervencions que s'han fet des del 1961 fins a l'actualitat.

5.1. ESTAT ORIGINAL I INTERVENCIONS DURANT EL PERÍODE DE LA CASA COM A HABITATGE (1790-1959)

Per tal de parlar del període de la casa com a habitatge, en primer lloc s'analitzarà la construcció de la casa, i a continuació es passarà a parlar de la possible distribució dels espais, i de les modificacions que hom creu que s'han anat produint.

5.1.1. LA CONSTRUCCIÓ DE LA CASA:

Consultats els documents originals de la fàbrica de la casa⁴¹, i molt especialment les indagacions de la casa de la Sra. Maria Lluïsa Orriols⁴², s'ha vist que l'any 1780 (10 anys abans de l'inici de les obres), Francesc de Papiol i la seva mare Maria Càndida de Padró, van adquirir una casa al carrer Major, un hort adossat, i un terreny on estava situat l'antic trull⁴³ de la parròquia de Sant Antoni Abad de Vilanova i la Geltrú. Segons la documentació, la casa i el trull donaven a la muralla i a un corraló⁴⁴.

Com es pot veure en un plànol de Vilanova i la Geltrú de l'any 1751⁴⁵, ja hi apareix l'illa de cases on més endavant es situaria el casal dels Papiol (marcada amb una A al plànol que s'adjunta a continuació), i com es pot observar, les construccions que hi havia llindaven per la part posterior amb la muralla (actual Carrer Joaquim Mir), per la part sud

⁴¹ Fàbrica de la Casa del Carrer Major 1791-1799, 437.101. Op. cit., Notes 1-53.

⁴² ORRIOLS M. L. La "fàbrica" de la Casa Papiol 1791 – 1799. p. 1-10.

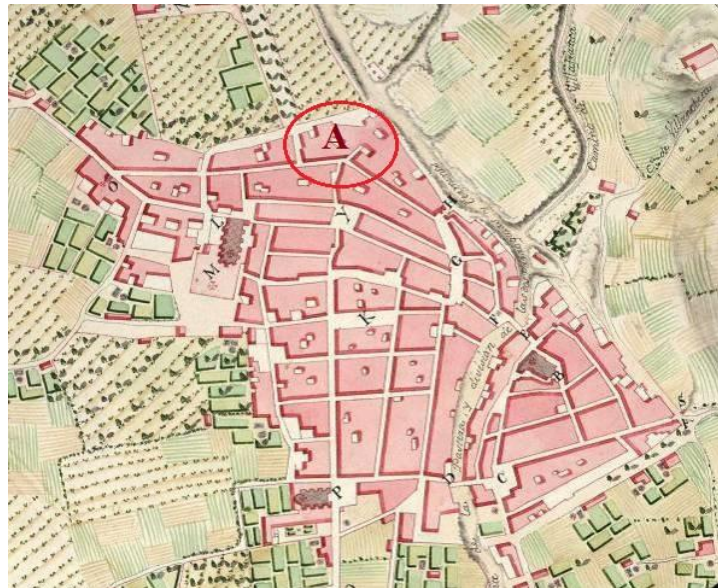
⁴³ Trull, segons el Dicc, té diverses accepcions: **A**: Local destinat a la fabricació de l'oli. **B**: Safareig o pica cavat a la pedra, destinat a guardar-hi l'oli procedent de la premsa. **C**: Cassal. **D**: Cup. **E**: Corró troncocònic que volta el molí d'oli i esclafa les olives. **F**: Corró de pedra troncocònic que hom fa rodar per esclafar terra, grava, etc. El més probable és que es tractés d'un local destinat a la fabricació de l'oli, possiblement un molí d'oli.

⁴⁴ Fàbrica de la Casa del Carrer Major, 437.101. Op. Cit., nota 1.

⁴⁵ Plànol de Vilanova i la Geltrú de 1751. Arxiu Simancas, extret de l'Inventari del patrimoni arquitectònic de Vilanova i la Geltrú [en línia].

amb el carrer Major, i a l'est, hi hauria l'esmentat corraló (actual carrer de les Premses), que tindria tan sols uns pocs metres de llargada, i que suposadament donaria accés al trull de la Parròquia de St. Antoni Abad. El corraló, per tant, es tractaria d'un carreró sense sortida.

Segons els documents conservats a l'arxiu de la Casa, Francesc de Papiol va comprar l'hort al Doctor Freixas. Sembla ser que l'esmentat terreny anava des del carrer Major fins a la muralla. La casa del costat oest feia mitjanera amb els edificis que hi havia a continuació de la mateixa illa de cases. A jutjar per la forma que presenta el perfil oest de la casa actual, s'intueix que l'antiga casa que van comprar els Papiol, tenia una forma irregular, si més no, pel costat oest.

IMATGE 68: Sector nord del plànol de Vilanova de l'any 1751⁴⁶.

El mestre d'obres va ser Joan-Pau Patxamé⁴⁷, que era il·letrat, de manera que els documents i les factures les firmaven altres persones, com el seu fill Joan-Pau Patxamé menor, i també "Pera Artigas", entre d'altres⁴⁸.

La casa vella va ser enderrocada el 1791 (entre març i maig), tot i que possiblement es van mantenir els murs mitjaners de l'oest i es van aprofitar en la nova construcció.

Als documents es parla dels pressupostos de la pedra picada que inclourà la casa. Aquest escrit esmenta la façana principal fins al ràfec⁴⁹, que actualment encara es conserva, i també fa referència al portal major (acabat de construir al novembre de l'any 1792), al portal de la botiga, als cellers i al portal de l'escala que dóna davant de la casa de la "Senyora Aulivella", és a dir, l'entrada que actualment queda al carrer de les Premses. L'escrit inclou també el sòcol de pedra, el qual dóna la volta a tota la façana exterior, i també a l'interior del portal d'entrada i la pedra dels quatre portals⁵⁰.

Es va repicar l'arrebossat de la paret de tàpia de la casa vella que no s'havia enderrocada, i pel que fa al trull, es van refer les parets, i el sostre es va substituir per un d'argamassa.

⁴⁶ Plànol de Vilanova i la Geltrú de 1751. Op. Cit.

⁴⁷ ORRIOLS M. L. La "fàbrica" de la Casa Papiol 1791 – 1799. p. 6.

⁴⁸ Fàbrica de la Casa del Carrer Major, 437.101. Op. cit., notes 1, 2 i 5.

⁴⁹ Part de la teulada que surt més enllà del pla de la façana, semblant a una cornisa.

⁵⁰ Fàbrica de la Casa del Carrer Major, 437.101. Op. cit., nota 3.

Pel que sembla, el trull estava adossat a la casa, a la part nord, però no es van edificar zones habitables del casal al seu damunt, era per tant una construcció d'un sol pis.

Al novembre d'aquell mateix any es van començar a aixecar algunes parets interiors i envans, i a l'estiu de l'any següent (1792) es va treballar en la construcció de l'escala principal, des dels fonaments fins al primer pis, i també l'envà que tapa el sota de l'escala per la part frontal. L'escala original encara es conserva, ja que correspon a la descripció acabada de donar, i no mostra indicis de modificacions. L'any següent es van aixecar les voltes i arcs del damunt de l'escala (que conformen el terra de l'extrem oest de la sala de ball)⁵¹.

Sembla ser que a mitjan 1793 l'estructura de la casa estava força avançada, i ja s'havien aixecat tots els envans dels diferents pisos. També s'havien col·locat els elements de pedra, molts dels quals encara es conserven, com les cornises, els sòcols, la barana del pou, les cantonades, etc⁵².

També es fa referència a l'escala que tenia accés per l'actual carrer de les Premses, on es van fer les voltes, revoltos i picat dels esgraons a finals del 1793⁵³.

El 1794 tota l'estructura important de la casa ja estava finalitzada, de manera que es va seguir amb l'obra menor. Es parla de l'allisat de les parets i revoltos amb argamassa del tercer pis. No està clar si en aquest punt es refereix al 2n pis o a les golfes, ja que les golfes no presenten revoltos, sinó que el sistema constructiu de la coberta és a base de bigues, jàsseres i un enllatat que sustenta rajoles ceràmiques, i al damunt les teules.

El 1796 es va aixecar la galeria, la qual originalment no comptava amb l'afegit a l'extrem est, de manera que tenia una forma en "L". Probablement tampoc hi havia el porxo del costat oest. Al final de la galeria es fa referència a una "bassa nova", possiblement una comuna, cosa que tindria sentit, ja que en època molt posterior es va instal·lar un vàter en aquest mateix lloc.

Referent a la galeria, i agafant la transcripció de Maria Lluïsa Orriols, els documents de la fàbrica de la casa diuen: *Es van fer "los furats de las bigas de la gelleria" tot fent "amara la cals y cola la argamasa per lo pis", construint "las ynpostas del pillan de la gallaria y del pillan anamun parets y terat"*. D'això es desprèn que com a mínim la planta baixa tenia l'aspecte actual (naturalment sense l'afegit esmentat), i el sostre estava fet de bigues de fusta, deixant un terrat al primer pis. El que no està clar és si el primer pis estaria cobert amb arcades a la part anterior, i bigues de fusta a la coberta. Segons apunta la Sra Raquel Laquesta⁵⁴, el sostre del primer pis de la galeria es va substituir el 1946

⁵¹ *Ibíd.*, nota 10

⁵² *Ibíd.*, nota 10 i 11

⁵³ *Ibíd.*, nota 14

⁵⁴ LAQUESTA R. GONZÁLEZ A. LÓPEZ A. Com i per a qui restaurem. Objectius, mètodes i difusió de la restauració monumental. p. 299-306.

IMATGE 69: *Galeria Can Papiol*

IMATGE 70: *Galeria Can Llopis*

aproximadament. Aquesta intervenció sembla que es va realitzar per tal que el segon pis tingués sortida a un terrat. Per tant, seria altament probable que en un estadi originari, el sostre de la galeria fos de teulada (no transitable), i que les persianes actuals no hi fossin, agafant una fisonomia semblant a altres galeries de la zona, com la del Museu Romàntic Can Llopis de Sitges.

La façana es va arrebossar i pintar l'any 1798. Segons aquestes inscripcions, estava pintada de blanc (segurament per preparar-la pel pintat definitiu). També es van clavar els balcons en aquest mateix moment. (“*reboza y enblenca lo fora de la par del curalo y lo devante*” i també “*rebusa y clava balcones de la par del curallo*”⁵⁵). El fet de clavar els balcons, fa pensar que eren del mateix tipus que els actuals (forja i rajola ceràmica). Els balcons actuals estàn substituïts en la seva majoria, a causa de l'envelliment.

Un temps abans, el maig del 1797, es va fer el cobert de l'escala major⁵⁶. L'escala noble, la que dóna accés a la biblioteca i al primer pis, queda descoberta en el segon tram a causa d'un celobert. Per evitar deixar l'escala a la intempèrie, es va idear un cobert. Aquest element consisteix en una biga de fusta de paret a paret, que subjecta una sèrie de bigues més petites amb revoltó pla, i que protegeix l'escala de la pluja (veure imatge 71). Gràcies als documents sobre la fàbrica de la casa, es pot deduir que és original, tot i que ha estat substituït i modificat.

IMATGE 71: *Cobert de l'escala noble*

⁵⁵ ORRIOLS M. L. La “fàbrica” de la Casa Papiol 1791 – 1799. p. 4.

⁵⁶ Fàbrica de la Casa del Carrer Major, 437.101. Op, cit., nota 42.

Per exemple, es pot apreciar un canaló⁵⁷ per dirigir l'aigua de la pluja, que naturalment en un origen no en formaria part.

El mateix any també es va fer la porta del carrer Major, la principal, pel fuster “Miquel Jauma”. Maria Lluïsa Orriols apunta que seria altament probable que el mateix Francesc de Papiol hagués fet un croquis de com volia la porta. Sembla ser que fou el 1792 quant Francesc de Papiol va firmar un contracte amb el mestre fuster “Miquel Jauma” per la feina de fuster “solament de mans”, és a dir, probablement sense incloure-hi el mobiliari⁵⁸.

Al llarg dels documents també s'esmenten els cellers, els estables, els magatzems i el *Gran Saló*.^{59 60}

El 1797 sembla que almenys el primer pis ja estava pràcticament acabat, i a l'estiu es va pintar la decoració de la sala de ball. Per tal de realitzar els murals, s'esmenta que es van col·locar unes bastides⁶¹.

5.1.2. LA CONFIGURACIÓ ORIGINAL DE LA CASA:

És molt complicat conèixer quin era exactament l'estat original de la casa, ja que durant els anys en que fou habitada, va passar a mans de tres famílies diferents (Papiol, Rubinat i Torrents), i és probable que els diversos propietaris hi intervinguessin, alterant-ne la seva configuració original.

Per tal de situar millor l'entorn de l'edifici un cop construït, és interessant observar un plànol de la vila de mitjans del segle XIX⁶², per tant uns 50 anys després de la construcció de l'edifici. En aquest plànol ja es veu l'aspecte actual de l'illa de cases. El corraló s'ha convertit en un carrer semblant a l'actual, tot i que quedava tallat per la zona que toca a la muralla. D'aquesta manera, tot i haver-se allargat bastants metres, encara és un carrer sense sortida. Per altre costat, s'ha modificat el traçat de la muralla, i l'actual carrer Joaquim Mir ja està obert (en aquells moments carrer de la Fraternitat, on dona el darrere del pati de la casa). En l'anterior plànol es pot veure clarament que el terreny de darrere la casa quedava adossat a la muralla.

⁵⁷ Canal del ràfec d'una teulada que serveix per a escopir l'aigua de la pluja al carrer.

⁵⁸ Aquesta interpretació ha estat proposada per Maria Lluïsa Orriols, tot i que també seria possible que es refereixi a que únicament incloïa la mà d'obra.

⁵⁹ Es dedueix que es refereix a l'actual Sala de Ball.

⁶⁰ Fàbrica de la Casa del Carrer Major, 437.101. Op. cit., notes 13, 10 i 34.

⁶¹ Fàbrica de la Casa del Carrer Major, 437.101. Op. cit., nota 34.

⁶² Plànol de Vilanova i la Geltrú de 1851. Arxiu Simancas, extret de l'Inventari del patrimoni arquitectònic de Vilanova i la Geltrú [en línia].

No es conserven plànols de la construcció original, i aquest fet en dificulta la seva comprensió. Durant l'última intervenció a la casa es van trobar uns plànols, i des del Museu Víctor Balaguer, s'han datat al voltant del 1850⁶³.

Aquests plànols consten de dues versions diferents de la casa. Per tal de saber a quin es fa referència en cada moment, em referiré a ells com a *Proposta 1* i *Proposta 2*. Els plànols de la Proposta 1 consten de la planta baixa, l'entresòl i la planta principal o primera. La Proposta 2 consta també de la planta baixa, l'entresòl i el primer pis, i a més inclou el segon pis (cosa que no inclou la Proposta 1). Cap de les dues propostes inclouen el tercer pis, que es podria anomenar golfà.

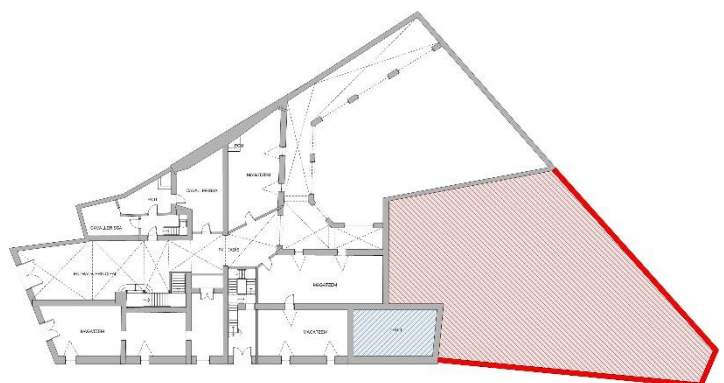
La principal diferència és que a la Proposta 1 no apareix l'espai que

ocupava el trull inclòs dins de la casa, i en canvi a la Proposta 2 aquest espai s'inclou en totes les plantes. L'espai del trull ocupa una superfície de 39m² aproximadament a la seva part interior.

El trull (crugia A) és una sala amb coberta de volta, i de doble alçada (suma de l'alçada de la planta baixa i l'entresòl). Un fet curiós és que al plànol no es representa porta d'entrada ni finestres al trull (actualment s'hi accedeix des del jardí). Això es pot deure a un error al aixecar al plànol, o que el trull no tingués accés des del pati, de manera que fos un espai

IMATGE 72: Sector nord del plànol de Vilanova de l'any 1851, conservat a l'arxiu de Garí Siumell, i extret de l'inventari del patrimoni arquitectònic de Vilanova i la Geltrú, consultable en línia

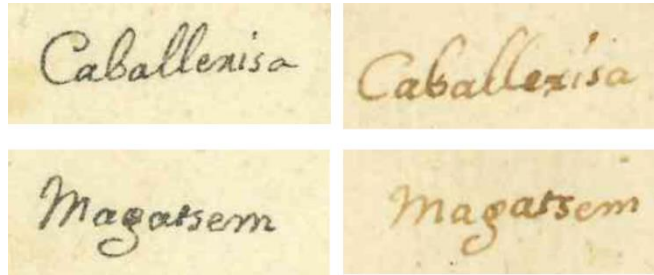
IMATGE 73: Plànol de la planta baixa, on s'indica l'espai que ocupa el trull (blau) i la zona del jardí que no formava part de la casa (vermell).

⁶³ Plànols històrics de la casa (s/n). Arxiu del Museu Víctor Balaguer. Vilanova i la Geltrú. (*Veure imatge dels plànols que s'adjunten a l'annex).

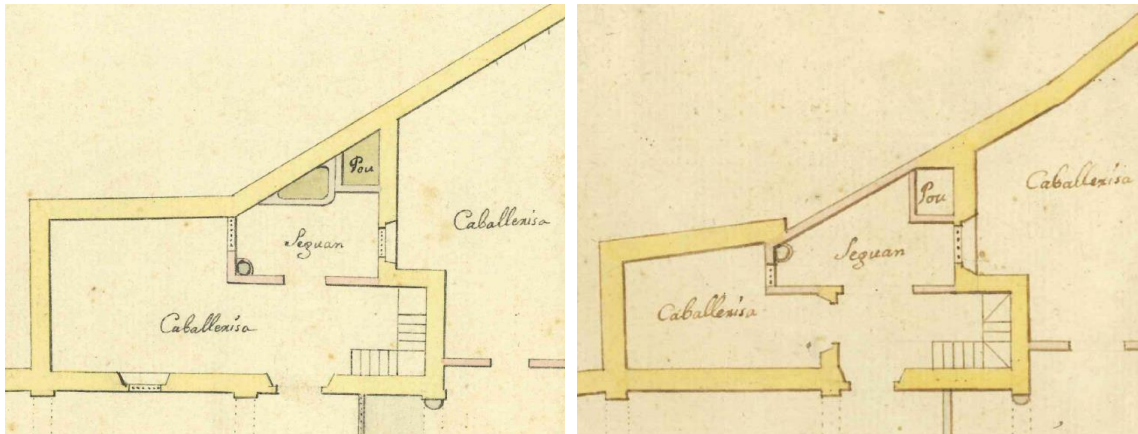
independent a la casa. A la planta noble, l'alcova del general Suchet, la cambra de bany i el dormitori del llit de plata ocupen la zona del trull.

La casa va passar a mans de la família Torrents el 1847, i seria possible que a causa d'aquest canvi de propietaris, es decidís fer obres de reforma a l'edifici.

Si es compara la cal·ligrafia d'ambdues propostes, es pot afirmar quasi amb seguretat que les dues sèries de plànols estan realitzats per la mateixa persona, tot i això, al meu entendre, seria possible que s'haguessin fet amb cert temps de diferència, ja que alguns detalls de la planta es resolen de forma diferent.

IMATGE 74: Comparació de la cal·ligrafia de la Proposta 1 (esquerra) i de la 2 (dreta). Fragment dels plànols de la planta baixa d'ambdues sèries.

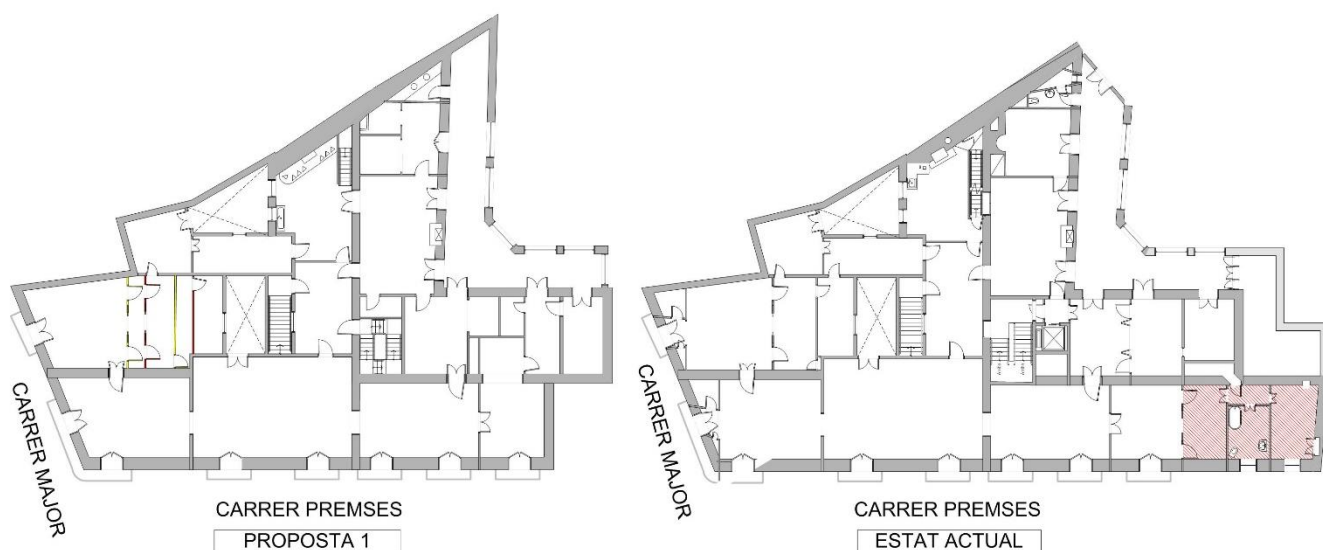

IMATGE 75: Comparació d'un detall de la planta baixa dels plànols del segle XIX, on s'aprecien les diferents maneres de resoldre la representació de la planta.

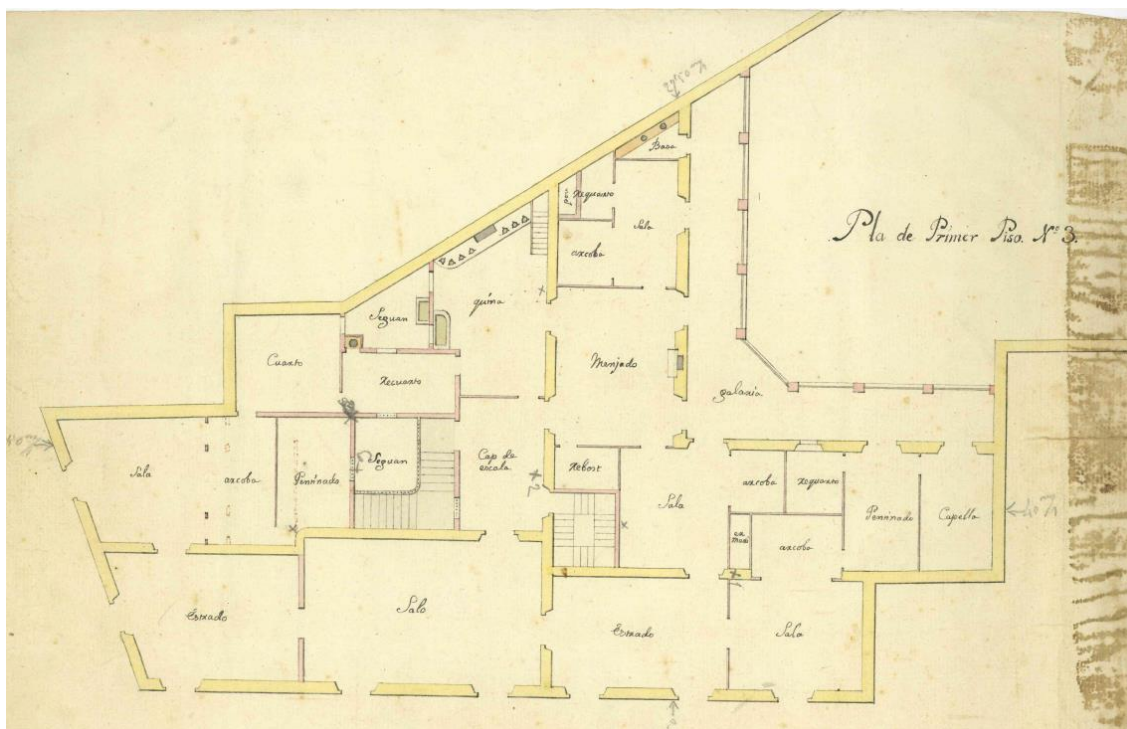
Per exemple, la zona que llinda amb la casa del carrer Major que hi ha a continuació, es representa molt més simplificada a la Proposta 1 (que sembla estar feta abans), i en canvi la Proposta 2 intenta reproduir les irregularitats del mur, i les diferents amplades de paret. Si fossin estrictament coetanis, segurament resoldrien aquests problemes de la mateixa manera, ja que s'haguessin fet ambdós partint de les mateixes mides i del mateix sistema de representació.

Això porta a pensar que seria probable que la Proposta 1 s'hagués dibuixat almenys un temps abans que l'altra.

Per altre costat, sembla força provat que la zona del trull a la planta baixa, i els successius espais a les plantes superiors, són fruit d'una ampliació del segle XIX, de manera que la casa arribaria fins a l'actual sala Suchet, sense incloure l'alcova⁶⁴.

IMATGE 76: Comparació de la Proposta 1 (esquerra), i l'estat actual (dreta), pel que fa a l'ampliació que ocupa les estances superiors a l'antic trull (en vermell).

IMATGE 77: Plànol del 1r pis, corresponent a la Proposta 1 (veure annex de plànols).

⁶⁴ SOLER I. Can Papiol: Una casa en transformació constant... p. 41.

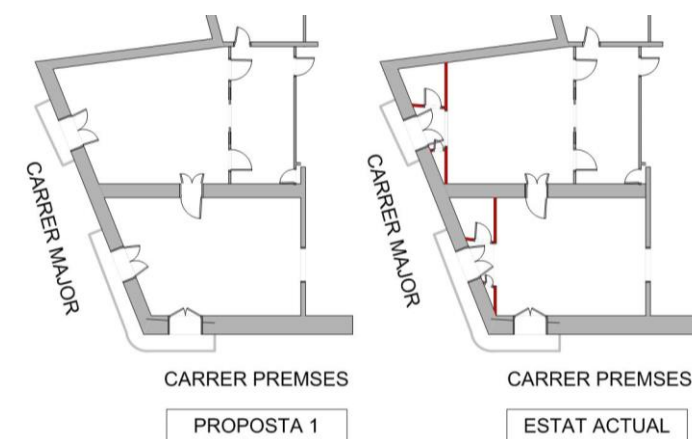
Per tant, una possible hipòtesi és que la Proposta 1 s'hagués fet per algun motiu que es desconeix, com per exemple alguna redistribució d'espais interiors, i passat un cert període es decidís ampliar la casa i reformar-ne l'estructura interior de certes estances.

És a dir, la Proposta 1, tot i no resoldre amb seguretat com era l'estat original de la casa, molt especialment perquè no inclou la planta del segon i tercer pis, és la millor manera que es té per aproximar-se a aquesta distribució primitiva.

IMATGE 78: Vista general de l'actual sala d'espera el 1960.

Si es compara el plànol amb l'estat actual de la casa que s'ha descrit, es poden apreciar diverses diferències: En primer lloc, el rebedor (cap d'escala) és més petit i per tant la cuina més gran. L'actual sala d'espera s'identifica com a "recuarto", i té accés des de la cuina. Per tant, si afegim la baixa alçada de sostre, es pot deduir que formava part de les estances del servei. També destaca el que semblaria una comuna, adossada al celobert.

IMATGE 79: Comparació de la Proposta 1 (esquerra), i l'estat actual (dreta), pel que fa als envans que donen forma quadrada a les estances (en vermell).

A les dues sales que donen al carrer Major (habitació imperi i sala de música), als plànols no s'hi representa el sistema d'envans que permeten confegir angles rectes a les estances. Probablement es va ometre representar-los, ja que és força improbable que no hi fossin.

La galeria no té les terrasses als extrems: ni la de l'est ni la de l'oest.

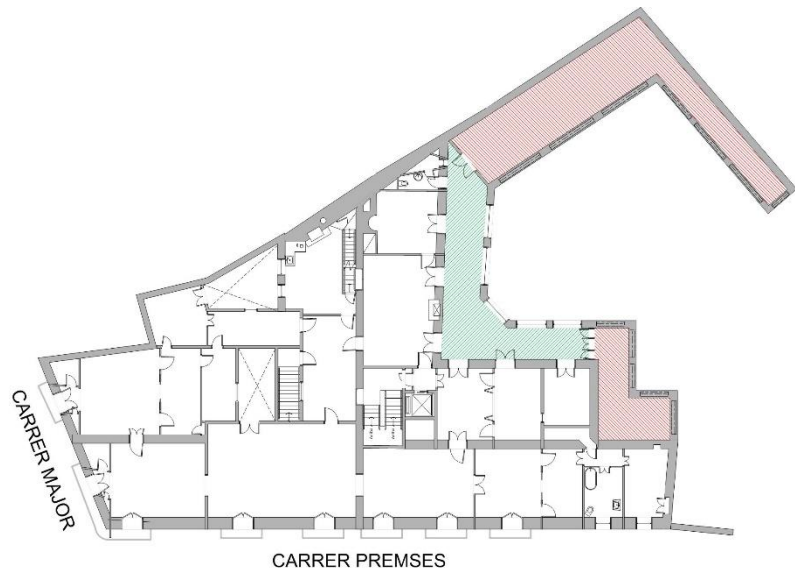
L'actual Saleta Íntima sembla que era un dormitori, ja que compta amb les tres peces pròpies dels dormitoris de l'època; sala, alcova i "recuarto"⁶⁵ o recambro⁶⁶.

⁶⁵ Veure glossari del vocabulari dels plànols del s. XIX, a l'annex 1).

⁶⁶ Peça petita, generalment contigua a una cambra, destinada a lavabo, a dormitori supletori, etc.

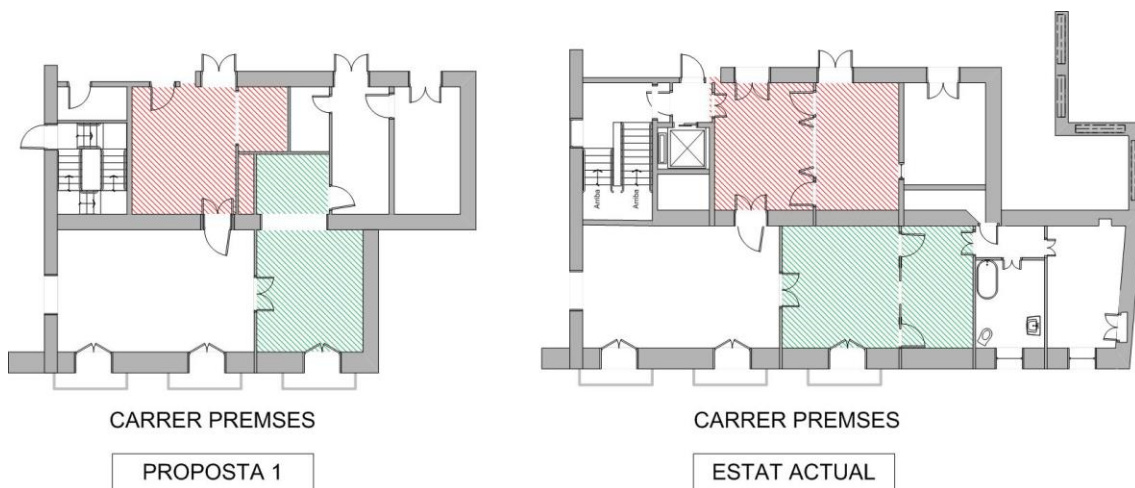
Les parts més modificades són la zona de la Sala Suchet, la Sala i Alcova dels Malalts i l'ascensor.

Aquesta part de la casa es disposa als plànols de la següent manera: la sala Suchet igual (crugia A), però l'alcova estaria en una part de l'actual habitació dels malalts (crugia B). L'habitació dels malalts tindria la sala més al sud, a tocar de l'escala, on ara hi ha l'ascensor (crugia B).

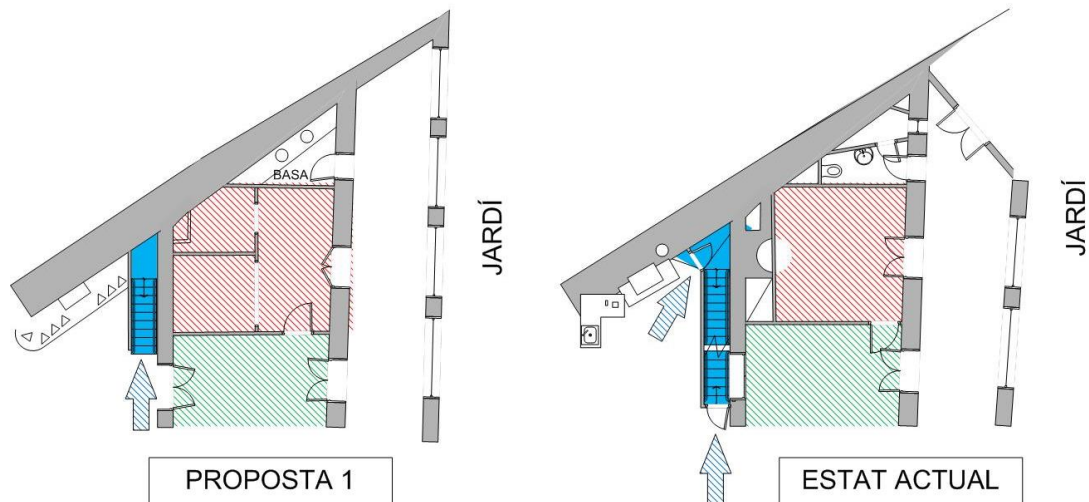
IMATGE 80: Galeria original (en verd) i terrasses laterals de la galeria, fruit de successives ampliacions.

L'alcova dels malalts estaria a continuació a la mateixa crugia, adossada a l'alcova Suchet. Al nord, abans d'arribar a la capella, hi hauria un vestidor (pentinado).

IMATGE 81: Comparació de la Proposta 1 (esquerra), i l'estat actual (dreta), pel que fa a la distribució de l'actual H. dels malalts (en vermell) i H. Suchet (en verd).

El menjador té una porta que dóna a la cuina directament, la qual es troba actualment paredada. Per altre costat l'escala de la cuina gira diferent, de manera que només dóna accés a la planta inferior (entresòl). D'això se'n desprenen tres conclusions: en primer lloc, que la porta del menjador estava oberta, en segon lloc, que es va modificar el gir de l'escala, i en tercer lloc, que originalment no hi havia l'entreplanta damunt de la cuina, ja que no hi ha cap escala que hi doni accés.

IMATGE 82: Comparació de la Proposta 1 (esquerra), i l'estat actual (dreta), pel que fa a la distribució de l'actual Saleta Íntima (en vermell), Menjador (en verd), i escala de la cuina (en blau, amb fletxes indicant els punts d'accés a l'escala).

L'última diferència substancial és que el jardí era de diferent grandària, de manera que es perdia tota la part que actualment dóna al carrer de les Premses.

Com a apunt, és interessant fer notar que la capella està orientada a l'est, seguint la tradició cristiana.

Pel que fa a la segona planta, la Proposta 1 no n'inclou el plànol, tot i que la 2 sí. Tot i això, les reformes que estan projectades no es van acabar de realitzar, com s'explicarà més endavant.

La Proposta 2 mostra que la segona planta estava configurada per dues vivendes independents, a les quals s'hi podrien allotjar familiars o servei, fet que no acaba d'estar clar.

Tot i això, no seria estrany pensar que originalment ja tindria aquesta configuració. Francesc de Papiol va heretar del seu pare una casa al carrer del Carme de Barcelona, que segons els testimonis orals que han perdurat⁶⁷, sembla que s'assemblava molt a la Casa Papiol de Vilanova. Tot i que la identificació d'aquesta casa no està clara, un document sobre els arrendaments d'aquest edifici del 1816 permet saber la configuració interior. Quedaria de la següent manera:

- A la planta baixa hi havia dos locals. La "botiga de ponent", i la "botiga de llevant".
- Al primer pis hi havia un sol habitatge principal.
- Al segon pis hi hauria dos pisos ("segon pis ponent i segon pis llevant").

⁶⁷ Informació recollida a través d'Ignasi Soler de Palacio, tècnic de l'OAPV Balaguer.

- Al tercer pis hi hauria tres pisos (“tercer pis ponent, tercer pis llevant, i tercer pis darrera ponent”).

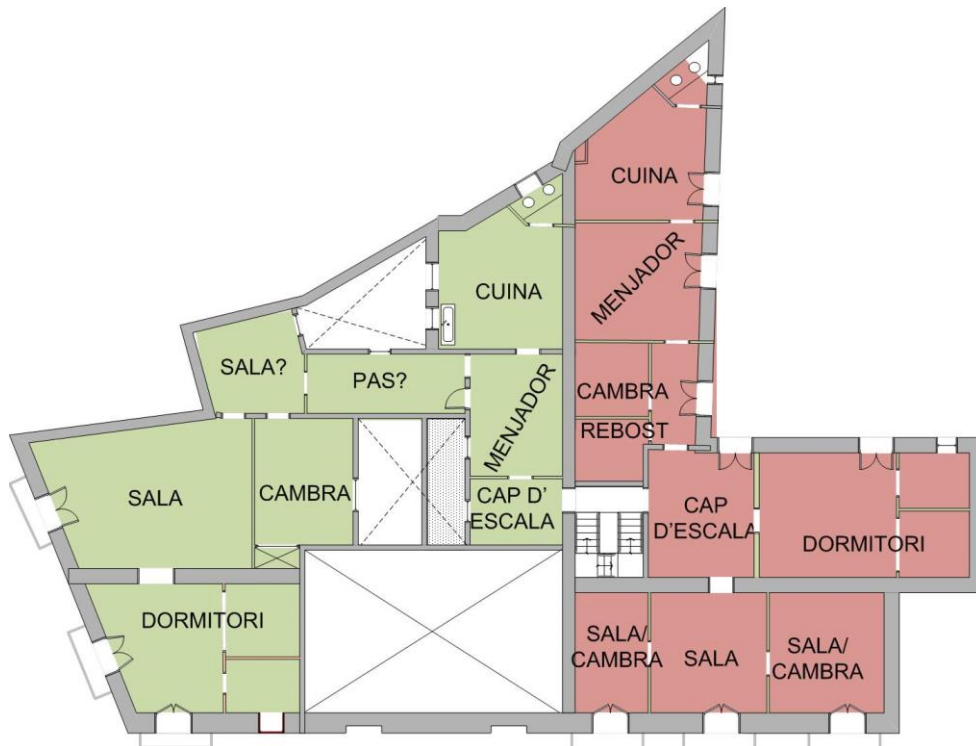
Per tant, és un fet habitual en l’època que el pis principal fos un de sol habitatge, i el segon en fossin dos, i això podria ser extrapolable a la casa de Vilanova.

També cal remarcar que l’entrada principal només dóna accés al primer pis, de manera que els altres pisos tenien accés des del portal del carrer de les Premses, que inclou una escala que comunica amb tots els nivells de l’edifici. Això també reforçaria la tesi del segon pis com a habitatges independents del principal.

Per altre costat, els documents de la fàbrica de la casa parlen de sis vidrieres d’alcova⁶⁸. Les primeres quatre serien segurament les dels respectius quatre dormitoris que es tenen localitzades al primer pis.

Si partim de la idea que el segon pis serien dos habitatges, com s’indica al plànol de la Proposta 2, seria possible que pertanyés una vidriera a cada habitatge.

Si això fos així, voldria dir que hi hauria un dormitori principal, i que els altres no disposarien de vidriera de separació⁶⁹. Observant les imatges de la casa del segle XX, es pot veure que l’estança que queda sobre la sala de música, a part del balcó, també tenia una finestra. Tot i això, també és possible que la finestra s’obris en una època posterior.

IMATGE 83: Hipòtesis d’una possible disposició de la 2a planta de la casa a la 1a meitat del s.XIX. En vermell habitatge 1 i en verd habitatge 2.

⁶⁸ Portes, que poden ser corredores o amb frontisses, que separen la sala i l’alcova d’un dormitori.

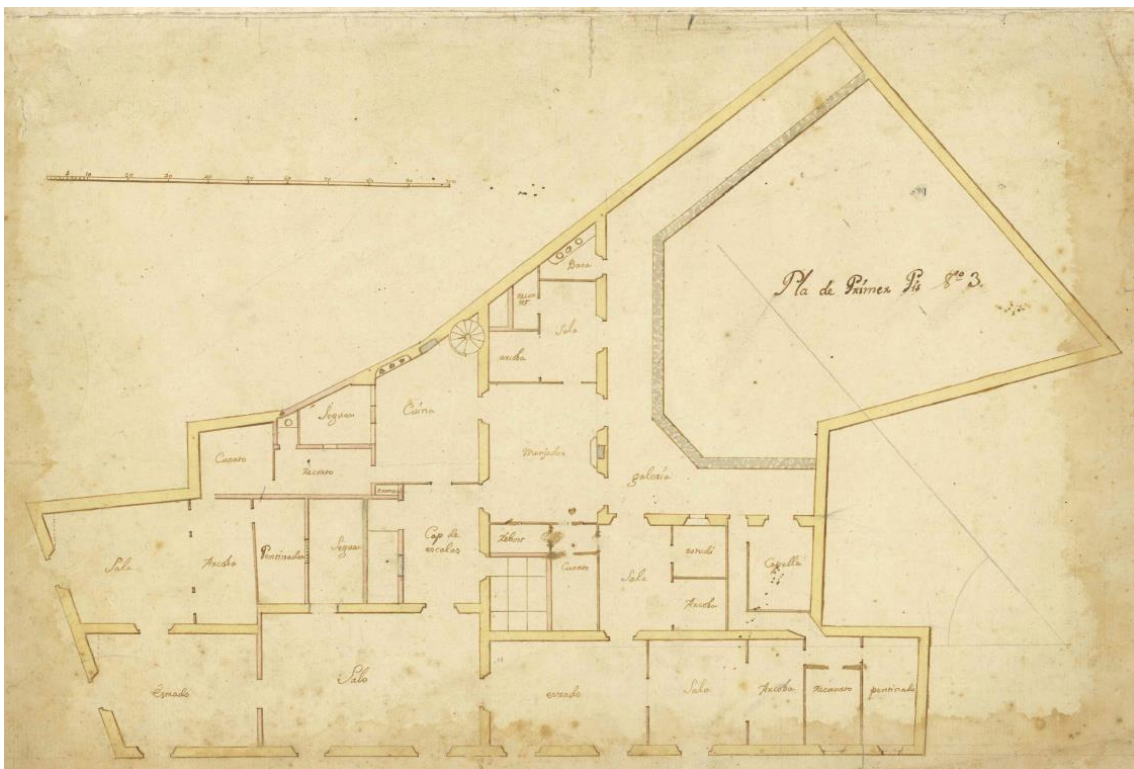
⁶⁹ A l’annex s’adjunten els plànols de les dues propostes i diverses hipòtesis de distribució de la casa.

5.1.3. LES TRANSFORMACIONS DE LA CASA DURANT EL SEGLE XIX I XX:

Des de la seva construcció fins al moment en què la casa va ser comprada per la Diputació de Barcelona, es van produir una sèrie de transformacions. A continuació s'intenten entendre aquestes reformes, tot i que en alguns casos els documents que s'han localitzat tan sols donen una visió parcial de la situació.

La Proposta 2 es pot interpretar com un projecte de reforma de la casa, que afecta principalment la planta noble i el segon pis.

Des del OAPV del Museu Víctor Balaguer, s'han datat aquests plànols a mitjans del segle XIX. Això coincidiria amb el canvi de mans de la casa, ja que el 1847 mor Rosa Rubinat (Família Rubinat - Papiol), i l'edifici passa a ser propietat de Joan Torrents (Família Torrents – Papiol). Per tant, seria possible que fossin ells els que duguessin a terme una sèrie de reestructuracions.

IMATGE 84: Plànol del 1r pis, corresponent a la Proposta 2.

Abans de començar a analitzar les intervencions, caldria parlar dels plànols de la Proposta 2. Els elements que es diferencien de l'estat actual són els següents:

El rebedor i la cuina es mantenen igual que en la Proposta 1.

La petita comuna que s'intuïa a la Proposta 1 (amb accés des de l'actual Sala d'espera), és aquí de dimensions molt més grans.

Tampoc apareix el sistema d'envans a les dues estances que donen al carrer Major. És possible que l'autor dels plànols els hagi decidit obviar per algun motiu que es desconeix, ja que en aquesta època és segur que les grisalles ja hi eren.

La zona de la sala i l'alcova del general Suchet, el bany i l'habitació del llit de plata tenen el mateix aspecte que en l'actualitat, per tant es pot deduir que aquesta zona és de mitjans del XIX. Tot i això, l'actual bany encara no estava construït, de manera que l'espai està indicat com a "recuarto", i el dormitori del llit de plata com a "pentinado".

Veient això, es pot arribar a la conclusió que tant l'habitació Imperi com la Suchet tenien una distribució anàloga, formada per la sala, l'alcova, un recambró i un pentinador o tocador. És a dir, l'actual despatx era originalment el recambró de l'habitació imperi, i el bany l'era del dormitori del General Suchet, mentre que els pentinadors eren respectivament l'actual vestidor i el dormitori del llit de plata.

Pel que fa a l'actual habitació dels malalts, respecte al plànol de la Proposta 1, s'ha produït una nova configuració de la zona (part nord de la crugia B).

La capella es manté igual, tot i que amb un passadís al darrere de l'altar, el qual té forma d'L i comunica la zona del llit de plata i el bany amb la galeria. Actualment aquest passadís es conserva parcialment i no és visitable.

Per altre costat, a la zona de l'actual ascensor hi ha un "cuarto", que avui en dia encara es pot intuir. La sala dels malalts està com en l'actualitat, i l'alcova està dividida en dos espais: l'alcova pròpiament dita i un "estudi", segons està escrit al plànol del segle XIX. No està gaire clar que aquest estudi, que ve a tenir la mateixa forma que un recambró, realment s'acabés fent, tot i que al segle XX aquesta alcova sí que estava dividida en dos espais, com es veurà a més endavant.

La saleta íntima continua tenint la distribució típica de dormitori que s'ha descrit (sala, alcova i recambró).

La porta que comunicava la cuina amb el menjador encara es representa, i per altre costat desapareix l'escala original i se'n dibuixa una de caragol. Tot i això, sembla que no es va realitzar, i en canvi tot apunta que es va paredar la porta i es va fer l'escala actual. És possible, per tant, que fos en aquest moment quan es construís la citada entreplanta damunt de la cuina i de l'actual sala d'espera.

IMATGE 85: *Imatge de la façana el 1982, on es pot veure que la part de l'antic trull no incloïa sòcol.*

Per últim, ja apareix projectada la terrassa del costat oest de la galeria, i el jardí es manté igual de reduït que en la proposta anterior.

Tornant a la idea de l'ampliació de la casa, hi ha força indicis que reforcen la teoria que la zona de l'actual bany i llit de plata és posterior. Per un costat els plànols, i per altre la façana, ja que trenca amb l'esquema dels balcons, i per altre costat, no tenia el sòcol de pedra com la resta del perímetre de la casa. Com es pot veure a la imatge que s'adjunta (imatge 85), el sòcol acaba justament on comença la part afegida.

La Proposta 2 també inclou el projecte del segon pis de l'edifici, tot i que s'ha de posar en dubte la disposició de les estances, ja que preveu algunes modificacions importants que de ben segur no es van acabar realitzant.

En primer lloc, proposa enderrocar la volta de la sala de ball del primer pis, ja que al tenir doble altura, és un espai que es perd a la segona planta (65 m²). Això condiciona tota la distribució proposada al plànol, ja que l'única via d'accés a les estances que donen al carrer Major és a través de la crugia C, és a dir, pel passadís que queda al damunt de la sala d'espera.

IMATGE 86: *Pintures murals de l'habitació del llit de plata, any 2018.*

IMATGE 87: *Pintures murals del segon pis, el 1983.*

El que es projecta és una nova distribució pels dos habitatges del segon pis, als quals s'hi accedia igualment per l'entrada i l'escala del carrer de les Premses.

Tot i que l'obra no va ser tan ambiciosa com preveien els plànols, sí que és altament probable que es redistribuïssin les estances del segon pis. En una intervenció dels anys 80 van aparèixer unes pintures murals al segon pis (sala de la cantonada), i si es comparen amb les de l'actual dormitori del llit de plata i amb el bany, es podria dir quasi

amb seguretat que són del mateix moment. Segons un text de Teresa Besora⁷⁰, antiga directora del Museu Victor Balaguer, les pintures de la part ampliada són atribuïbles a Josep Beringola. Es té Constança que aquest pintor va residir a la vila entre el 1843 i el 1859, per tant, l'ampliació s'hauria produït dins d'aquest període.

Deixant el tema de la possible ampliació de la casa, passem a analitzar la distribució que es representa als plànols.

L'habitatge de la part nord (amb obertures al carrer Premses i al jardí), ocuparia la crugia E, i la meitat nord de les crugies A i B. Cal destacar que no s'hi representa la galeria, per tant, cobra força la idea que possiblement el sostre del primer pis de la galeria era de teulada no transitable.

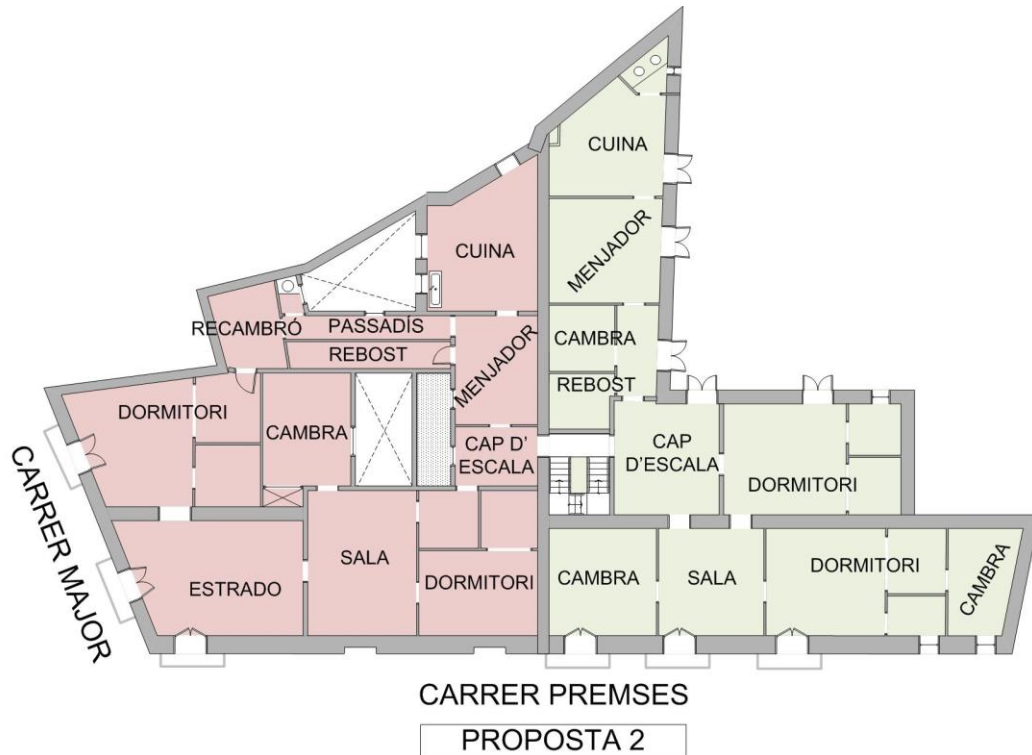
Aquest primer habitatge tenia un gran rebedor ("cap de escala"), des d'on s'accedia a les diverses estances. A la crugia A s'hi representa una sala, un dormitori complet (sala, alcova, "cuarto" i recambró), i un altre "cuarto". A la crugia B, a part del rebedor, hi apareix un altre dormitori amb sala, alcova i recambró. A la crugia E hi ha un passadís que dona accés a un rebost, un altre "cuarto", el menjador i la cuina. Dins de la cuina hi ha la "bassa", possiblement una comuna. Aquest pis podria tenir aquesta configuració, o una de similar, tot i que no està en absolut demostrat.

L'altre habitatge, que a causa del problema amb la sala de ball és segur que no tindria aquesta fisonomia, es representa de la següent manera: ocuparia les crugies C i D senceres, i la meitat sud de les A i B. El rebedor seria de dimensions més reduïdes, i seguint per la crugia D hi hauria el menjador i la cuina. Des del menjador s'accediria a un rebost i a un passadís que desembocaria a la comuna. Per altre costat, des del rebedor també s'accediria a la crugia A. A la zona del damunt de la sala de ball hi hauria un dormitori de sala i alcova, i una sala d'estar. Des de la sala s'accediria a una cambra i a l'"estrado"⁷¹, és a dir, un altre saló, que queda damunt de la sala de música del primer pis (cantonada entre el carrer Major i el carrer de les Premses). Per últim, des de l'"estrado" s'entrava al que sembla ser el dormitori principal, que igual que el de l'altre habitatge, estaria compost per sala, alcova i dos recambrons.

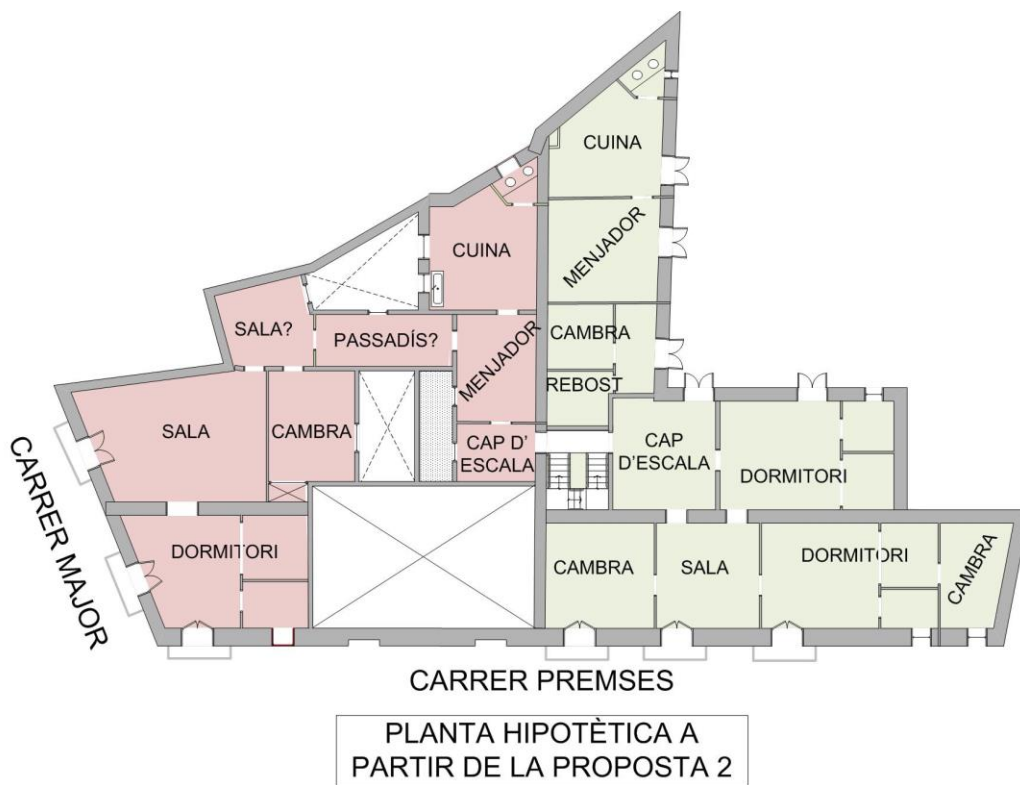
Del tercer pis no se'n conserva cap plànol, però tot indica que seria un espai diàfan, destinat en la seva major part a golfes, i que com han suggerit diverses persones que han parlat sobre el tema, com Maria Lluïsa Orriols, hi podria haver les estances on dormia el servei. En favor d'aquesta teoria cal dir que, als documents de la fàbrica de la casa, hi diu que el 1799 es van col·locar al tercer pis "17 portas de cuarto".

⁷⁰ BESORA Teresa, La "casa nova" de Francisco Papiol. (mecanoscrit que s'adjunta a l'annex).

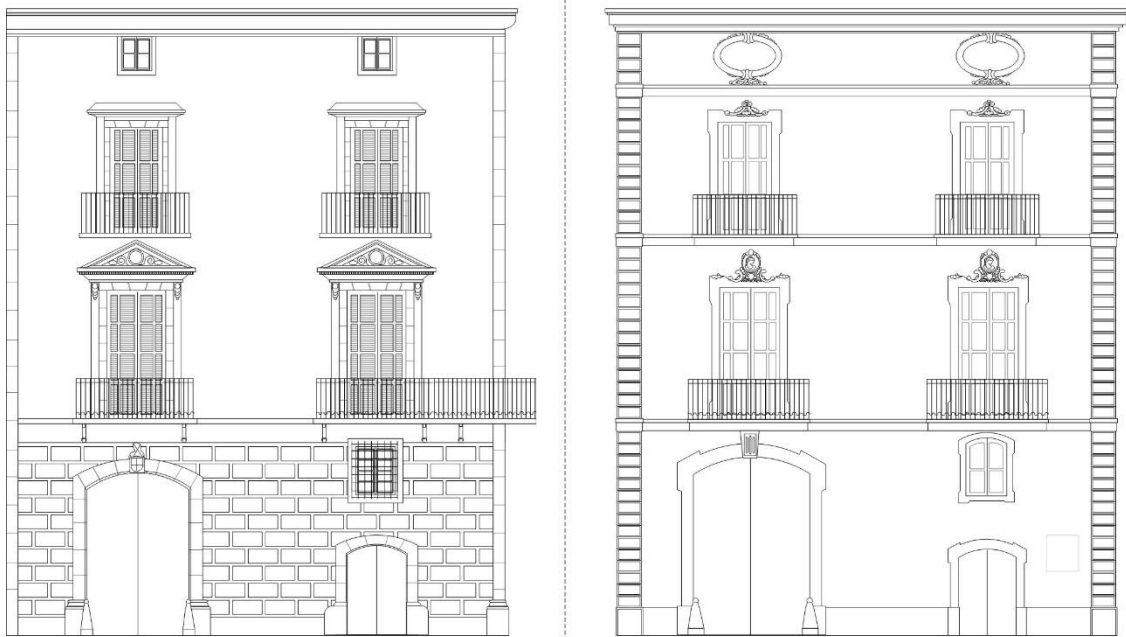
⁷¹Lloc o sala d'estar encatificada on s'asseien les dones i rebien les visites. També dit del conjunt de mobles que servia per adornar el lloc o peça en què les senyores rebien les visites, i es componia de catifa o tapet, coixins i tamborets o cadires.

IMATGE 88: Digitalització de la proposta 2 de la segona planta. En verd, el primer habitatge, i en vermell el segon habitatge (on es pot veure com s'inclou l'espai de la volta de la Sala de Ball a la superfície transitable).

IMATGE 89: Hipòtesis realitzada a partir de la proposta 2, de com podria ser la segona planta de l'edifici. En verd, el primer habitatge, i en vermell el segon habitatge (on s'ha exclòs l'espai de la volta de la Sala de Ball).

IMATGE 90: *A l'esquerra, possible reconstrucció de la policromia original, a partir de les restes trobades al s. XX. A la dreta, digitalització de la Proposta 2 (façana), que finalment no es va realitzar.*

Ja per tancar el tema de la reforma de la casa a mitjan segle XIX, només queda parlar de la façana, ja que també ha arribat fins als nostres dies un alçat d'un projecte de reforma de la façana del carrer Major, que tampoc es va arribar a dur a terme.

Aquest alçat preveu posar uns marges de carreus encoixinats als dos perímetres laterals de la façana, canviar les llindes de les portes i finestres per unes de més elaborades, afegir uns medallons amb relleu al damunt dels balcons, substituir els balcons de ferro forjat i rajola per uns de pedra, transformar les finestres de les golfes, de forma quadrada a ovalada, i per últim substituir la cornisa de pedra per una de nova.

Tot i això, és evident que no es va seguir aquest projecte. Originalment la façana es va emblanquinar per preparar-la per la pintura, i possiblement es va pintar poc després, seguint un estil similar al que es pot veure ara, amb carreus pintats a la planta baixa i entresòl, i amb medallons també simulats al damunt dels balcons. En algunes imatges dels anys 60 encara es poden apreciar restes d'aquesta policromia.

IMATGE 91: *Restes de la policromia original. Imatge del 1960.*

Al damunt dels balcons de les façanes també hi havia unes barres de cortina de ferro forjat. Aquests elements eren típics de l'època, i subjectaven unes persianes o cortines que complien la funció de tendal, per tal de resguardar les estances del sol, especialment a l'estiu.

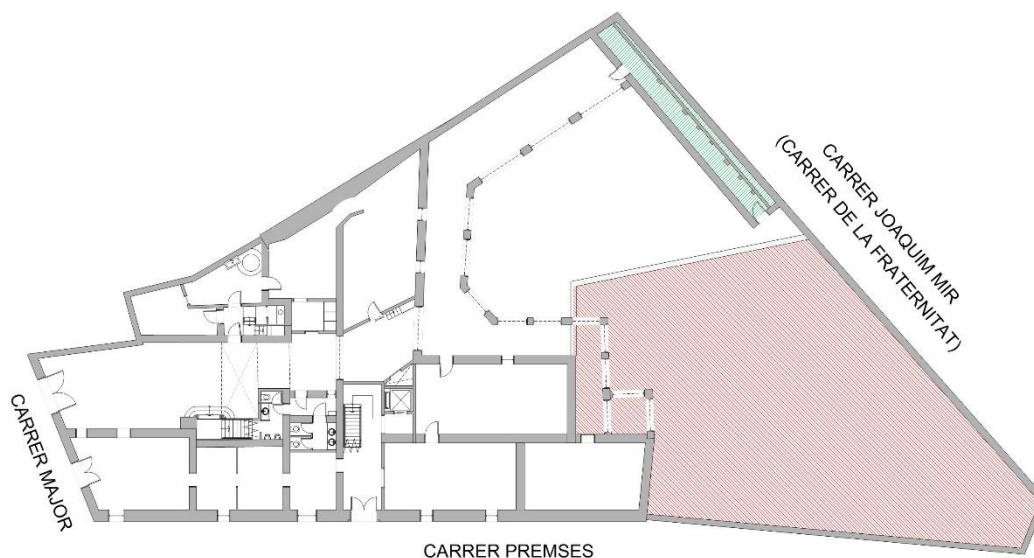
A partir d'aquest moment, les transformacions que pateix la casa són força difícils de reconstruir, ja que no hi ha gairebé rastres de permisos d'obres, llicències, etc.

El 1887, segons un document conservat a l'Arxiu Comarcal del Garraf, Manuel de Torrents i Higuero demana permís a l'ajuntament per avançar la façana del pati que dona al carrer de la Fraternitat (actual carrer Joaquim Mir). Juntament amb el permís s'adjunten els plànols de l'obra.

S'especifica que la paret serà de maçoneria, de 45 cm d'ample, i que es construirà amb uns pilars adossats de reforç. També es preveu fer una segona paret a la part interior per aconseguir una galeria. Actualment encara es conserva aquesta galeria (zona de l'Hèrcules), tot i que molt modificada. Es té constància que més endavant es va construir una escala exterior d'obra que baixava adossada a la nova construcció, tot i que l'any és incert. L'escala va ser enderrocada al museïtzar l'espai el 1960.

El 1899, segons un altre document conservat també a l'Arxiu Comarcal del Garraf, Manuel de Torrents i Higuero i Juan de Torrents demanen permís a l'ajuntament per "concloure la parte de cerca del patio de la casa de la calle Mayor, denominada Casa Papiol". És a dir, sembla que va ser en aquest moment quan el jardí va adoptar la forma actual. En la mateixa sol·licitud també demana posar-se en contacte amb algun delegat de l'ajuntament per cedir a la Vila una porció de terreny que constitueix la prolongació del carrer Fraternitat.

També es té constància que Ignasi de Torrents, l'últim propietari de la casa, va demanar permís el 1930 per paredar una porta, i el 1933 per realitzar la instal·lació d'aigua corrent a la casa.

IMATGE 92: En verd, la nova galeria, i en vermell, la zona ampliada que llinda amb l'actual carrer Joaquim Mir, en aquells moments carrer de la Fraternitat

IMATGE 93: *Escala d'obra davant de la galeria del jardí.
Imatge del 1960*

IMATGE 94: *Estat actual de
l'interior de la galeria del jardí.*

Una de les últimes reformes de la casa abans de passar a ser museu, és la partició del segon pis de l'edifici en cinc habitatges. Segons Raquel Lacuesta⁷², del Servei de Patrimoni Arquitectònic Local de la Diputació de Barcelona (SPAL), aquesta subdivisió es va produir el 1946 amb l'objectiu de confegir cinc pisos per llogar-los a militars.

Es conserva el plànol realitzat per l'arquitecte Camil Pallàs, de la Diputació de Barcelona. Aquest plànol data de 1960, només 14 anys després que es construïssin aquests pisos.

Tots els pisos compten amb 3 habitacions, un menjador, una cuina, un bany, i un d'ells també una galeria. A més, els dos pisos que donen al jardí disposen d'una terrassa, que està conformada per l'espai que ocupa el sostre de la galeria del primer pis. Per tant, tot indica que va ser en aquest moment quan es va substituir el sostre de bigues de fusta de la galeria, per un de bigues de ferro i revoltó ceràmic. Amb això es va aconseguir donar sortida als pisos del nord-oest.

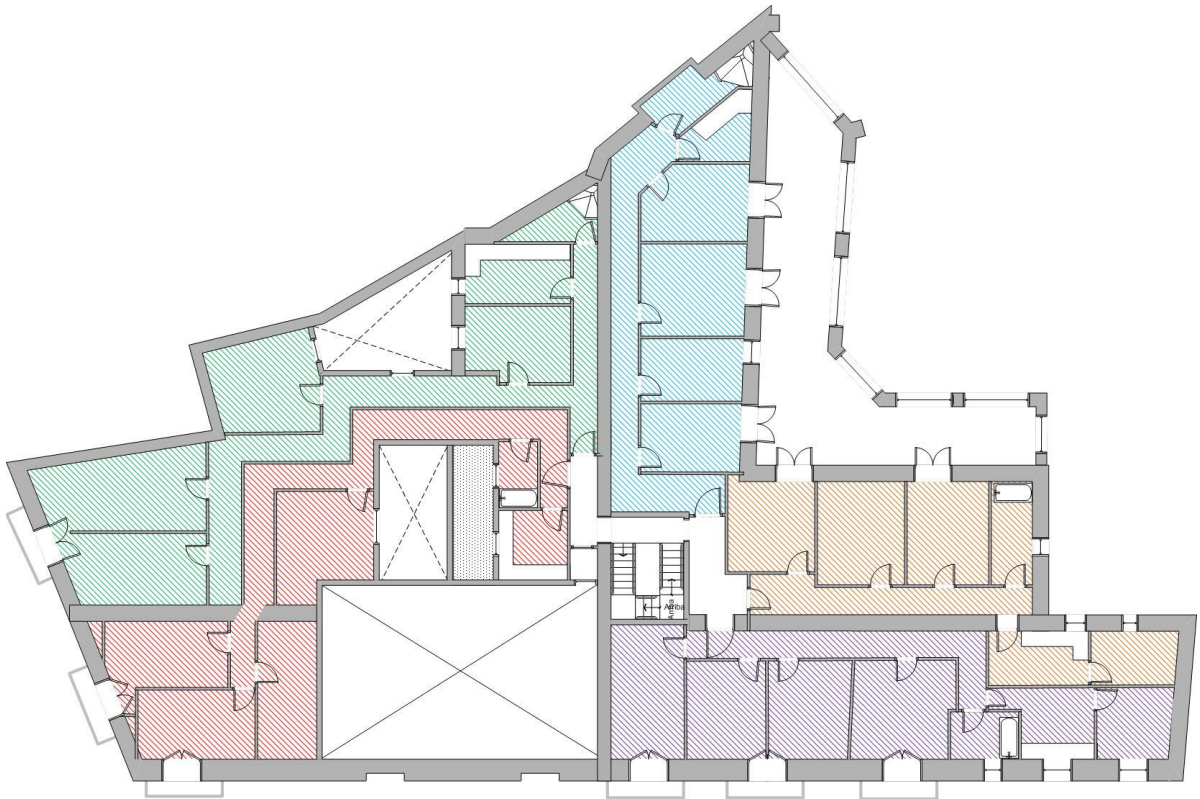
Els tres habitatges de la part nord de la casa tenien una forma més regular. El primer ocupava el nord de la crugia A, el segon la B i una part també de l'A, i el tercer ocupava la crugia E.

Pel que fa als dos pisos del costat sud, a causa de les dificultats de distribució que provoca l'espai de la volta de la sala de ball, són dos habitatges molt irregulars, amb passadissos llargs i angulosos (veure els plànols que s'adjunten).

D'aquesta etapa tampoc es conserven plànols de les golfes, tot i que en un informe de

⁷² LACUESTA R., GONZÁLEZ A. LÓPEZ A. Com i per a qui restaurem. Objectius, mètodes i difusió de la restauració monumental. p. 299-306.

valoració de l'immoble que va fer l'arquitecte Camil Pallàs el 1958, es refereix a aquest tercer pis com un espai de “desván de libre distribución”, per tant, si en algun moment anterior havia estat compartimentat per acollir estances de servei, a mitjan segle XX ja no en quedaven rastres.

IMATGE 95: Plànol de la segona planta de Can Papiol, on es pot veure la subdivisió en 5 pisos del 1946. Es representa un habitatge de cada color.

A part d'això, a través de l'observació d'unes fotografies del maig del 1960, d'abans i durant el procés de transformació de la casa en museu, i també del plànol realitzat per l'arquitecte de la Diputació, Camil Pallàs, es poden analitzar algunes de les transformacions que va patir la casa durant el seu últim període com a habitatge de la família Torrents.

Començant pel rebedor, segons es pot veure en les imatges, es va cobrir la pintura original amb un empaperat, més al gust de finals del segle XIX o principis del XX. També es va empaperar el sostre, de manera que es seguia veient l'estructura de bigues i revoltó, però cobertes per un paper estampat.

L'actual despatx estava moblat com a dormitori, de fet, amb el llit que actualment es pot veure a l'habitació dels malalts. A les parets també s'hi aprecia un paper estampat (potser policromia, no queda clar), tot i que en força mal estat. El paviment tant del despatx com de la sala d'espera era d'una moqueta de fibres, possiblement d'espart. A la sala d'espera encara s'hi pot veure la porta que comunicaria amb la comuna (actualment desapareguda).

El vestidor de la Sala Imperi també s'usava com a dormitori. Hi havia un llit, i el sostre

i parets estaven recoberts amb els mateixos papers que el rebedor. El terra també era de moqueta d'espart. El mateix terra es va instal·lar a l'alcova del dormitori imperi.

A la sala de la cantonada (sala de música), hi havia una tela tipus domàs⁷³ que cobria tot el fris inferior de la paret.

La sala de ball tenia el terra cobert per una gran catifa, la qual es pot veure actualment a la sala de billar.

La galeria tenia les parets pintades de blanc, i com s'ha anat dient en diverses ocasions, el sostre era de bigues de ferro. Aquest espai tampoc tenia l'obertura que dona accés a la terrassa est.

Al dormitori del llit de plata s'hi poden veure les grisalles actuals, i ja hi havia el passadís que separa el bany de la zona de pas. El terra del dormitori també és de moqueta de fibres.

IMATGE 96: Vista general de l'actual despatx.
Imatge del 1960

IMATGE 97: Vista general de l'actual vestidor.
Imatge del 1960

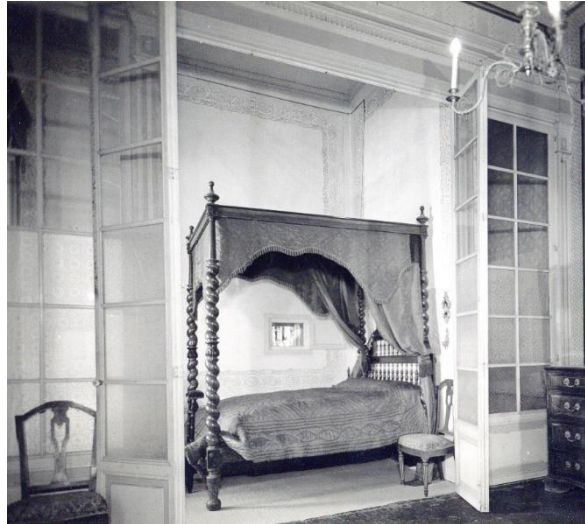
IMATGE 98: Vista general de l'actual Sala de
Música. Imatge del 1960

IMATGE 99: Vista general de l'actual Sala
de Billar. Imatge del 1960

⁷³ Teixit, antigament de seda natural, d'un sol color, amb una sola trama i un sol ordit.

L'habitació dels malalts havia tornat a patir transformacions, de manera que la sala es mantenia igual, però l'alcova era més gran, s'havia suprimit la part del passadís que comunicava la zona del llit de plata amb la galeria, i s'havia obert la finestra que actualment encara comunica el dormitori amb la capella.

IMATGE 100: Vista general de l'alcova de l'habitació dels malalts. Imatge del 1960

Les vidrieres que separen sala i alcova són les actuals, tot i que a la part est (darrere del capçal del llit), hi ha una petita habitació, que podria ser una prolongació del passadís que s'havia suprimit. El terra de l'alcova era igualment de moqueta de fibres, i el de la sala també estava cobert per algun material, possiblement una estora o un altre tipus de moqueta.

Pel que fa a la decoració parietal, destaquen unes sanefes de gust molt posterior, possiblement de principis del segle XX, cosa que recolza la teoria que es va tornar a reformar l'estança.

Al menjador s'havien cobert les grisalles, possiblement amb un empaperat. A nivell estructural no es va modificar.

IMATGE 101: Policromia darrere la doble paret de la Saleta Íntima (2010)

La saleta íntima va patir diverses transformacions, de manera que com a mínim es va modificar en dues ocasions.

A les fotografies del 1960 (abans de la museïtzació), es pot veure que ja era una saleta d'estar, i hi destaca un empaperat a les parets (semblant al que hi havia a l'actual despatx). Tot i això, durant una intervenció l'any 2010, es van trobar restes d'una policromia anterior, possiblement de principis del segle XX (anàloga a la de l'habitació dels malalts) darrere d'una doble paret que dissimula la irregularitat del solar. Això fa pensar que la disposició original (sala, alcova i recambró) es va mantenir fins ben entrat el s. XX, i que fins i tot es va redecorar mantenint-ne l'estructura (de la mateixa manera que s'havia redecorat l'habitació dels malalts). Possiblement a mitjans del segle XX, no molt abans de la compra per part de la Diputació, es va decidir convertir l'antic dormitori en una saleta d'estar.

La cuina estava enrajolada, tot i que a la paret esquerra es poden comptabilitzar tres tipus de rajoles diferents. L'actual forn de pa comptava amb una cuina econòmica. En ambdues dependències s'hi pot veure la instal·lació d'aigua corrent mitjançant tubs de coure.

Passant ja a la planta baixa, es pot veure que l'entrada estava pintada de blanc, tot i que

el canvi més substancial és una habitació de l'entresòl i una escala, que es van construir sota el passadís que comunicava l'entrada amb el jardí (de doble alçada). Aquest espai possiblement es va aixecar per tal de comunicar les dues meitats de l'entresòl, que com ja s'ha dit, estaven inconnexes.

Seguint amb l'entresòl, també cal dir que en algun moment, molt probablement ja al segle XX, es construís un pis dels cuidadors de la casa a l'entresòl, a la part nord de la biblioteca. Aquest pis tenia accés des de l'entrada del carrer de les Premses.

Per últim, respecte al jardí, es va construir una escala que comunicava la terrassa oest de la galeria amb el jardí.

IMATGE 102: Vista general de la Saleta íntima.
Imatge del 1960

IMATGE 103: Vista general de l'actual forn de pa. *Imatge del 1960*

IMATGE 104: Vista del passadís de doble alçada que uneix jardí i entrada. *Imatge del 1960*

IMATGE 105: Vista general del menjador. *Imatge del 1960*

5.2. INTERVENCIONS D'ADEQUACIÓ DE L'ESPAI PER A MUSEU. (1960-1961)

Totes les dades relatives a aquest apartat han estat consultades a l'arxiu del Servei de Patrimoni Arquitectònic Local de la Diputació de Barcelona. Per tal de facilitar la lectura, s'adjunta tota la documentació consultada ordenada per ordre corològic a la bibliografia (material d'arxiu de la Diputació de Barcelona).

El present apartat té la voluntat d'analitzar i posar en relació les intervencions que es van dur a terme per la Diputació de Barcelona entre el 1960 i el 1961 per adaptar el que fins aleshores havia estat la residència dels Papiol, Rubinat i Torrents, en el "Museo Romántico Provincial Casa Papiol".

Cal fer notar que 10 anys abans, el 1949, ja s'havia dut a terme una empresa similar amb el "Museo Romántico Provincial Casa Llopis", situat a la població veïna de Sitges.

Aquesta etapa va ser una de les més importants de l'edifici, ja que va ser aquí quan es van prendre una sèrie de decisions que han marcat el que és la casa avui en dia.

La història de Can Papiol com a museu es pot dir que comença el 1958, quan l'últim descendent de la família Torrents, Ignasi de Torrents i Piserra, fa una oferta a la Diputació per vendre la casa juntament amb el mobiliari. En una diligència del 2 de desembre de 1958, el president de la Diputació encomana a l'arquitecte de Conservació i Catalogació de Monuments, Don Camillo Pallàs Arisa, valorar el "palau" i el seu jardí annex. A més, encomana la valoració i inventari dels béns mobles i bibliogràfics als senyors Don Alberto del Castillo (Director del Museu Romàntic de Sitges), i de Don Felipe Mateu Llopis (Director de la Biblioteca Central).

L'informe de la valoració, emès el 16 d'abril del 1958, estipula que la superfície estimada del solar és de 1.200 m². A part, fa una descripció de la casa.

- A la planta baixa es diu que hi ha l'entrada, les cavallerisses, els estables i les bodegues.
- A l'entresòl, diverses dependències de servei, la biblioteca i l'habitatge dels porters.
- A la planta primera, les estances nobles amb grisalles úniques a la població, una capella amb accés des de la galeria, i una galeria modificada amb bigues de ferro a l'alçada del segon pis.
- Al segon pis, 5 habitatges, cadascun dels quals amb 3 dormitoris, cuina, menjador i cambra de bany.
- Les golfes són un espai diàfan de lliure distribució.

També es parla del tipus de construcció de la casa i del seu estat. Es diu que consta de parets exteriors de maçoneria de 60 cm, subdivisions de maons, i que els sostres són vistos excepte en la part noble, que porten cel ras amb decoració anàloga a la dels murs⁷⁴.

S'acaba dient que l'estat de conservació és acceptable. Que no presenta problemes significatius, tot i que cal tenir en compte l'antiguitat de l'edifici, i l'envelliment dels materials.

El preu estimat final es va fixar en 2.104.700 ptes. per l'immoble, i 1.495.300 ptes. pel mobiliari, és a dir, que la suma total foren 3.600.000 ptes. la compra es va realitzar finalment el 13 de juny de 1959.

El 2 de maig del 1960 el diputat president de la comissió d'educació, Emilio Martínez de Laguardia, amb la conformitat del director del Museu Romàntic Provincial, Dr. Alberto del Castillo, expressa a través d'un informe, la necessitat d'efectuar obres de reforma a la casa per tal d'acondicional-la com a museu.

El mateix més es presenten uns pressupostos de les intervencions a realitzar, juntament amb la memòria explicativa dels treballs (maig del 1960). En aquesta memòria es diu que l'estat general de la casa és força acceptable.

Tota la intervenció inicial queda recollida al "*Proyecto de reforma interior e instal·lacions en el museu casa Papiol en la planta noble (piso 1º). Villanueva y Geltrú*", del maig de 1960. Com ja s'ha dit, l'arquitecte és Camil Pallàs. L'aparellador és Santiago Rius i Erill, la museografia va a càrrec d'Alberto del Castillo (arqueòleg i director del Museu Romàntic de Sitges).

Pel que fa referència als treball d'obra grossa, el projecte inicial inclou les següents actuacions:

- Moure de lloc certs envans i demolició d'una part de l'entreplanta i d'una habitació de l'entresòl que deslluïa l'entrada. Reorganització interna de la distribució de certes zones de l'edifici.
- Es preveu substituir paviments de diverses parts, i modificar i ampliar el traçat de la galeria posterior i la reestructuració dels jardins.
- Pel que fa als treballs de fusteria, reparar i substituir el que faci falta.
- Es diu que l'electricitat és present a totes les estances mitjançant tubs aïllants sense enquestar, cosa que es veu "de forma estrepitosa"⁷⁵. Es parla de la necessitat d'enquestar-los amb màxima cura.

⁷⁴ Aquesta afirmació comporta problemes d'interpretació, ja que a part de la sala de ball, no es té constància que cap altra estança de la planta noble tingués cel ras. De fet, és cert que com mostren les fotografies, hi havia o paper o pintura en alguns sostres, però en cap cas un doble sostre pla amb dibuixos a joc amb els dels murs, ni res per l'estil.

⁷⁵ Memòria explicativa dels treballs d'acondicionament per destinar a museu les plantes Noble i Baixa. (30 de maig de 1960).

- També relacionat amb la il·luminació, cal instal·lar focus per ressaltar els plafons principals.
- Els treballs de pintura han de consistir principalment en el repàs de les rases dels tubs enquestats, en el pintat nou de força estances, les quals es detallen al pressupost, i en el repintat de tota la fusteria.

El pressupost total previst és de 380.036pts.

En un dictamen del 12 de juliol del mateix any, es fa una petició de contractació directa de les obres, ja que s'argumenta que per la dificultat tècnica dels treballs, pel valor artístic de la casa, per la presència constant de tècnics i per la possibilitat d'haver de variar el projecte a mida que avancin les intervencions, es recomana que les empreses contractades siguin de la zona.

El 9 de setembre s'autoritza al Sr. arquitecte Director del Servei de Conservació de Monuments de la Diputació, que porti a efecte les obres, amb un pressupost de 380.036,04pts, i el 26 de setembre es produeix l'ordre d'inici de les obres, a través del qual s'insta a l'inici de les obres en la menor brevetat possible. El document està firmat per Emilio Martínez de Laguardia, Diputat president de la comissió d'educació.

Les empreses contractades per tal de portar a terme els treballs seran les següents:

- Contractista d'obres: José Soler Vila, de l'empresa Construcción y reparación de Obras. C/ Major, 26. Vilanova i la Geltrú. contractat el 1960, el 30 de desembre.
- Instal·lacions elèctriques i lampisteria: Miguel Roset, Rambla del Caudillo, Vilanova i la Geltrú. La contractació es va fer el 1960, el 30 de Novembre.
- Fusteria: Carpinteria Prats, Av. Capitán Carrasco, 9. Vilanova i la Geltrú. Contractat el 1960, el 7 de desembre.
- Pintura: Bajes pintor. Despacho en C/ Santa Eulalia, 6, Taller en Pl. Miró, 9. Vilanova i la Geltrú. Contractat el 1960, el 9 de desembre, i posteriorment el 27 de desembre del mateix any.

A banda, també es va encarregar un estudi de Jardineria al Servei de Conservació de Monuments de la Diputació. En aquest estudi es projecta la plantació d'exemplars ja desenvolupats per tal d'aconseguir que el jardí tingui l'aspecte desitjat des del moment de la inauguració. La suma total de les obres de jardineria és de 44.077 ptes.

5.2.1. DESCRIPCIÓ I ANÀLISI DE LES OBRES REALITZADES ENTRE EL NOVEMBRE DE 1960 I EL JUNY DE 1961:

La comissió d'educació, en una reunió celebrada el 17 de febrer del 1961, acorda donar el vistiplau al pressupost final de 491.256,21 ptes.

Els treballs es poden dividir principalment en tres apartats: obra grossa, pintura, i electricitat/aigua/gas.

A continuació es fa una descripció de les intervencions agrupades per espais. Després de parlar de les intervencions concrets de cada habitació, es farà un repàs de les obres de caràcter més general, com electricitat, il·luminació, mesures de seguretat, etc.

La façana no es va pintar en aquesta primera etapa, però es van haver de pintar i reparar els balcons, tret de 5 que estaven en molt mal estat, els quals es van haver de substituir totalment. Els llibrets es van substituir i les portes dels balcons i finestres es van pintar a l'oli.

A nivell general de tota la casa, es va substituir la instal·lació elèctrica, i es va reinstal·lar dissimulant-la el menys possible. Es van substituir tant les línies generals com les derivacions. A totes les zones visitables es va posar el cablejat dins de tubs Bergman, que posteriorment es van enquestar mitjançant rases. A les estances amb grisalles i altres tipus de decoració i pintures murals, es va fer un retoc il·lusionista per tal de camuflar tota l'obra.

A la planta baixa, es va col·locar la reixa a la porta principal, per tal de permetre que es veiés l'interior però no es pogués accedir sinó per l'actual recepció. També es va enllosar amb pedra el passadís d'entrada, que abans era de terra piconada, i es va enrajolar el terra de la galeria amb rajola ceràmica.

Es va pintar a la cola l'entrada i el celobert de l'entrada. Les portes es van raspar i pintar a l'oli. També es van tractar els elements de forja.

Es va enderrocar l'habitació de l'entresòl que obstaculitzava la visió des de l'entrada al jardí, i també es va suprimir l'escala exterior que comunicava amb l'entresòl esquerre. Aprofitant els primers esgraons de l'escala, es va fer una plataforma per il·lustrar com les senyores de la casa haurien pujat als cavalls. També es va col·locar un abeurador de pedra.

A l'actual cuina de la planta baixa (crugia C), hi havia uns estables. Es van demolir les menjadores, es va arrebossar tot de nou i es va construir l'actual foc a terra.

L'estable i el graner no estaven comunicats, de manera que entre ambdues sales hi havia una cisterna que anava fins a la planta noble. Es va treure la cisterna, i al lloc per on pujava es va obrir l'actual porta que permet passar de l'estable al graner. El graner es va enrajolar i es va construir la zona de els balances.

Es van emblanquinar el sostre i les parets de les 5 sales rústiques de la planta baixa, i a continuació es van pintar les parets a l'oli.

Tot i que no hi ha massa informació al respecte, sembla que la comuna que hi ha a tocar de l'eixida també es va fer de nou.

A l'entresòl, es va mantenir la biblioteca sense canvis substancials, tret de la reorganització del lloc de certes prestatgeries i del retoc de pèrdues, cops, i esquerdes a les pintures murals, i d'esmaltar la fusteria de les finestres.

Darrere la biblioteca hi va seguir havent el pis dels conserges, i a l'altre costat es van fer canvis mínims, com per exemple treure la cuina econòmica que hi havia al forn de pa. Al suprimir l'habitació que unia les dues meitats de l'entresòl, aquest va quedar definitivament dividit i amb accessos totalment diferenciats, com en l'actualitat.

IMATGE 106: *Imatge de l'estat actual de la paret est del rebedor.*

Al pis principal, després que el Sr. Alberto del Castillo en pensés la museografia, es va decidir que el recorregut començaria per una futura sala d'espera que conduiria a un despatx. Abans, aquesta petita habitació quedava integrada a la cuina, de manera que per dur a terme aquesta nova proposta museogràfica, es va optar per enretirar la paret que separa el rebedor de la cuina, aconseguint així que l'entrada a la sala d'espera, enlloc de quedar dins la cuina, ja quedés al distribuïdor.

IMATGE 107: *Imatge de l'estat de la paret est del rebedor l'any 1960, abans de la museïtzació.*

Cal remarcar que la cuina i la sala d'espera tenen una entreplanta al damunt, a la qual s'hi accedeix per una escala des de la cuina. La zona suprimida també tenia part de l'entreplanta, de manera que es van haver de treure les bigues i tornar a aixecar una nova paret.

Després de donar al rebedor les dimensions actuals, es va procedir a treure els papers de les parets i del sostre, i es va reproduir la porta del despatx, tot imitant l'estil de la resta. Es van substituir algunes motllures, es van decorar les parets amb els plafons actuals i es van crear els dibuixos del sostre. Les portes no es van repintar, tot i que s'hi van afegir els escuts de la família.

També es va entapissar el darrere de la porta d'entrada, i de la porta que donava a l'escala del carrer de les Premses.

La sala d'espera s'anomena a les memòries i pressupostos com "el passadís del piano", ja que al comprar la casa hi havia el piano de taula que ara es pot veure a la sala de música. En aquest espai es va "raspar"⁷⁶ el sostre i les parets, i es va pintar de nou a la cola, creant la decoració que encara perdura.

La zona del despatx, segons els plànols de Camil Pallàs, tenia una comuna a tocar del pati de llums (la qual apareix pràcticament des dels inicis de la casa. També es va treure aquest espai per tal de poder adaptar la zona, que de fet era una cambra, al nou discurs. En aquesta sala es va retirar el paper i es va polir el sostre i les parets. A continuació es va pintar a la cola. Al damunt de la pintura de base es van imitar uns plafons, que són els actuals.

En un primer moment no es va optar per enretirar la moqueta del terra del despatx ni de la sala d'espera.

A l'habitació imperi tan sols es va enretirar la moqueta de l'alcova i del vestidor, es va repintar el sostre (també a la cola), es van retocar els cops o possibles pèrdues i esquerdes que hi haguessin, i es van reproduir els dibuixos a totes les rases que s'havien fet per les instal·lacions. L'interior de les portes dels balcons d'aquesta sala, igual que els de la resta de la planta noble, es van pintar amb esmalt mate.

Al vestidor, en aquell moment l'anomenaven "la cambra petita", van retirar tot l'empaperat del sostre i parets, i van pintar el sostre de blanc i les parets reproduint plafons, imitant l'estil d'altres estances del museu. La tècnica pictòrica fou la mateixa que en les sales anteriors.

La sala de música actual, aleshores dita "saló de la cantonada", va rebre el mateix tractament que l'habitació imperi, tot i que abans de procedir a encastar l'enllumenat amb els tubs Bergman, es van retirar les teles de domàs que hi havia cobrint el fris inferior. El terra d'aquesta sala, de rajola ceràmica, es va cobrir amb una moqueta vermella.

⁷⁶ El terme "raspar" és l'emprat en la memòria i els pressupostos de 1959-1960.

A la sala se ball únicament es van dissimular les rases del cablejat, i es van retocar algunes esquerdes que presentava la volta. Es va posar una moqueta vermella com a la sala anterior.

IMATGE 108: *Imatge de la galeria l'any 1960, abans de la museïtzació.*

IMATGE 109: *Imatge de la galeria l'any 1960, abans de la museïtzació.*

A l'actual sala de billar, dita aleshores “saló mitjà”, també es van repassar esquerdes i rases, i al terra es va col·locar la catifa que abans estava al saló de ball. A més, s’hi va instal·lar el billar, ja que abans no formava part del mobiliari de la casa. La sala del billar era una altra sala noble, igual que la de música.

Segons els pressupostos, l’habitació del General Suchet tenia una zona de paret on mancava la pintura, de manera que es va reproduir el dibuix en aquesta part, i en la resta únicament es van repassar les rases i pèrdues.

El bany, passadís i dormitori del llit de plata, pel que es dedueix dels pressupostos del pintor, sembla ser que tenien la policromia en força mal estat, i es va retocar en gran mesura, però imitant l’estil existent.

A l’habitació dels malalts es va suprimir en primer lloc un petit espai que subdividia l’alcova (potser connectat amb el passadís que comença a la zona del llit de plata), i es va retirar l’empaperat i pintura de les parets. Es va pintar el sostre a la cola amb els motius actuals. Segons es diu en els pressupostos, pel sostre es van imitar els dibuixos existents. Es van pintar les parets de nou, reproduint plafons, i també es van incloure les escenes de paisatges vilanovins que avui encara perduren, pintades per Josep Lluís Florit. També es

va fer un sòcol imitant el jaspiat⁷⁷. Per últim es van esmaltar les portes exteriors i la de l'alcova, i es van retirar els terres de moqueta per deixar vista la rajola ceràmica.

Algunes informacions apunten que el passadís que comunicava la zona del dormitori del llit de plata i la galeria es va suprimir en aquesta intervenció, però això presenta certs dubtes, ja que aquest quedaria entre l'alcova dels malalts i la capella, i en les imatges preses abans de començar a intervenir, ja es pot observar la finestra que comunica el dormitori dels malalts amb la capella. És possible que la subdivisió de l'alcova, que si que es va suprimir, fos en realitat part del passadís. També es va paredar una porta que comunicava la capella amb l'alcova dels malalts (o amb el passadís, en cas que encara existís). Aquesta porta és visible en algunes fotografies de la capella.

IMATGE 110: *Detall de la finestra que comunica l'habitació dels malalts amb la capella, l'any 1960, abans de la museïtzació.*

IMATGE 111: *Detall de la finestra que comunica l'habitació dels malalts amb la capella, l'any 1962, després de la museïtzació.*

La galeria es va raspar i es va pintar amb tons llisos, i es va fer el sòcol. La pintura usada a la galeria va ser al water. També es va pintar l'exterior i l'interior de les finestres amb un color llis. Per últim es van col·locar unes bigues falses per cobrir les de ferro.

Al menjador es va retirar i llimar l'empaperat, es va pintar a la cola el fons del sostre i les parets, i es van retocar els dibuixos existents. Als documents no es deixa clar si al retirar el paper van aparèixer les grisalles, o si es van crear sense cap referent. El més lògic seria pensar que es van trobar restes a sota, i es van refer partint d'aquesta base. També es van tapar els escuts que hi havia a la xemeneia i es van substituir pel de Francesc de Papiol, possiblement copiat de la porta principal.

⁷⁷ Que té un aspecte semblant al del jaspi per les seves vetes i els seus pics.

A la Saleta Íntima es va fer el mateix procediment que a les estances anteriors, i es van pintar els actuals dibuixos al sostre i parets amb pintura a la cola. També es va retirar la moqueta del terra.

A la cuina, després d'haver-ne modificat la mida, es va empotar la instal·lació, refeta amb tubs de plom, i es va desplaçar el comptador i arreglar les canonades d'aigua. Es va raspar i repintar el sostre, i es van substituir les rajoles que tenien dibuixos diferents per unes de noves imitant l'estil de les originaries.

IMATGES 112 i 113: *Detall de l'escut de la xemeneia del menjador abans i després de la intervenció del 1961.*

En aquesta primera fase no es va intervenir als dos pisos superiors.

A nivell general, es va pintar tota la fusteria existent amb pintura a l'oli, i tot allò que estava malmès, es va substituir seguint el model original.

A més, es va preveure la instal·lació a la planta noble de 5 càmeres de seguretat T.V.C.C., juntament amb les corresponents línies de cables T.V.C.C., i 10 sensors d'alarma amb el seu corresponent cablejat. La cambra de control general de tots els sistemes de seguretat es va situar a la planta baixa.

Es van instal·lar focus per ressaltar els plafons principals. Aquesta il·luminació es va fer a base de llum indirecta mixta de focus i fluorescents. També es va instal·lar l'enllumenat a les diverses estances de la planta Baixa.

El museu va ser finalment inaugurat el 13 de juliol DE 1961

A continuació es fa una breu síntesi de les estances que conserven la pintura mural original, i les que van ser refetes o repintades durant la intervenció de museïtzació. S'inclou la datació aproximada i l'autor a qui s'atribueix. Les atribucions d'autoria han estat realitzades per la Sra. Teresa Besora⁷⁸.

Estances que conserven la policromia anterior a la museïtzació:

- Sala de Ball: atribuït a Pau Rigalt, principis del s.XIX.
- Sala de Música: atribuït a Pau Rigalt, principis del s.XIX.
- Sala de Billar: atribuït a Pau Rigalt, principis del s.XIX.
- Dormitori Imperi (sala i alcova) : atribuït a Pau Rigalt, principis del s.XIX.
- Dormitori Suchet (sala i alcova): la sala atribuïda a Pau Rigalt, i l'alcova a Josep Beringola, entre 1843 i 1859.
- Habitació del llit de plata: atribuït Josep Beringola, entre 1843 i 1859.
- Bany: atribuït Josep Beringola, entre 1843 i 1859.
- Passadís que condueix al bany i a l'habitació del llit de plata: atribuït Josep Beringola, entre 1843 i 1859.
- Capella.

- *Menjador. No està clar si les grisalles són originals. Sembla ser que es van trobar sota el paper, però van ser força retocades i es va modificar l'aspecte general.

Estances on la policromia es va crear durant la museïtzació (possiblement per "Bajes pintor", com s'indica a les factures):

- Rebedor.
- Sala d'espera.
- Despatx.
- Vestidor del Dormitori Imperi.
- Habitació dels Malalts (sala i alcova). Els paisatges de la vila són fets pel pintor Josep Lluís Florit.
- Saleta Íntima.
- Entrada i Escala principal.

⁷⁸ BESORA Teresa, La "casa nova" de Francisco Papiol. p. 3

IMATGE 114: *Habitació dels Malalts el 1961.*

IMATGE 115: *Sala de Billar el 1961. (es pot observar el billar, el qual no formava part de la casa).*

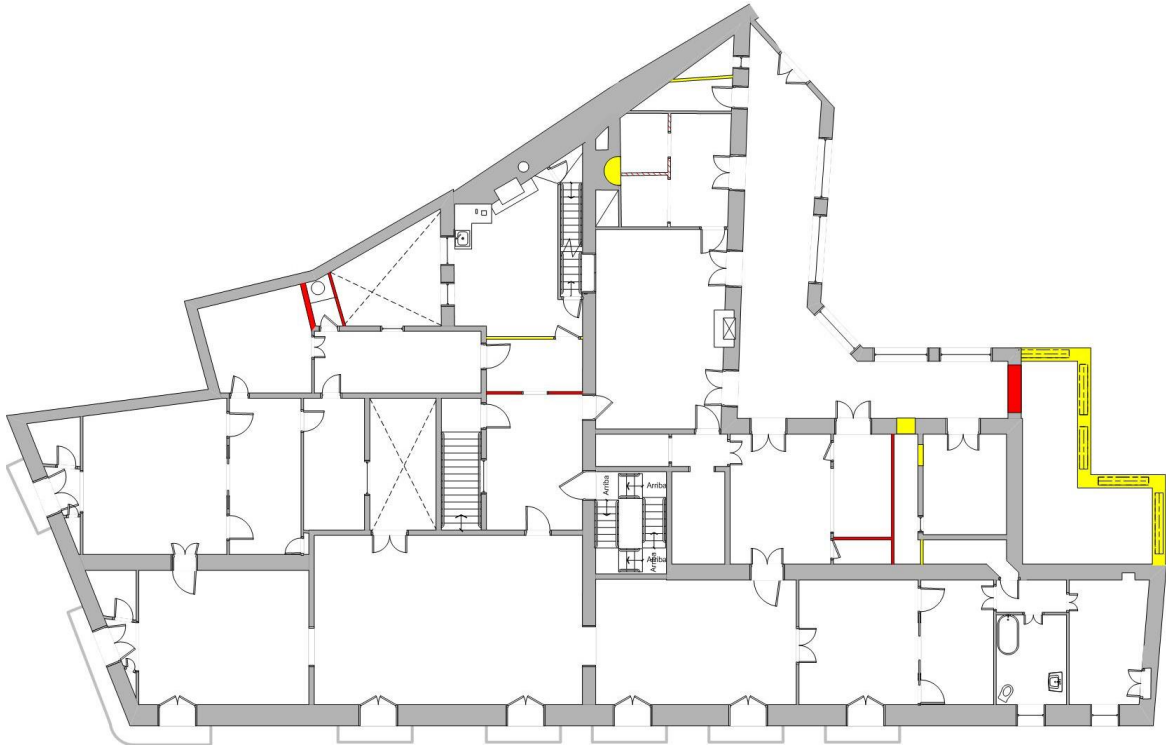
IMATGE 117: *Sala de Ball, després de la intervenció del 1961.*

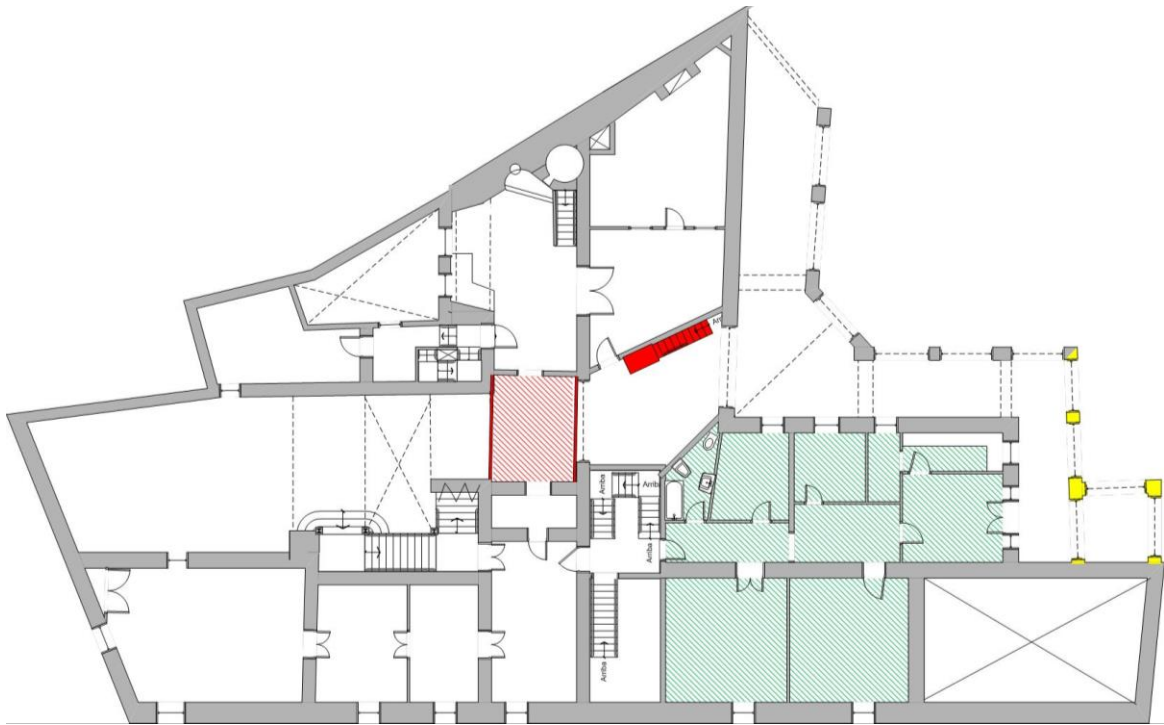
IMATGE 116: *Sala de Música, el 1961.*

IMATGE 118: *Graner, el 1961.*

IMATGE 119: Plànol de la primera planta de Can Papiol. En vermell s'indiquen els elements eliminats, i en groc els afegits.

IMATGE 120: Plànol de la planta entresòl de Can Papiol. En vermell s'indiquen els elements eliminats, i en groc els afegits. La zona verda és l'habitatge dels porters, que actualment ja no existeix.

5.2.2. DESCRIPCIÓ I ANÀLISI DE LES OBRES REALITZADES AL JARDÍ (1961-1962):

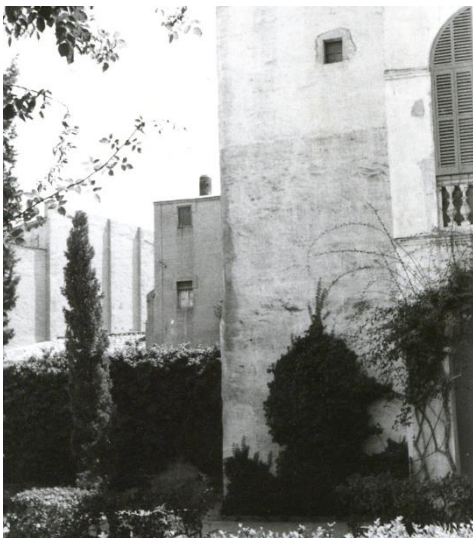
Com ja s'ha esmentat, la casa consta a la seva part posterior d'un gran jardí, actualment d'estil romàntic.

El jardí en el moment de la compra de la casa estava destinat principalment a horta, i es trobava en estat gairebé d'abandó.

A causa de la voluntat de crear un museu Romàntic, es va optar per recrear un model de jardí romàntic, típic de principis del segle XIX⁷⁹.

Es conserven uns plànols del disseny original que es volia donar al jardí, tot i que es van fer algunes variacions. A continuació s'analitzen els treballs realitzats i es comparen amb el disseny projectat inicialment⁸⁰:

A nivell d'arquitectura, tot i que el projecte original no ho preveia, es va enderrocar l'escala que comunicava la prolongació de la galeria amb el jardí, de manera que es va deixar aquell espai lliure.

IMATGE 121: vista de la façana nord-oest abans de la intervenció del 1961-62.

IMATGE 122: Procés de construcció de la galeria nova durant els darrers mesos del 1961.

Pel que fa a la façana posterior de la casa, es va construir una prolongació de la galeria, pel costat est, i es va arrebossar seguint l'estil de la resta d'arcades.

Com es pot veure en les imatges del procés, es va realitzar amb totxanes, però seguint les tècniques tradicionals; amb el cindri i les dovelles de maó. Es van afegir un total de 5

⁷⁹ BENAVENT N. El jardí Romàntic de Can Papiol. Miscel·lània Penedesenca 1990. p. 335 – 350

⁸⁰ Veure plànol del jardí actual i del projecte original, al final del present apartat.

arcs als ja existents, tot i que originalment se n'havien projectat 9, de manera que la galeria hauria arribat fins el mur del carrer de les Premses.

Per tal de donar accés a la terrassa que queda damunt del nou tram de galeria, es va obrir un nou arc a la paret nord de la galeria del primer pis. Es va arrebossar i pintar el tram nou i l'antic per tal de donar unitat i el mateix aspecte a tota la porxada.

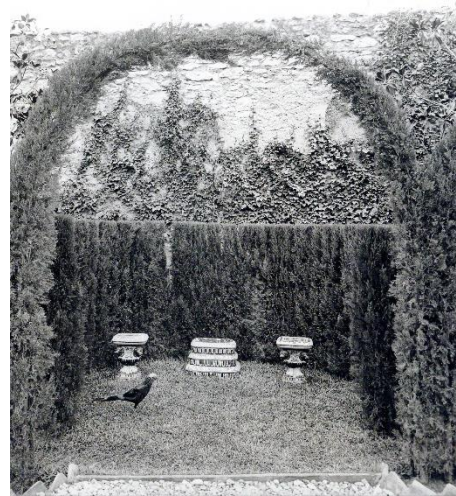
Es va optar per convertir l'espai on hi havia l'escala en la part central del jardí, i es va fer un disseny a posteriori amb una escultura d'Hèrcules al centre, emmarcat per un absis, i uns relleus, que en un nivell més avançat comptaria amb columnes no adossades a ambdós costats. Al terra de l'escultura hi van recrear un petit estany semicircular.

La galeria que quedava darrere de l'antiga escala, es va escurçar un metre i mig per qüestions de simetria, i la resta va quedar intacte al darrere de l'Hèrcules, ja que complia les funcions de magatzem del jardiner.

Finalment es va optar per deixar l'espai central del jardí sense elements, i amb un terra de grava que es prolonga amb un camí igualment de grava. El camí queda acabat amb una porta que dona sortida al carrer Joaquim Mir. Al costat dret del camí hi havia un estany ovalat amb paons, i a la dreta un festejador. A l'extrem més nord del jardí, s'hi va col·locar un bust amb uns bancs.

IMATGE 123: *Treballs de reforma del jardí: trasplantament de les palmeres, 1962.*

IMATGE 124: *Detall del festejador del jardí, el 1962.*

El projecte original, tot i que mantenia la mateixa idea, establia algunes diferències amb el que finalment es va fer. Per començar, preveia que hi hagués parterres al voltant dels límits de la casa, i una zona verda amb un altre estany al centre de l'esplanada de grava. Aquest pla deixava una zona central molt limitada a l'hora d'acollir activitats i esdeveniments socials. Probablement va ser descartat per aquest motiu.

En segon lloc preveia un estany molt més petit, potser perquè originàriament no hi havia d'haver els paons, i per últim, la porta on desembocava el camí es va idear a l'extrem nord, al xamfrà entre els carrers Joaquim Mir i Prensas.

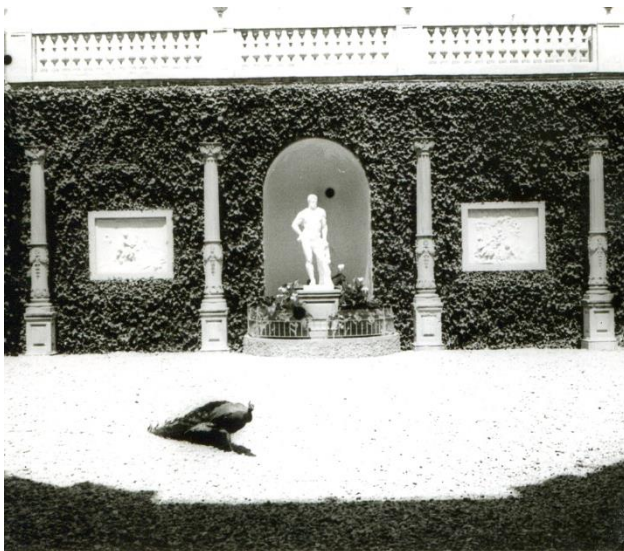
Els elements decoratius, com escultures i relleus, es van portar d'un altre edifici propietat de la Diputació de Barcelona.

Els únics arbres que es van conservar van ser dos xiprers. La resta van ser comprats, plantats i trasplantats al jardí del museu.

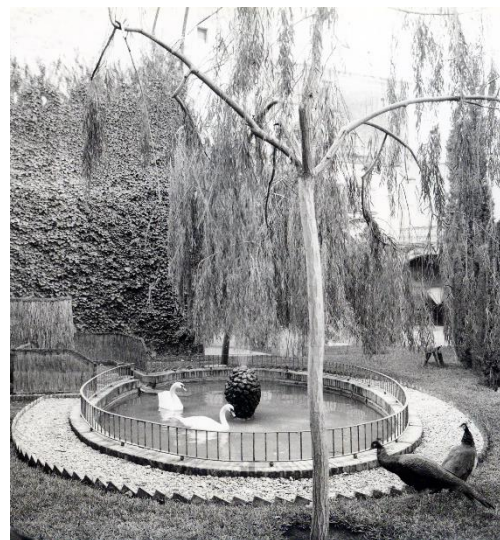
Es va recobrir la tanca perimetral i la de l'Hèrcules amb heura, es van plantar rosers emparrats i es van col·locar nenúfars a l'estany. Envoltant el camí es van plantar més xiprers i es van crear arcs retallats amb xiprer. A la zona de l'estanc s'hi van plantar desmaís i es va adornar amb rocalla. Originàriament hi havia paons i cignes.

Per últim, es van trasplantar palmeres i altres arbres ja crescuts, per tal de poder enllestir el jardí el més aviat possible.

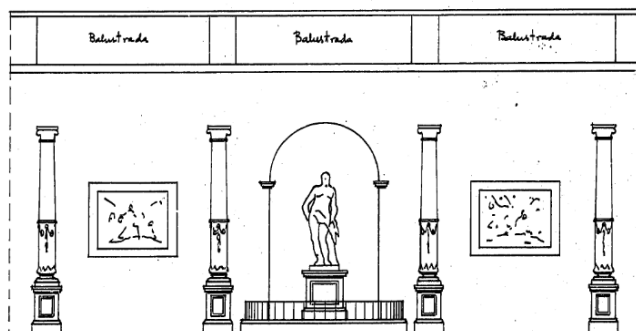
Les obres es van donar per acabades els primers mesos del 1962.

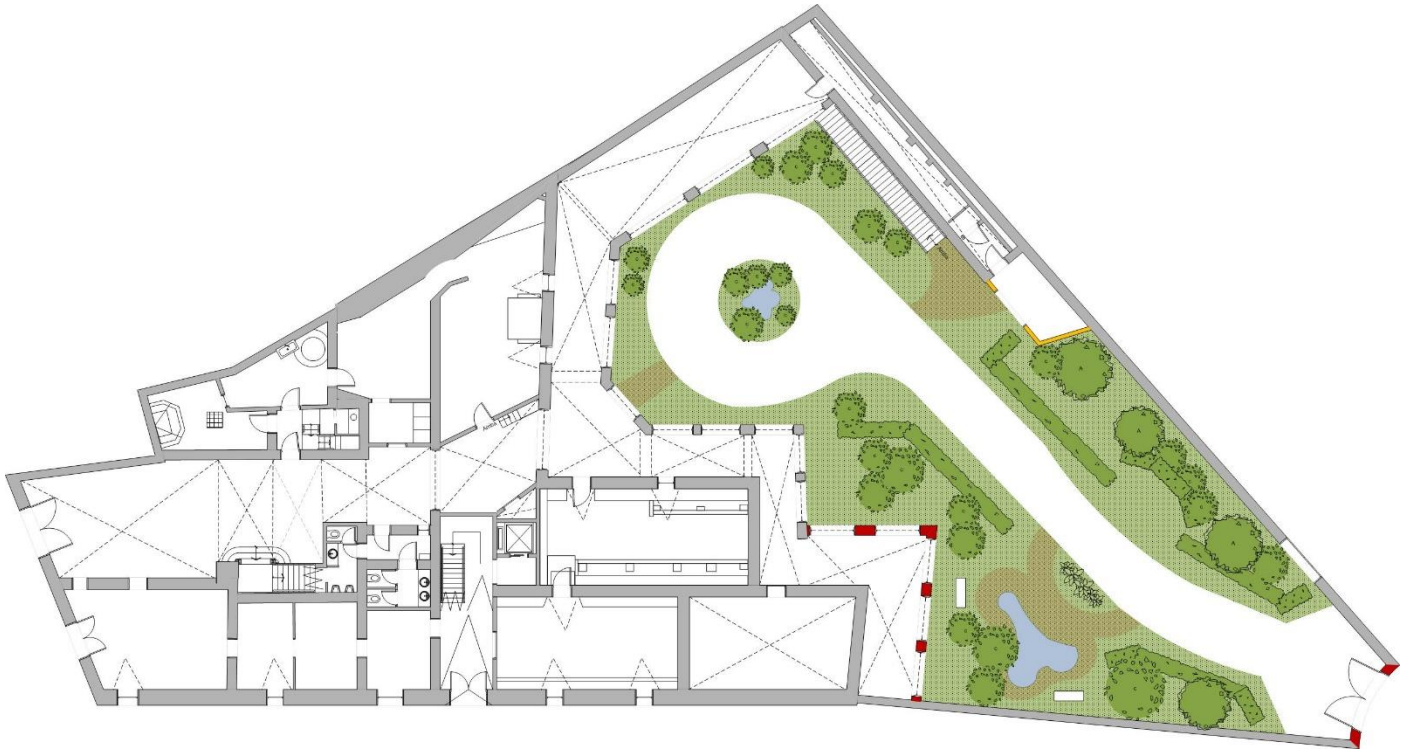
IMATGE 125: Vista del jardí ja reformat. Zona de l'Hèrcules, el 1962.

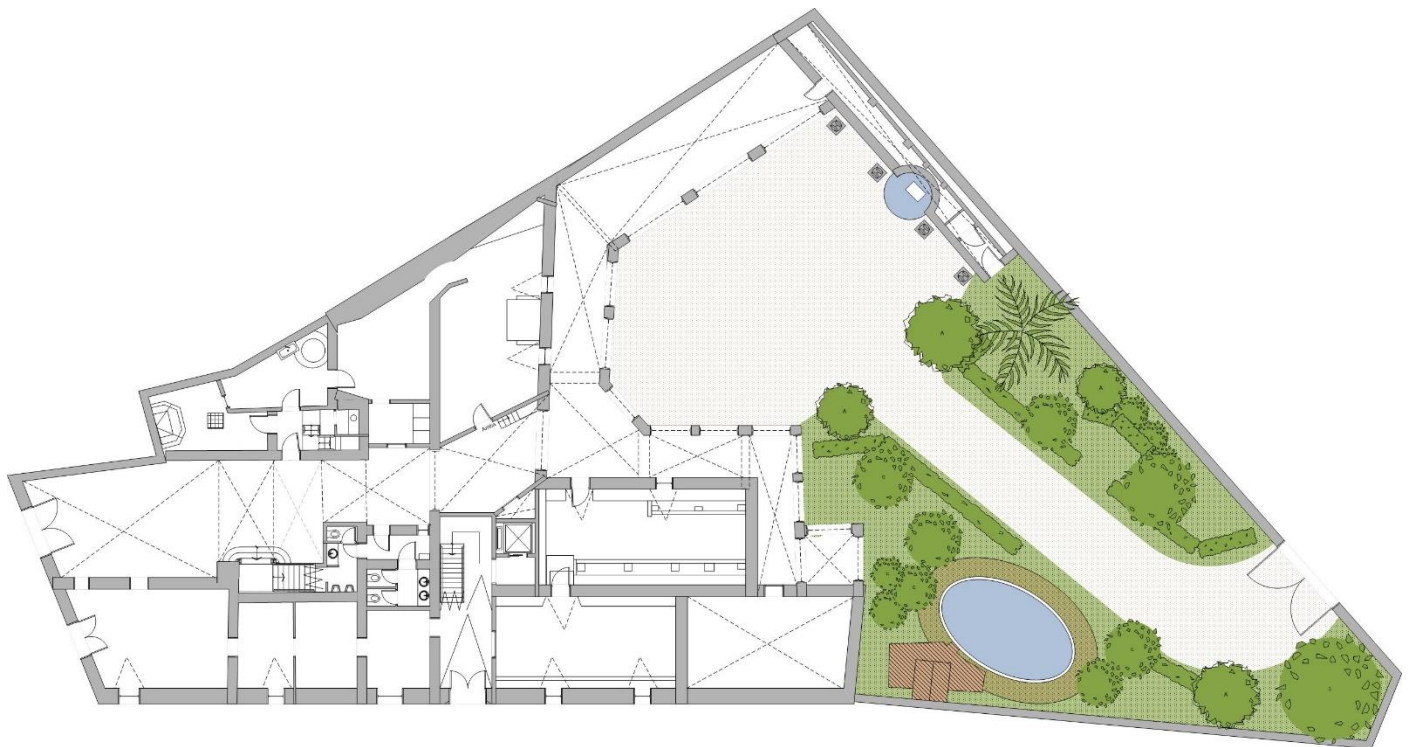
IMATGE 126: Vista del jardí ja reformat. Zona de l'estany amb paons i cignes, el 1962.

IMATGE 127: esbós del motiu central del jardí, després que es decidís incloure al projecte definitiu.

IMATGE 128: *Plànol del projecte original, realitzat el 1961 (en vermell les construccions projectades que finalment no es van realitzar).*

IMATGE 129: *Plànol de l'estat definitiu del jardí després de la intervenció del 1961-62, que actualment encara es manté.*

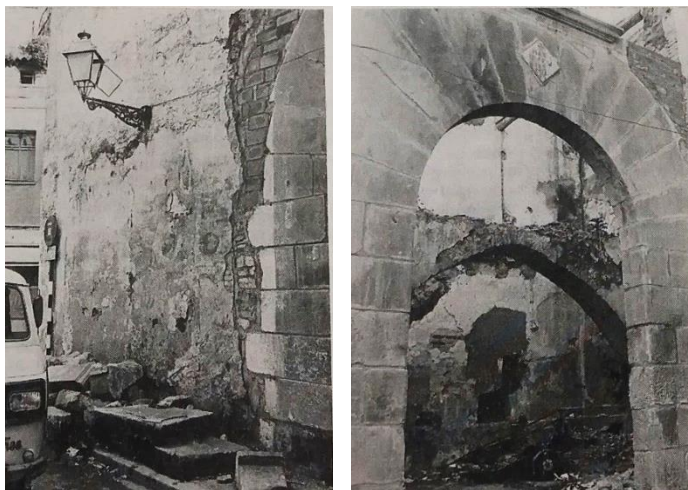
5.2.3. LA PLAÇA DE LA DIPUTACIÓ (1961):

Paral·lelament a la conversió de la casa en museu, des de l'ajuntament es va decidir enderrocar la casa que quedava just en front de Can Papiol. L'objectiu era donar una major perspectiva a la façana del museu, que havia de ser pintada i arreglada imminentment. Aquesta intervenció, tot i no intervenir directament sobre l'edifici, va lligada a la creació del museu.

La plaça fou inaugurada al 1961, tot i que com es recull en el fulletó del setmanari "Vilanova actualitat"⁸¹, el 1977 la plaça estava en un estat molt avançat de degradació. Finalment es va tornar a remodelar el 1977). La casa que es va enderrocar era de la Família Carbó, i era una de les mes antigues de la vila.

IMATGE 130: *En blau, la superfície que ocupa el museu, en vermell la superfície de l'actual Plaça de la Diputació.*

IMATGES 131 I 132: *Imatges de l'estat de la plaça de la diputació l'any 1977.*

IMATGE 133: *Vista actual de la Plaça de la Diputació.*

⁸¹ *Vilanova actualitat*. Setmanari. Núm. 6. 1977. p. 8.

5.3. INTERVENCIONS DE CONSERVACIÓ - RESTAURACIÓ I REFORMES DURANT EL PERÍODE DE MUSEU. (1961-2018)

Aquest apartat, un dels més extensos del treball, engloba totes les intervencions realitzades a l'edifici des de la seva obertura com a museu. Al llarg d'aquests gairebé 60 anys, s'han realitzat diversos treballs de restauració, reforma, condicionament, etc.

Per tal d'establir una classificació, s'han dividit les actuacions segons la seva importància i tipologia.

Per tant, destaquen dues grans intervencions (iniciades el 1982 i el 2007), a les quals s'anomenarà 2a intervenció i 3a intervenció (comptant com a 1a les obres de museïtzació), i a més, es parlarà de les altres actuacions que s'han anat realitzant entre aquestes dues grans etapes.

5.3.1. INTERVENCIONS ENTRE EL 1961 I EL 1982:

Poc després de la inauguració, el 20 de novembre del 1961, s'alerta a l'arquitecte de la diputació d'unes esquerdes que van aparèixer a diferents zones de la casa.

El 24 del mateix més s'emet l'informe dels danys.

Es diu que als sostres del saló principal i billar de la planta noble, han aparegut unes grans esquerdes que n'afecten perillosament les pintures murals. També s'observen esquerdes a les diverses dependències de la biblioteca, les quals es troben immediatament a sota de les citades. No es pot especificar exactament la causa, tot i que possiblement prové d'unes obres realitzades als pisos superiors, els quals es van deixar sense acabar.

A més, a la capella, la paret que dona al jardí, també presentava noves fissures, que semblaven estar ocasionades per la mateixa causa.

És possible que la instal·lació d'uns desaigües durant les obres, hagués produït un estovament del terra. A la planta inferior hi ha l'habitatge dels guardians, de manera que quedava perillosament afectat.

És per això que les obres s'han de realitzar amb caràcter d'extrema urgència.

Es duen a terme els corresponents treballs de reparació, i es reintegren les pintures murals que havien estat afectades, també amb un retoc il·lusionista.

També es va reforçar el terreny i els fonaments que corresponen a la cantonada de l'edifici (carrer Major amb carrer de les Premses).

RESTAURACIÓ DE LA FAÇANA DEL CARRER MAJOR EL 1964:

Fins al moment, tot i la museïtzació interior de l'edifici, encara no s'havia intervingut a la façana.

El 28 d'abril de 1964, l'arquitecte del servei de catalogació de la Diputació, fa un informe on constata la necessitat de restaurar i restituir les pintures murals de la façana, que es troben en un avançat procés de desaparició.

El pressupost és de 150.000 pessetes, incloent-hi el cost de les pintures i el lloguer de les vestides.

Els treballs van consistir, en primer lloc en la reconversió de les finestres de les golfes, ja que van passar de quadrades a ovalades. És possible que s'agafés el model que recull el projecte de remodelació de façana que data del segle XIX i que no es va portar mai a terme⁸².

Es va repicar i arrebossar de nou la façana, i es va fer un disseny de com havien de ser les pintures, partint de les restes existents.

Va ser aleshores quan es va dissenyar la composició actual amb el gran sòcol d'encoixinat de carreus, les columnes corínties de doble alçada i el fris que emmarca les noves finestres de les golfes.

Cal dir que la façana del carrer de les Premses no es va intervenir, de manera que l'actuació es va centrar únicament en la del carrer Major.

IMATGE 134: Treballs de restitució de les pintures murals de la façana del carrer Major. el 1964.

⁸² Veure apartat de la casa duran el període d'habitabilitat.

IMATGE 135: Vista de la façana el 1962.

IMATGE 136: Vista de la façana el 1964.

ALTRES INTERVENCIONS DURANT L'ANY 1964:

El 25 de febrer del 1964, el director del museu envia un informe a la Diputació sobre la descoberta d'un hipogeu al subsòl de l'edifici.

En l'informe es diu que a causa d'un esfondrament per les obres en una canonada de gas al carrer Premses, es va descobrir una galeria subterrània amb volta, la qual gira internant-se al subsòl de l'edifici del Museu Romàntic Can Papiol. La galeria acaba amb una càmera circular amb un banc d'argila i 5 nínxols a la paret. La galeria continua sota una casa particular, i té una altra càmera amb un podi en forma de banc elevat, i de la seva meitat en sobresurt un àbac amb un cap de carner esculpit. El total de la galeria es calcula d'uns 50 m².

El director del Museu d'aquell moment, Alberto del Castillo, creu que es tracta d'una galeria del segle III destinada a cerimònies i rituals secrets de culte a Mitra.

En resalta la importància històrica artística, i en proposa l'acondicionament com a un element més de visita al Museu Romàntic.

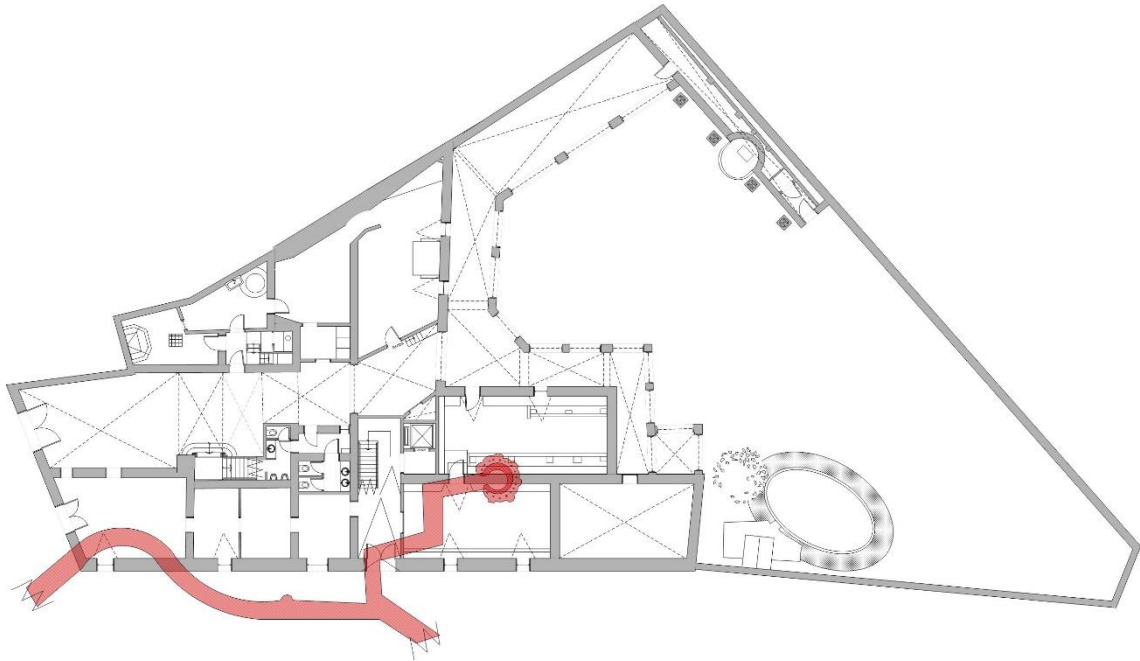

IMATGE 137: Imatge del 1964 on es pot veure la sala circular amb el banc i els nínxols.

Més endavant es va descartar aquesta teoria, i es va arribar a la conclusió que formava part d'uns túnels d'escapada. El túnel anava de Can Papiol fins a l'antic convent dels caputxins, a la plaça dels Cotxes, seguint el traçat del carrer dels Caputxins amb una derivació sota la plaça de Pau Casals⁸³.

La zona circular amb els nínxols es creu que era una antiga fresquera, i els nínxols servirien per posar el gel.

Mai es va utilitzar com a museu, i el 1973 es va reomplir de formigó la part corresponent a la cantonada de la casa.

IMATGE 138: Plànol dels túnels subterranis, superposats a la planta del museu per tal de mostrar quina zona ocupen.

INTERVENCIONS DURANT EL 1970:

El 10 de març de 1970 es va presentar un informe de remodelació i consolidació dels elements de fusteria de la façana del carrer de les Premses. El cost del pressupost eren 50.000 ptes. Els treballs es van encarregar al fuster Francisco Prats Soler (C/ Capitán Carrasco, 9).

Les actuacions a fer consistien en:

- Un conjunt de persianes de llibret fixes, els treballs d'obra i la pintura de les persianes.
- Sis portes de balcons amb porticons, iguals als ja existents

⁸³ Inventari del Patrimoni arquitectònic de Vilanova i la Geltrú. Can Papiol. p. 11.

- Sis jocs de persianes de llibrets mòbils pels balcons acabats de mencionar.
- Vuit finestres en forma d'oval amb marcs i vidrieres practicables (cal remarcar que corresponien a les finestres de les golfes, tot i que al final es va mantenir la forma quadrada)
- Dues finestres amb porticons igual que les existents.
- Dos jocs de persianes de llibret mòbil.

La suma de tots els treballs va pujar finalment a 180.682 ptes.

INTERVENCIONS DURANT EL 1973-1975:

El 2 de maig de 1973, es troba una important plaga de tèrmits a les bigues del museu, i l'arquitecte Camil Pallàs fa un informe sobre les obres "de summa urgència" que cal realitzar amb celeritat. És per això que demana autorització per una partida de 149.000 ptes.

S'encomana un informe més exhaustiu a l'empresa "TEC: Tractament tèrmits".

En aquest informe, emès el 30 de juliol, fan una diagnosi i presenten un pla d'actuació.

DIAGNÒSTIC: Es detecten dues plagues de xilòfags:

1. Plaga de *Reticulitermes Lucifugus* Rossi, coneguts vulgarment com a "tèrmits". Afecta la biblioteca, els salons del 2n pis i les golfes, principalment.

La zona més afectada és la biblioteca. Els tèrmits s'han desplaçat ràpidament aprofitant els tubs dels cables de la instal·lació elèctrica.

Es remarca que no seria estrany que els tèrmits ataquessin també els llibres de la biblioteca.

2. Plaga de *Hylotrupes Bajulus*, o "corcs grans de les bigues":

Aquesta plaga és de major importància que la dels tèrmits, ja que afecta la totalitat de les bigues de la construcció. És per això que la plaga es considera d'extrema gravetat.

Això farà necessari haver de canviar bigues, reforçar caps de biga i haver de col·locar bigues transversals de reforç, ja que la importància de l'atac pot provocar perill d'esfondrament als forjats.

Aquesta espècie, en el seu estat larval produeix diàriament destrosses a la fusta en forma de galeria d'un tampany igual al seu, el qual pot arribar als 5 cm. Quan es transforma en escarabat, pot arribar a pondre 300 ous.

TRACTAMENT: es proposen tres tractaments diferents, els quals són complementaris entre ells.

- A. Tractament de fundacions: aplicar barreres verinoses contra els tèrmits al terra, vorejant els fonaments, i també fer intervencions curatives i preventives a la totalitat de les fustes que formen part de la construcció.

Per tal de col·locar les barreres verinoses s'obriran rases i orificis al terra de pedra o ciment, i s'introduirà un litre de protector "Concentrado BE" a cada forat i tres litres per cada metre lineal de rasa. Un cop realitzada l'operació, es tornaran a tapar les rases.

El tractament es farà a tots els límits de l'edifici: tant exterior com interiors i tant davanters com darrers.

- B. Tractament de mur: es tractaran els murs que es considerin lloc o lloc potencial per on entren i es desplacen els tèrmits.

Aquest tractament es farà amb "Basilit", un insecticida antitèrmits de gran potència i persistència.

- C. Tractament de fustes: en primer lloc es tractaran les bigues. S'obriran orificis d'uns 5 cm de diàmetre separats entre ells per 25 cm. Aquests orificis serviran per la injecció de "Xylamon Especial Doble", mitjançant aparells de baixa pressió, per tal que el producte arribi fins al cor de les bigues. Els trepants per fer els orificis no afectaran la residència mecànica de les bigues.

En segon lloc es tractarà la fusteria de portes i finestres, de manera que s'obriran orificis també de 5 cm de diàmetre, però separats per espais de 50 cm, i s'hi injectarà "Xylamon Especial Doble" i "Xylamon Construcció".

El preu de les actuacions és de 943.842 ptes. tots els productes a injectar són de la marca Bayer (seu a Alemanya).

Aquest pressupost no inclou la substitució i reforç de les bigues afectades.

Finalment no es van realitzar els tractaments proposats per l'empresa per manca de pressupost.

El president d'aquells moments de la Diputació, el Sr. José Burrull Bonastre, va autoritzar les obres recollides a la petició inicial de l'arquitecte Camil Pallàs, que comprenien únicament uns treballs de reforç de forjats amb ferro armat, i l'apuntament del sostre de la biblioteca, que presentava risc de col·lapse. Es van fer diversos treballs d'apuntament l'any 1974 i 1975.

El mateix 1975 es van arreglar les voreres del carrer de les Premses, que presentaven problemes des de feia anys.

IMATGE 139: Imatge dels apuntaments del sostre de la biblioteca, l'any 1974.

PRIMERA PROPOSTA DE PROJECTE DE REFORMA INTERIOR I CONSOLIDACIÓ DE L'EDIFICI AFECTAT PER TÈRMITS DEL MUSEU ROMÀNTIC PROVINCIAL (1976):

L'arquitecte del Servei de Catalogació de Monuments presenta un projecte l'abril del 1976, destinat a reparar i restaurar l'edifici. Es preveu actuar al sostre de la biblioteca, i també als sostres de la planta noble, que es troben igualment afectats per tèrmits.

Les principals actuacions que es preveuen són la demolició del forjat de la planta noble (zona del saló de música, ball, billar i Suchet), la construcció nova del forjat amb biguetes de formigó armat i revoltons amb sola de ceràmica, la col·locació d'un paviment i moquetes seguint l'estil original, desmuntat i muntat de les estanteries de la biblioteca i reconstrucció de les motlures superiors, instal·lació elèctrica.

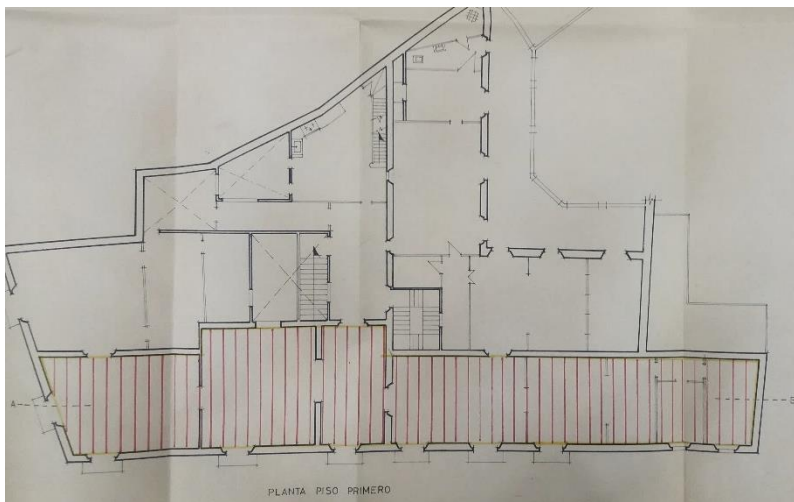
També inclou l'esgrafiament i pintura de la façana del carrer de les Premses (que encara no s'havia restaurat) i un repàs general de la pintura del vestíbul, escales, façanes, sostres, voltes, pilars i portes d'entrada.

El pressupost de totes aquestes actuacions pujava a 6.613.858 ptes.

El 5 d'octubre del 1976, el Diputat Delegat pels Museus Provincials sol·licita informació sobre les obres i afectacions a la casa Papiol, per les quals s'ha sol·licitat una partida pressupostària de 6.613.858 ptes.

Per manca de pressupost el projecte queda en suspens tot i les greus afectacions de la plaga de tèrmits.

El 20 de juliol del 1977, Baldomero Falgueras, que era el director del Museu Romàntic Provincial en aquells moments (en substitució d'Alberto del Castillo), en una carta al president de la Diputació, exposa que recentment s'ha aguditzat de forma preocupant la plaga de tèrmits descoberta el 1973.

IMATGE 140: Plànol del projecte de 1976, dels forjats del terra de la planta noble que es preveien substituir.

El director Falgueras remarca que tot i la insistència de la necessitat

urgent de tractar el problema, des del 1973 no s'ha pres cap tipus de mesura per parar la propagació de la plaga, i que si bé al principi únicament es trobava focalitzada a la biblioteca i alguns punts de la planta noble, ara ha afectat també al segon i tercer pis, i fins i tot les bigues de la coberta.

Per tot això, demana que s'ordenin les degudes diligències per solucionar de forma total i definitiva els greus problemes, abans que la casa es trobi en una situació insostenible.

El 29 de setembre, es decideix fer les actuacions necessàries per posar remei a la situació de l'edifici, i es sol·licita l'actualització del projecte i dels pressupostos, ja que a causa de l'augment dels costos de construcció, han quedat obsolets.

El nou projecte, presentat el 31 de gener de 1978, manté les mateixes actuacions, però amb els preus actualitzats, i dóna un pressupost inicial de 10.055.541 ptes.

El 5 de febrer del 1979 es concedeix un crèdit pel valor de 1.000.000 ptes., destinat a les obres més urgents a realitzar.

Durant el 1979 es va ensorrar un sostre de la planta baixa, corresponent al graner.

Tot i això, els temps es van dilatar, i no va ser fins al 1981, amb el nou cap de Servei de Catalogació de Monuments, l'arquitecte Antoni González Moreno-Navarro, que es va actuar definitivament per contrarestar els danys estructurals de l'edifici.

IMATGE 141: Imatge de l'estat del graner després de l'esfondrament del sostre, l'any 1979.

IMATGE 142: Biga del sostre de la biblioteca afectada per tèrmits.

5.3.2. SEGONA INTERVENCIÓ (ENTRE EL 1982 I EL 1989):

El 1981 es fa un primer tractament anti-tèrmits, dirigit pel Servei d'Arquitectura de la Diputació, i es redacta un nou projecte, que fa una revisió de les actuacions a fer i l'ordre d'aquestes intervencions.

El nou projecte inclou les actuacions de consolidació de forjats, restauració de la façana del carrer de les Premses, restauració de la fusteria, i també la consolidació i millora interior del segon pis i la pintura de la façana. L'autor del projecte és Antoni González.

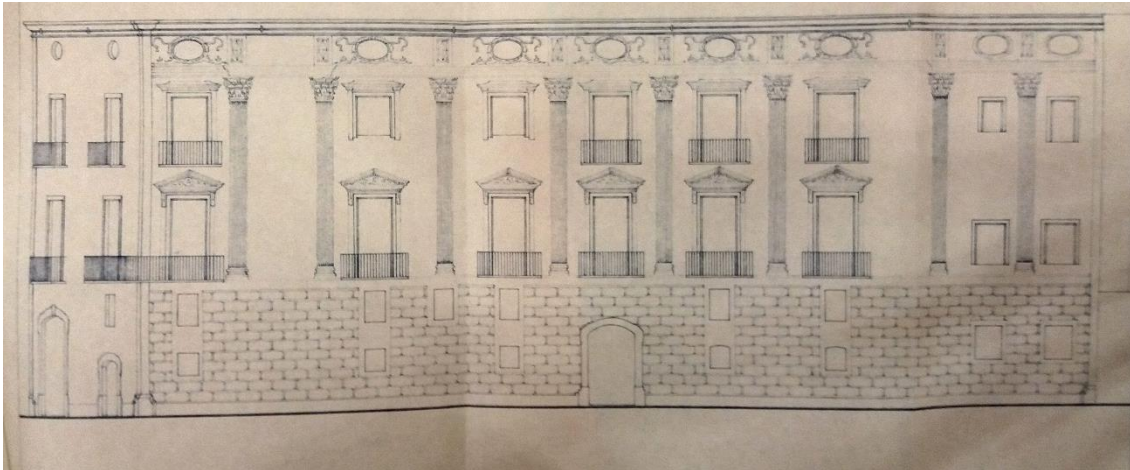
Es va dividir en dues parts, ambdues firmades el desembre del 1981:

- 12-1981: *Proyecto consolidación de forjados y fachada y restauración de carpintería de la Casa Papiol.:*

Es preveia la substitució dels sostres de la biblioteca per bigues de formigó armat i revoltons ceràmics de sola corbada, i per tal de donar l'aspecte dels originals, un revestiment de guix. També la consolidació de la façana.

- 12-1981: *Proyecto consolidación y mejora del Segundo piso y pintura de fachada de la Casa Papiol.*

Es projecta la substitució i/o reforç dels sostres del segon pis i la seva reforma interior, eliminant els espais compartimentats que encara presentava aquesta planta. Per últim, incloïa un disseny de la pintura de la nova façana del carrer de les Premses. Destaca la idea inicial de convertir les finestres de les golfes en ovalades, igual com s'havia fet quasi vint anys enrere a la façana del carrer major. Tot i això, finalment es va mantenir la forma original de les finestres, possiblement pels canvis de criteris museístics, encaminats a un major respecte vers l'obra original.

IMATGE 143: Projecte de restauració de la façana del 1981, elaborat per l'arquitecte Antoni González, on es pot veure el primer disseny amb les finestres ovalades de les golfes (3r pis).

Tot i això, el juliol del 1982 es fa un estudi previ i una diagnosi, ja definitiva, per conèixer amb total precisió l'abast dels danys, i poder establir totes les actuacions a fer. S'arriba a la conclusió que els forjats han empitjorat notablement, i presenten un risc real d'esfondrament. Els autors de l'estudi són els arquitectes Albert Casals i José Luis González.

A causa d'aquest informe, es reforma i amplia part del projecte, i es divideixen les actuacions a fer en diverses fases.

En la primera fase es duran a terme les intervencions recollides en el projecte del desembre del 1981 (forjats, façana, remodelació del 2n pis i fusteria), tot i que modificades d'ordre.

A continuació s'exposen, en forma de llista, els títols de tots els projectes de reforma de la casa entre el 1982 i el 1988. L'arquitecte encarregat fou Antoni González Moreno-Navarro. S'inclou el període de realització de cada fase i la data de redacció dels projectes:

-ESTUDI: estudi previ i diagnosi:

- 07-1982: *Informe de l'estat de la Casa Papiol. Museu Romàntic de Vilanova I la Geltrú.*

-FASE I (realitzat entre el setembre del 1982 i el juny del 1983):

- 12-1982: *Projecte consolidació de forjats i façana i restauració de fustera de la Casa Papiol. Reformat.*
- 12-1982: *Projecte consolidació i millora del segon pis, i pintura de la façana de la Casa Papiol. Reformat.*

-FASE II (realitzat entre el febrer del 1986 i l'octubre del 1987):

- 09-1984: *Projecte de rehabilitació i millora Can Papiol fase II*
- 06-1985: *Projecte per la instal·lació i col·locació d'aparells de detecció d'incendis i de robatori i equips de vigilància mitjançant circuit tancat de TV del Museu Romàntic (Can Papiol)*
- 04-1987: *Projecte reformat de rehabilitació i millora de Can Papiol. II Fase*

-FASES III i IV: (realitzat entre l'abril del 1988 i el març del 1989):

- 12-1988: *Rehabilitació i millora de Can Papiol. III Fase. Projecte reformat. Planta Baixa.*
- 12-1988: *Restauració de Can Papiol . Fase IV. Projecte Reformat. Planta Entresòl.*

L'arquitecte encarregat dels projectes és, com ja s'ha dit, Antoni González, i també compta amb la col·laboració dels arquitectes Pablo Carbó i Eulàlia Riera, i amb l'aparellador Santiago Rius.

Els delineants són Maite Gómez i Jordi Serra.

Per tal d'exposar de forma clara i ordenada totes les intervencions, s'estructurarà l'apartat seguint la cronologia de fases (I, II, III i IV).

FASE I (SETEMBRE DE 1982 - JUNY DEL 1983):

Aquesta primera fase es va fer amb caràcter d'urgència. Es volien solucionar dos problemes endèmics de la construcció: En primer lloc, els danys ocasionats per tèrmits, i en segon lloc, dotar a l'equipament d'uns paviments amb la garantia de resistència de sobrecàrrega d'us públic, que ha de tenir qualsevol edifici d'aquestes característiques.

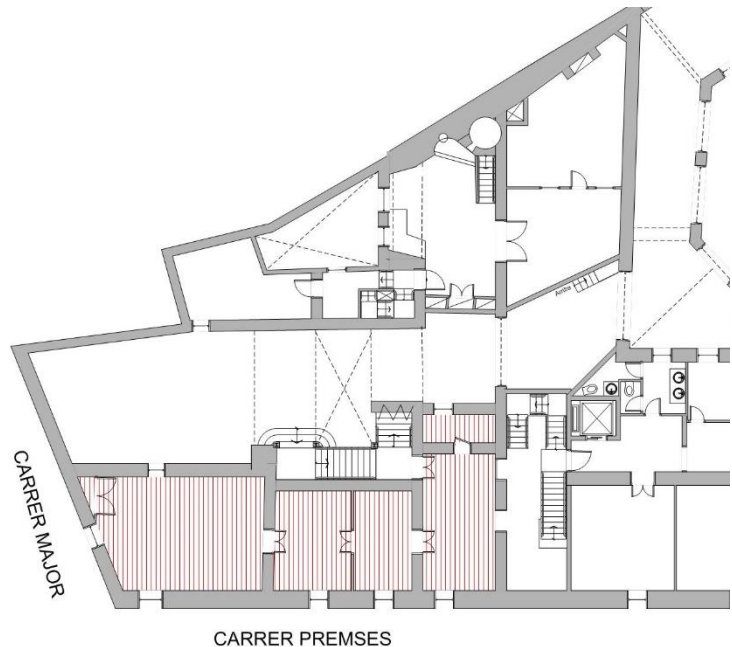
Per tant, es van començar els treballs el setembre del 1982. El primer forjat a intervenir va ser el sostre de la biblioteca (crugia A), ja que presentava ruïna imminent.

Es va desmuntar el mobiliari i buidar l'espai, i es van protegir les grisalles de la biblioteca amb làmines de plàstic de polietilè.

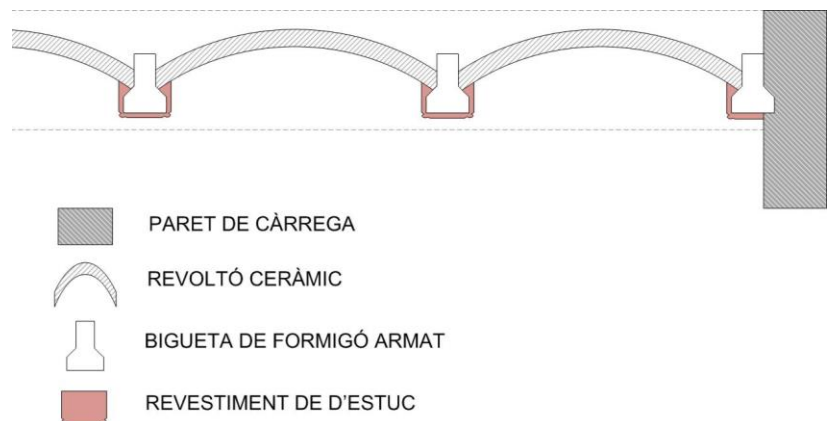
Es van emprar solucions diverses depenent dels forjats. En aquest cas es seguí el projecte anterior, i es va optar per substituir completament el forjat. Estava compost per 50 bigues de fusta.

Primer es va retirar l'enrajolat (l'original de rajola ceràmica vermella), i es van fer els forats a les parets per tal d'enquestar les jàsseres de perfil GREY⁸⁴, que es van col·locar amb una separació de dos metres l'una de l'altra.

Damunt de les jàsseres es van recolzar les biguetes de formigó armat.

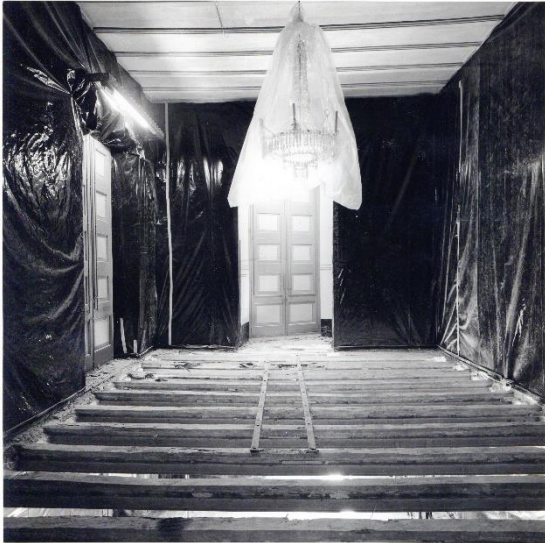
IMATGE 144: Plànol dels forjats substituïts del sostre de l'entresòl en la primera fase el 1982 (ratllat vermell)

IMATGE 145: Esquema de la disposició de l'embigat de ciment armat i del recobriment d'estuc.

⁸⁴ També dit perfil HEB, és un tipus de bigues amb secció en forma d'H. Les cares exteriors i interiors de les ales són paral·leles entre si i perpendiculars a l'ànima, obtenint amb això un gruix constant.

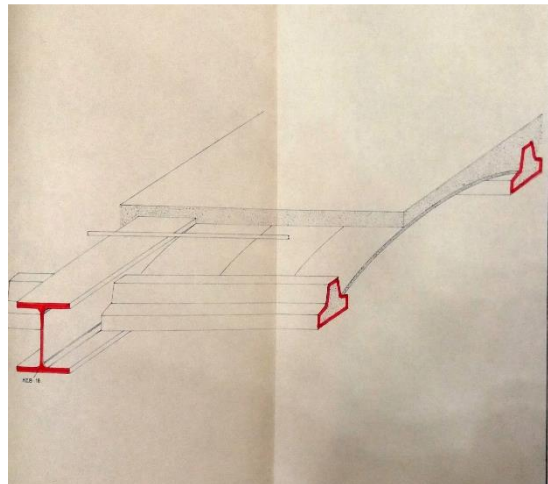
A continuació es va aplicar un mallat per augmentar la càrrega que suporten les jàsseres. Quan van estar col·locades les bigues i els revoltos ceràmics, es va fer el mallat i l'escudellat de ciment, i es va tornar a enrajolar el terra. Al pis inferior es van revestir les bigues d'estuc i amb un motlle es va donar la forma que tenien originalment.

IMATGES 146 I 147: Imatges del procés de substitució del forjat de l'entresòl, el 1982.

IMATGE 148: Imatge del nou forjat del sostre de la biblioteca, després de la substitució.

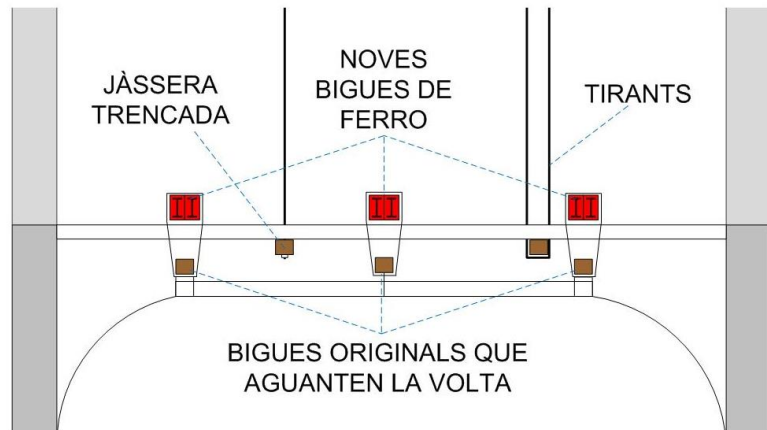
IMATGE 149: Esquema del sistema d'embigat del sostre de l'entresòl, inclòs al projecte d'Antoni González, el 1982.

Al sostre del passadís que comunica l'entrada amb el jardí, es van instal·lar uns passamans de ferro per tal de reforçar les bigues de fusta.

Per reforçar els balcons es van col·locar perfils metàl·lics, per tal de millorar el repartiment de càrregues.

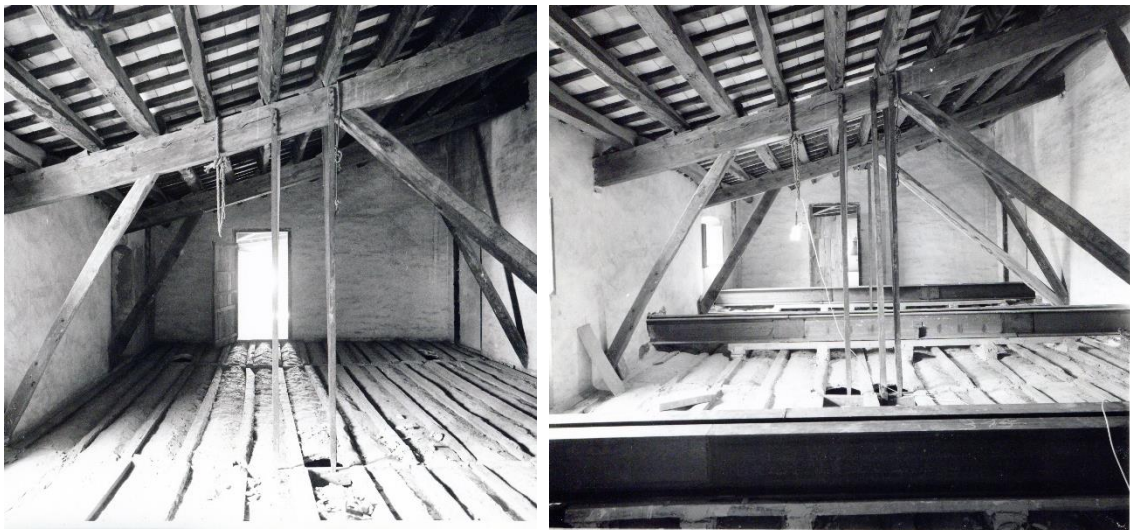
Un altre dels elements que presentava problemes era la volta de la sala de ball. Ja feia anys que s'havien detectat algunes esquerdes, i una de les jàsseres que la subjectaven s'havia trencat. Es va optar per reforçar-la.

La volta no és un element estructural per si mateix. Abans de la intervenció, quedava subjectada per tres bigues i dues jàsseres, on s'aguantaven uns tirants que l'unien amb el forjat del sostre de les golfes. A més, hi havia l'embigat del sostre del segon pis, que quedava just a sobre de la volta.

IMATGE 150: Esquema del sistema de subjectió de la volta després de la intervenció del 1983.

Es van col·locar 6 grans bigues de ferro amb perfil HEB, emparellades de dos en dos, i coincidint amb les tres bigues originals. Es van unir mitjançant uns tirants de ferro les bigues noves i les antigues. També es van afegir nous tirants unint volta i sostre.

IMATGES 151 i 152: Imatges del sistema de subjectió de la volta abans (esquerra) i després (dreta) de la intervenció del 1983.

També es va intervenir i consolidar els forjats dels sostres de la planta noble.

Per tal de mantenir els originals com a element testimonial i ambiental, es va optar per crear un nou forjat al damunt de l'antic, de manera que tot el pes el suportés el nou, i l'original fos un fals sostre merament decoratiu.

Aquest procediment es va dur a terme a tots i cadascun dels espais esmentats. Es va treballar des del segon pis, ja que la zona afectada era el terra de la planta. En primer lloc es van enderrocar tots els envans. És notori recordar que fins aquest moment encara es conservava la subdivisió en 5 habitatges (feta el 1946, uns anys abans que la casa fos adquirida per la Diputació).

Després de treure els envans, es va treure el terra, i ja es va procedir a aixecar el nou entramat.

Es van col·locar jàsseres de ferro de perfil GREY a tota la zona a reforçar. Es van fer els forats corresponents per enquestar-les als murs de càrrega, i la distància entre biga i biga era aproximadament de dos metres. Aquestes jàsseres van servir per recolzar les biguetes de formigó armat. Es van col·locar uns revoltos de ceràmica amb sola corbada iguals als utilitzats a l'entresòl.

IMATGE 153: Vista d'una de les sales del 2n pis, durant la intervenció del 1983. Es poden veure les jàsseres de ferro de paret a paret, les biguetes de formigó i els revoltos ceràmics.

Tot seguit es va fer un escudellat de formigó i es va instal·lar el nou paviment.

A continuació s'adjunta un plànol de la nova disposició de l'espai del segon pis (espais diàfans, gairebé sense compartimentacions), on s'indica la disposició de les jàsseres i bigues.

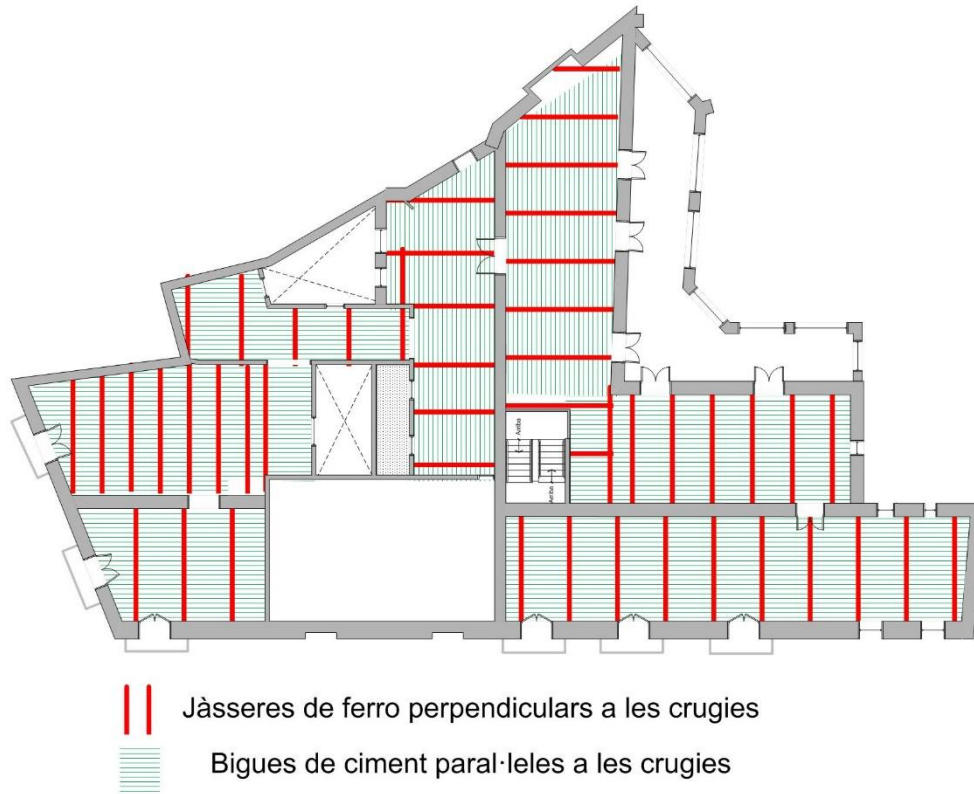
Quan es va haver acabat l'obra grossa, es van dur a terme els treballs complementaris (electricitat, pintura, etc.), i es va realitzar un repàs de les pintures murals, sòcols i motlures afectades en el curs de les obres. El retoc pictòric que es va seguir en tots els casos va ser il·lusionista.

Les empreses contractades en aquesta primera fase del projecte varen ser les següents:

- Constructora: Construccions Garí. S.A., de Vilanova i la Geltrú.
- Fusteria: Jaume Giralt, de Barcelona.
- Electricitat i altres instal·lacions: Casa Roset S.A., de Vilanova i la Geltrú.
- Vidrieria: Comercial del Vidre, de Gurb (Vic).

- Manyeria: Manufacturas García, S.A., de Lleida.
- Pintures i estucs: Benigno Alcázar, de Girona.
- Paviments: Mosaics Martí-Paviments Manresa S.L., de Manresa.

El pressupost d'aquesta fase va ser de 6.000.000 ptes.

IMATGE 154: Plànol del paviment del segon pis, on s'indica la disposició dels elements de suport (bigues i jásseres). Fase I, 1983.

FASE II (FEBRER DE 1986 - OCTUBRE DE 1987):

En aquesta segona fase es va continuar treballant en la línia de bastir un centre cultural a les plantes superiors del museu. El projecte original va ser modificat o desestimat per diverses circumstàncies, de manera que les actuacions que es van acabar fent no es corresponen completament al pla d'actuacions inicial.

En aquest primer projecte, es preveia fer una nova entrada al carrer de les Premses que donés entrada al centre. Al segon pis, un vestíbul que donés accés a sales d'exposicions (8 sales), els serveis, i dos magatzems.

Al tercer pis o golfes s'hi va projectar un auditori amb capacitat per a 100 persones. L'auditori havia d'anar a la part nord, i la crugia A i B havien de quedar unides per tal d'aconseguir un espai de majors dimensions.

Aquest espai també tindria una sala amb sofàs, i els corresponents banys per homes i per dones.

Per tal de poder adaptar l'espai a la nova funció, s'havia d'enderrocar completament el forjat que separa el 2n del 3r pis, i substituir-lo per un de més resistent, que a la part on hauria d'anar l'auditori, s'estructurés en diversos nivells successius per col·locar les butaques (a diferents alçades), i així facilitar la visió.

Finalment no es va realitzar l'ambiciós projecte de l'auditori, i es va donar al tercer pis un aspecte molt similar al segon.

Les intervencions que es van realitzar van ser les següents:

Per tal d'enderrocar els sostres del 2n pis, es va començar per arrancar el paviment del 3r pis, i a continuació es van tirar a terra els revoltos antics. Es van tallar amb la serra els caps de les bigues de fusta i es van treure.

Es van arranjar les jàsseres de fusta que aguanten les bigues i llates que conformen la coberta, les quals es trobaven en força mal estat.

Es va repassar la coberta, es van arreglar goteres, canviar algunes teules i arreglar els canals de recollida d'aigua.

El tipus de forjat escollit va ser de bigueta amb armadura unidireccional.

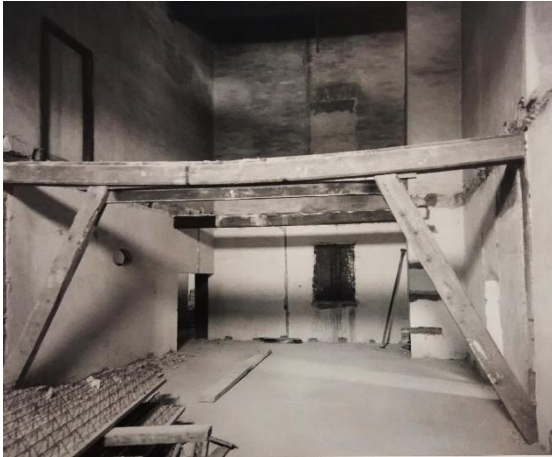
Les actuacions pròpiament de formació del nou forjat van consistir en la fàbrica dels forats nous al mur per assentar les bigues de formigó, la col·locació de les bigues, i posteriorment dels revoltos ceràmics (per intereixos de 70 cm). Es va apuntalar la nova planta des del pis inferior.

A continuació es van posar cadenes de ferro i els negatius per l'encofrat, i es va fer el formigonat.

Un cop acabada l'operació, es van readaptar els desaigües (nova baixant de PVC) i es va refer l'enguixat de les parets.

Per adaptar la segona planta es van arrancar els vestiments de fusta d'algunes obertures, i es van substituir portes i finestres exteriors, es van paredar dues finestres (una a la façana del carrer premses i una altra a la façana nord, obertes segurament al dividir el pis en 5 habitatges), es van construir noves parets divisòries, es van obrir les portes corresponents als murs càrrega interiors, etc. No es va completar la instal·lació elèctrica encara, ja que es va preferir acabar-la juntament amb la de la planta tercera.

La instal·lació d'aigua es va fer mitjançant tubs de coure enquestats. Els serveis es van dotar de vàter, urinari i lavabo.

IMATGE 155: Vista del segon i tercer pis després de l'enderroc parcial d'un dels forjats, el 1986.

IMATGE 156: Detall del procés de construcció dels nous forjats del terra del tercer pis. Revoltons ceràmics damunt les biguetes de formigó i les cadenes de ferro.

IMATGE 157: Vista del procés de construcció del nou forjat (apuntament) del sostre del 2n pis, el 1986.

IMATGE 158: Vista del forjat després de ser substituït (imatge presa des del 2n pis).

A banda, es va enderrocar l'antiga escala d'accés a les plantes superiors (amb entrada directa des del vestíbul de carrer de les Premses), per substituir-la per una de nova. L'enderroc va ser per trams. Es van anar construir les noves voltes de l'escala, i per tal de reforçar-les, s'hi va aplicar un mallat metàl·lic abans de fer l'esgraonat.

Per últim es van fer els graons, els quals es van pavimentar amb pedra natural amb cantells vistos, i es va completar amb una barana metàl·lica. Per últim, es van modificar les obertures d'accés a les plantes 2a i 3a.

En aquesta segona fase es preveia la instal·lació d'un ascensor, ja que fins llavors l'edifici no en disposava. Es va construir adossat a la nova caixa d'escala, ja que no afectava les principals estances de la casa.

A la planta baixa, quedava dins del celler. Per evitar que es veiés, es va haver d'escurçar la zona del celler un metre i mig. L'antiga porta coincidia dins la zona de l'ascensor, de manera que es va ampliar una de les finestres per crear un nou accés a la zona rústica. És per aquest motiu que l'entrada a l'estable i al celler es realitza mitjançant una porta tan reduïda.

La nova caixa de l'ascensor, construïda amb maons, també va obligar a l'enderroc de la part de la volta que hi quedava al damunt. Igualment es van haver d'enderrocar els forjats dels pisos superiors. A la planta noble quedava dins d'una petita cambra annexa a l'habitació dels malalts. Per últim, també es va modificar la zona de la coberta corresponent a la caixa d'escala, i es va fer una passarel·la i una zona nova de coberta plana per donar accés a la teulada.

En aquesta II fase es va enllestir la caixa, però encara no es va col·locar l'ascensor.

IMATGE 159: Nova escala el 1987, durant la Fase II

IMATGE 160: Vista del celler amb la caixa de l'ascensor, el 1987.

La darrera intervenció important en aquesta segona fase va ser el reforç de les bigues del sostre de la cuina. En el transcurs d'aquestes obres es van haver de substituir algunes rajoles, i arreglar-ne d'altres que s'havien bufat.

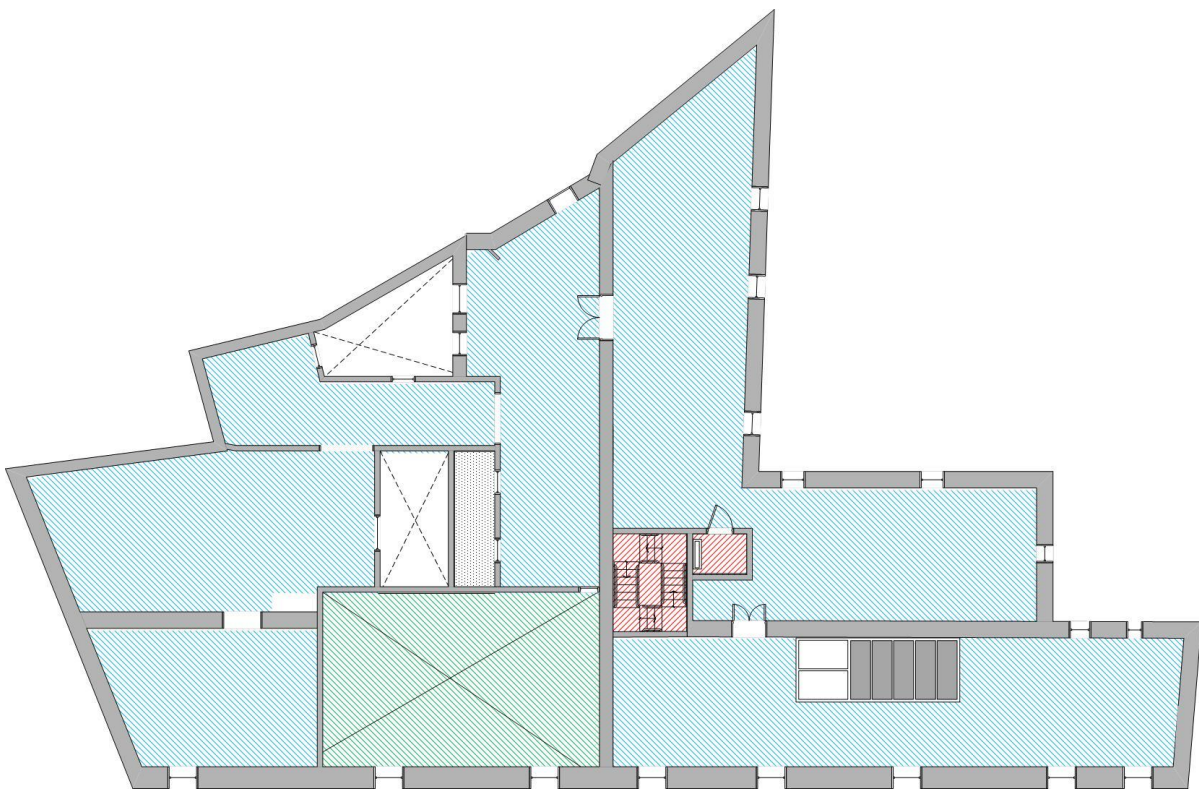
Les empreses contractades van ser les mateixes que a la fase I (Construccions Garí. S.A., Jaume Giralt, Casa Roset S.A., Comercial del Vidre, Manufacturas García, S.A., Benigno Alcázar, Mosaics Martí-Paviments Manresa S.L.)

El pressupost d'aquesta fase va ser de 27.140.376 ptes.

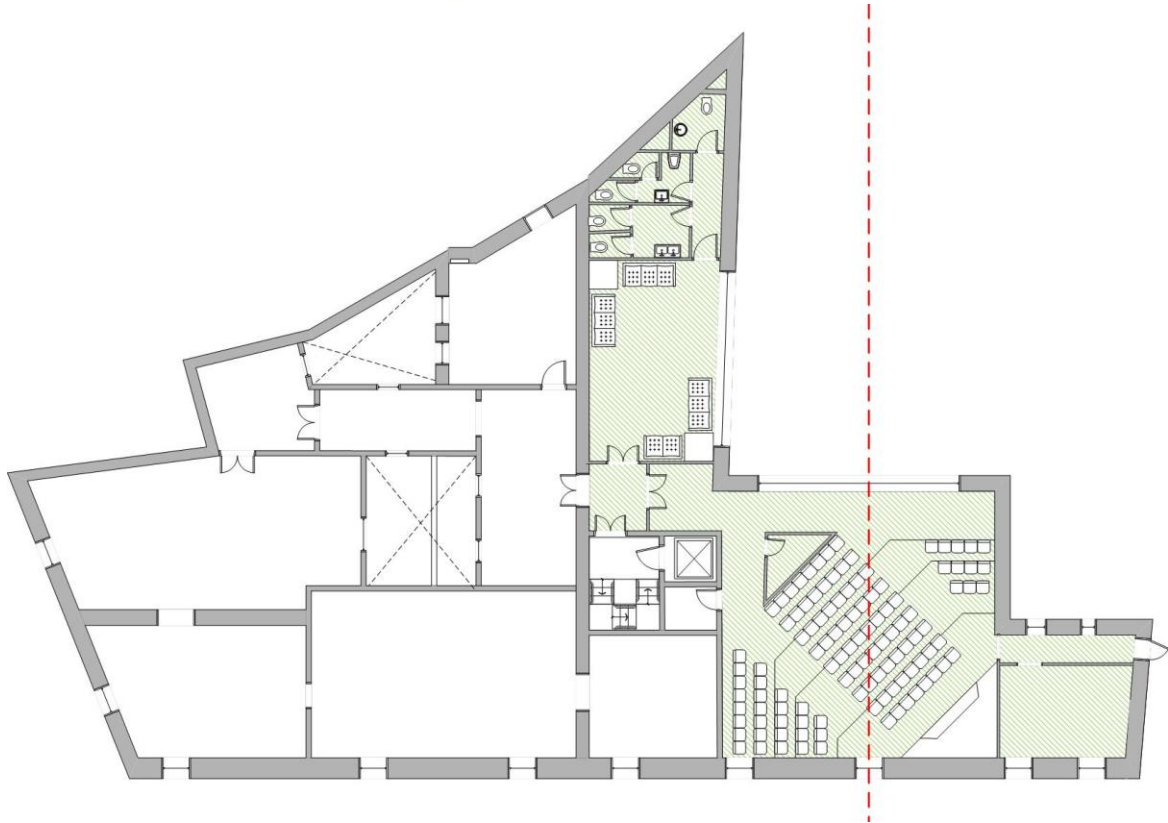
A banda de les obres, també es va fer un projecte per la col·locació d'aparells de detecció d'incendis, de robatori i equips de vigilància mitjançant circuit tancat de TV dins del museu.

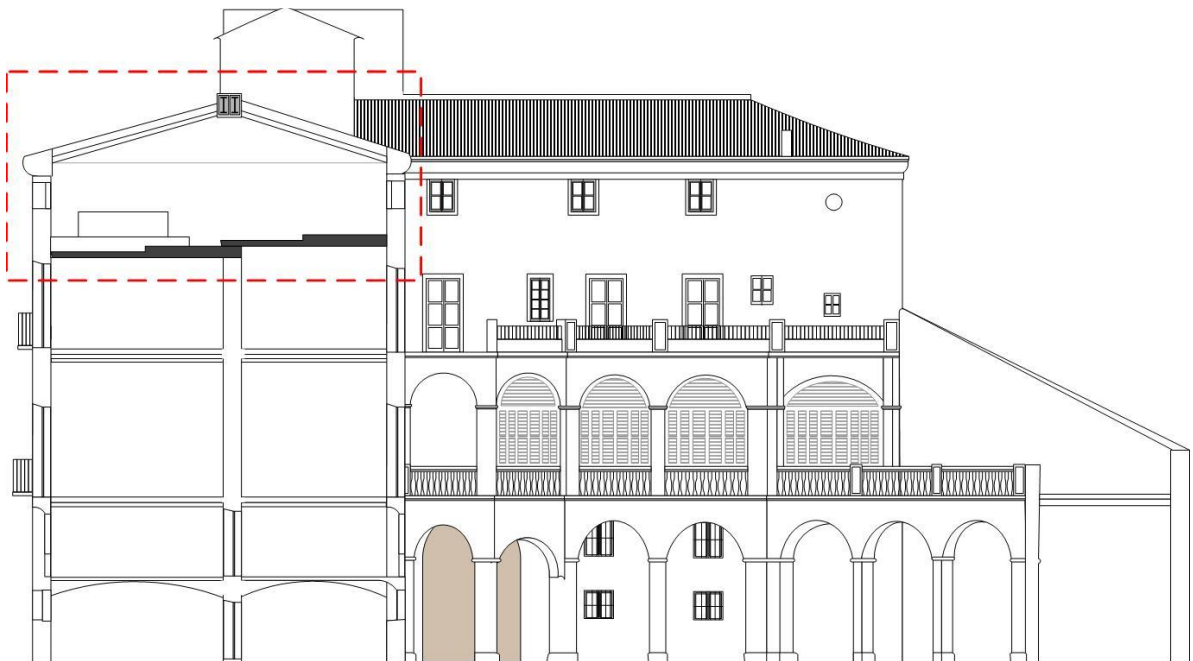
IMATGES 161 I 162: Imatges de l'acabament de la caixa d'escala (accés a les cobertes), abans i després de la intervenció.

IMATGE 163: Plànol del tercer pis (golfes). En vermell s'indica la nova escala i l'ascensor. En verd la zona de la volta de la Sala de Ball que va ser reforçada. En blau, els forjats que van ser substituïts completament. Fase II, 1986-87.

IMATGE 164: Projecte inicial. Plànol del 3r pis. En verd es pot veure l'auditori i el vestíbul del centre cultural, que es va projectar, però que finalment no es va realitzar.

IMATGE 165: Secció del plànol anterior (línia vermell), on es pot veure l'auditori, amb el forjat en diferents nivells que s'havia projectat inicialment.

FASE III i IV (ABRIL DE 1988 - MARÇ DE 1989)⁸⁵:

Durant la fase III, es va intervenir a la planta baixa

En primer lloc es va substituir la xarxa de clavegueram.

A continuació es va fer una reforma integral dels lavabos de la planta baixa. L'objectiu era ampliar-ne la superfície útil, ja que eren de dimensions notablement reduïdes. Per tal d'aconseguir-ho, es van agafar uns metres de la zona de la consergeria (crugia A).

Es van instal·lar tots els acabats de la caixa d'escala i el vestíbul. A les parets s'hi va aplicar un estucat al fred, de color blanc. La pavimentació del vestíbul es va fer amb pedra de Sant Vicenç, emmarcada amb marbre rosa de Portugal. El sostre es va recobrir amb plaques de guix.

Pel que fa a l'escala, la barana metàl·lica es va revestir amb un passamà de fusta, i es van habilitar les noves portes d'accés al segon pis i a les golfes.

També es va obrir un nou accés des del carrer de les Premses, que hauria de ser l'entrada del centre cultural. Per modificar el menys possible la façana, es va fer ampliant una finestra.

Es va fer la instal·lació de l'ascensor, de tipus hidràulic, i amb capacitat per 6 persones.

La fase es va completar amb una nova il·luminació amb carrils de llum amb difusor, de color blanc.

IMATGES 166 I 167: Imatges generals dels lavabos de la planta baixa abans (esquerra) i després (dreta) de la intervenció.

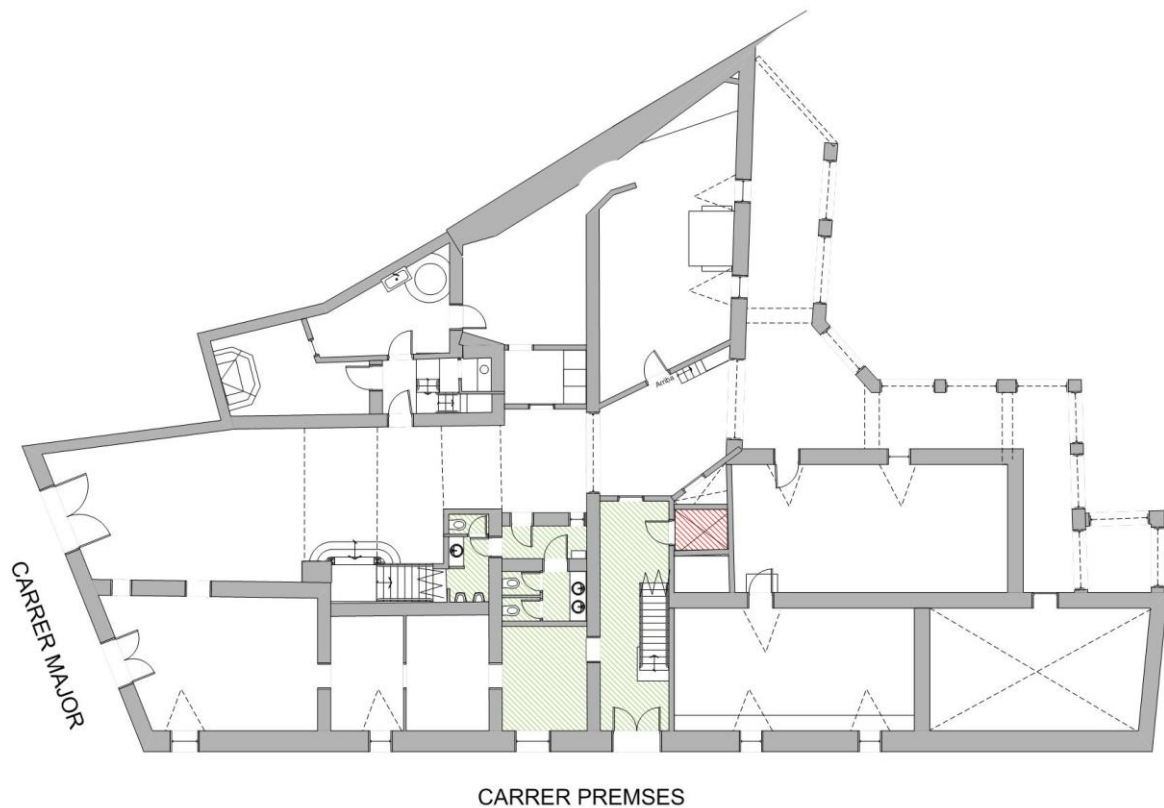
⁸⁵ Ambdues fases s'exposen juntes, degut a que així queda recollit en la memòria, i es van fer de forma correlativa, sense deixar espais entremig.

IMATGE 168: Nova escala el 1989, després de finalitzar les obres

IMATGE 169: Vista de la nova entrada pel centre cultural, el 1987.

IMATGE 170: Plànol de la planta baixa. En verd, nova escala, vestíbul de carrer Premses, consergeria i nous lavabos ampliat. En vermell, l'ascensor. III fase, 1988.

Durant la IV Fase es va intervenir l'entresòl.

Fins el 1987, la conserge de la casa tenia el domicili a la part nord de l'entresòl. Inicialment es preveia ressituar l'habitatge per tal de fer lloc a unes oficines per la direcció del museu, però l'any 1987, el jubilar-se la Sra. Montserrat Soler⁸⁶, es va poder suprimir aquest habitatge.

Finalment es destina aquest pis a les noves oficines. S'enderroquen alguns envans, s'elimina la cuina, i el lavabo s'adapta a l'ús públic.

També es treu el paper pintat de les parets, s'enguixen de nou i es pinten de color blanc.

Pel que fa a les bigues, al no estar afectades per la plaga de tèrmits, es va optar per netejar-les i fregar-les amb paper de vidre, i finalment es van tractar amb una capa insecticida i fungicida. Un cop acabat el procés de sanejament, s'hi va aplicar una capa de pintura plàstica mat.

Les empreses que duen a terme les obres són les mateixes que en la fase I i II, excepte:

- Constructora: Contratas y Obras F. Turró, de Vilanova i la Geltrú.⁸⁷
- Pintures i estucs: Pyrhedur S.A., de Sant Boi de Llobregat.⁸⁸

El pressupost de la III fase fou de 16.090.635 ptes.

El pressupost de la IV fase fou de 4.919.373 ptes.

El cost total de les intervencions va ser de 46.364.788 ptes.

IMATGE 171: Sala d'estar de l'habitatge dels porters, el 1987, abans de la IV fase.

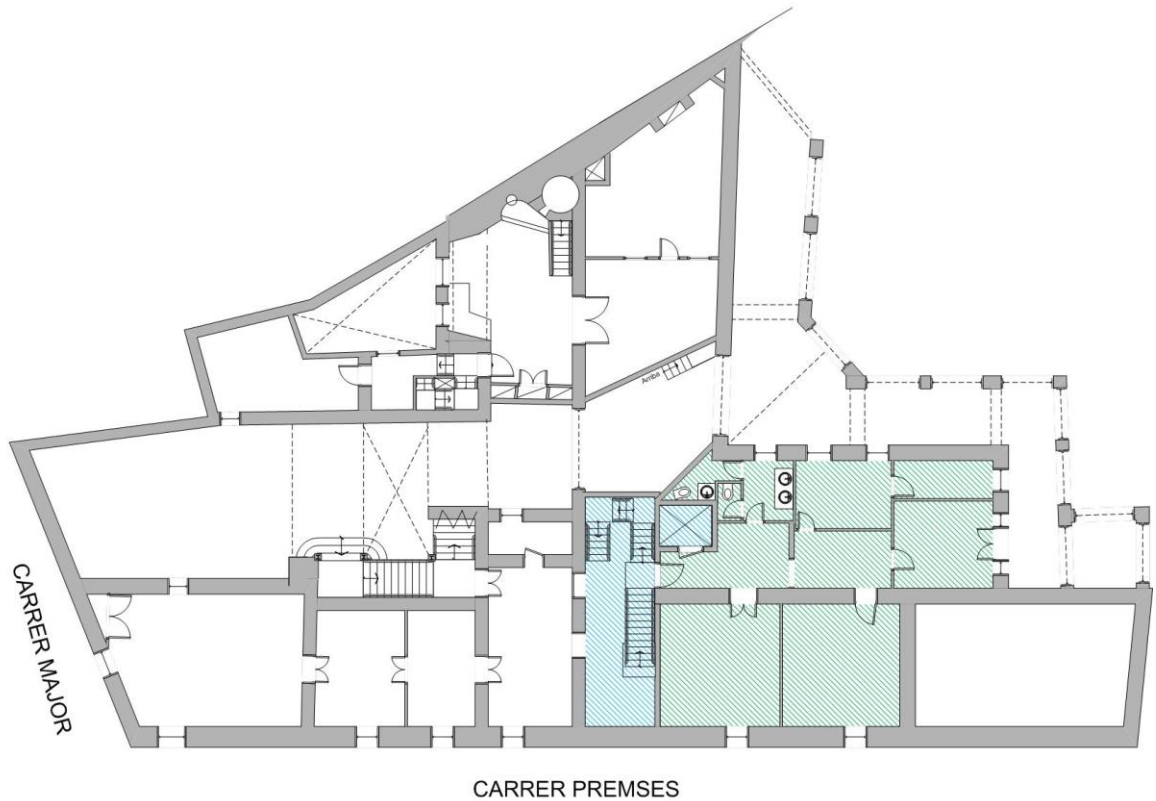

IMATGE 172: Dormitori de l'habitatge dels porters, el 1987, abans de la IV fase.

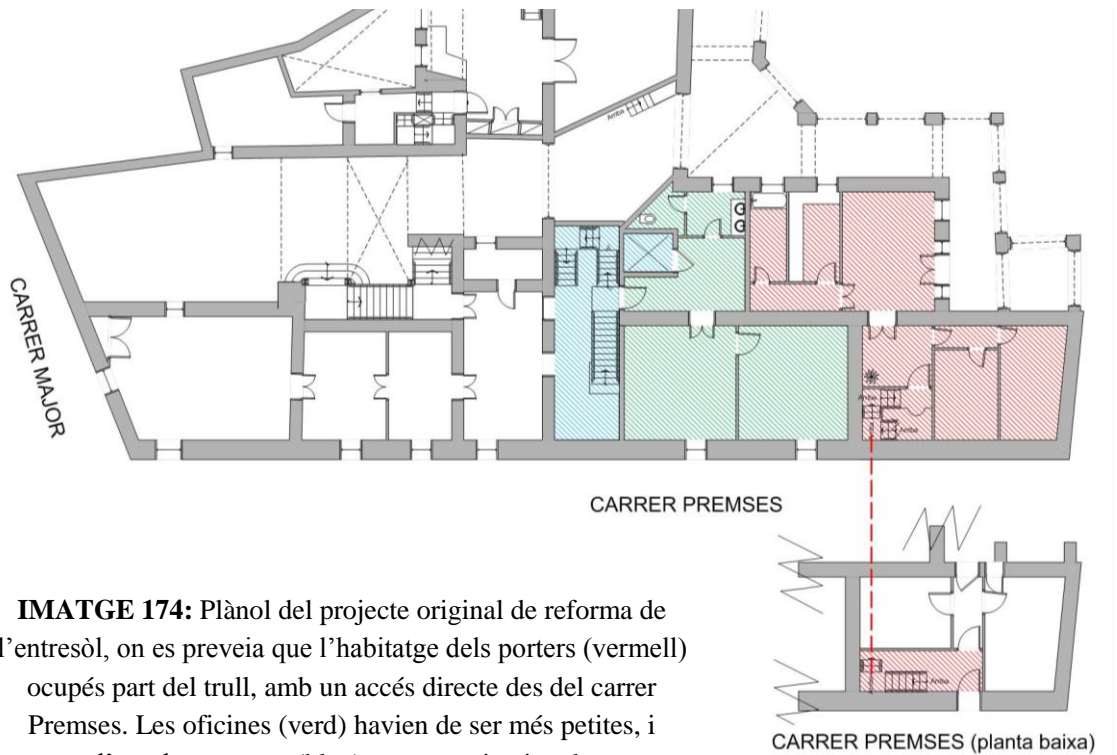
⁸⁶ Conserge de l'edifici fins la seva jubilació reglamentaria el 1987.

⁸⁷ Per motius que no queden especificats es va canviar d'empresa constructora.

⁸⁸ Per motius que no queden especificats es va canviar d'empresa de pintures i estucs.

IMATGE 173: Plànol de l'entresòl. En verd, les noves oficines, on abans hi havia l'habitatge dels porters. En blau, la zona de la nova caixa d'escala i l'ascensor.

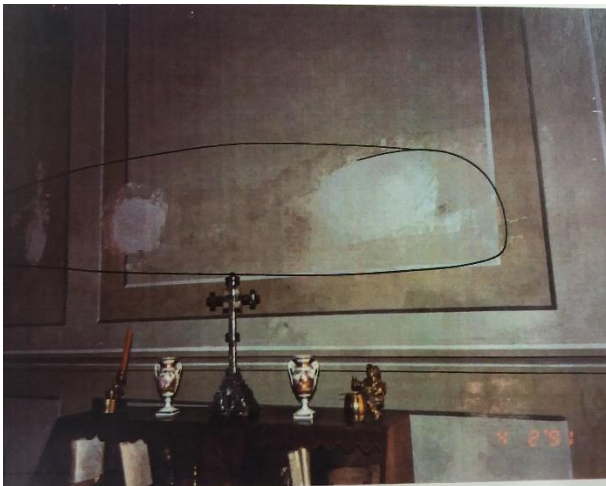
IMATGE 174: Plànol del projecte original de reforma de l'entresòl, on es preveia que l'habitatge dels porters (vermell) ocupés part del trull, amb un accés directe des del carrer Premses. Les oficines (verd) havien de ser més petites, i l'escala-ascensor (blau) es mantenien igual.

5.3.3. INTERVENCIONS ENTRE EL 1989 I EL 2003:

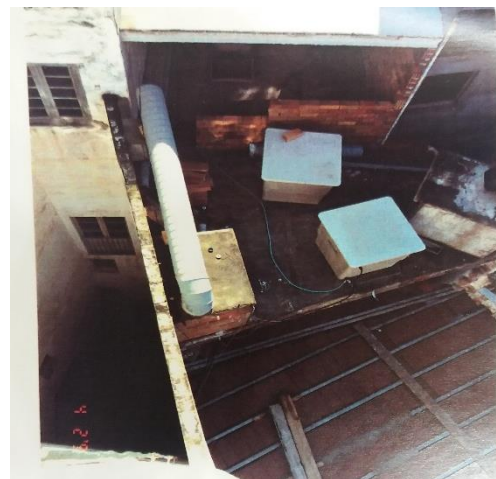
En aquest període es duen a terme diverses intervencions menors. Les primeres que es realitzen no són per iniciativa pròpia del museu o la Diputació, ja que s'han de fer unes reparacions dels desperfectes ocasionats per les obres en una casa veïna.

Segons un informe tècnic firmat per l'arquitecte Antoni Rius Erill, el 1991, l'immoble contigu (núm. 34), va iniciar les obres per pujar dos pisos. En lloc d'aixecar una nova paret dins de la seva propietat, va recolzar les bigues a les mitjaneres del museu. Les parets afectades varen ser les del despatx, de la cuina, i del celobert, de 15 cm. Com a conseqüència, els caps de les bigues van travessar el mur, ocasionant desperfectes en la decoració. L'estança més afectada va ser el despatx.

Es va procedir a la reparació dels desperfectes, especialment del despatx, amb un retoc il·lusionista, tal com s'havia fet en les intervencions passades.

IMATGE 175: Desperfectes ocasionats al despatx, el 1991.

IMATGE 176: Vista de l'obra del veí del numero 34, on es veuen les bigues recolzades a la paret del museu (1991).

El 1997 es realitza un informe EPTEN⁸⁹, amb motiu dels 10 anys de les obres de millora. L'objectiu d'aquest estudi és observar els danys i donar recomanacions a fer.

En aquesta memòria es fan notar les mancances de la planta 2a i 3a per acollir el centre cultural, especialment per les barreres arquitectòniques i l'accés insuficient que suposa l'escala construïda el 1986. També es remarca que no hi ha sortides d'emergència.

Pel que fa a danys apareguts, s'ha observat que les bigues de l'entresòl, a la zona de les oficines, havien estat atacades per tèrmits. Les quatre primeres bigues de la biblioteca

⁸⁹ Estudis periòdics que duu a terme el Servei del Patrimoni Arquitectònic Local.

(tocant a la façana del carrer Major), que en un primer moment no es van substituir, es van haver de canviar per unes de noves de formigó, degut a un nou atac de tèrmits.

Com a recomanacions, es fa notar la importància de fer un nou tractament anti-tèrmits, i d'ampliar els controls dels paràmetres del mecanisme que sustenta la volta de la Sala de Ball.

A finals del 1997 es realitzen una sèrie d'actuacions, principalment obres de restauració, les quals no són de caràcter estructural. El museu roman tancat més de mig any, i es reobre el 12 de juny de 1998.

Les actuacions realitzades són les següents:

- Revisió i adequació de les instal·lacions elèctriques.
- Millora dels sistemes de seguretat.
- Adequació d'una sala de reserva per les col·leccions al segon pis.
- Restauració del mobiliari de la planta noble.
- Restauració de les façanes.
- Restauració i millora dels patis interns.
- Restauració i recuperació dels frescos de la galeria (es van recuperar restes de pintures subjacents, i van ser reconstruïdes i retocades amb una tècnica il·lusionista).

El febrer del 2003 es revisa el sistema contra incendis. S'instal·len nous detectors a totes les plantes, i es revisen els existents. Es canvien piles i es substitueixen els que no funcionen.

5.3.4. TERCERA INTERVENCIÓ (ENTRE EL 2003 I EL 2011):

El 2002 la Diputació de Barcelona cedeix la gestió del Museu a l'Ajuntament, per mitjà d'un conveni. Tot i això, la Diputació segueix sent la propietària de l'immoble.

Arran de l'informe realitzat l'any 1997, l'Ajuntament va encarregar un nou informe actualitzat. Els tècnics van examinar l'edifici entre el 14 i 22 d'octubre de l'any 2003.

Les conclusions de l'estudi apunten a un empitjorament notable de l'estat dels forjats a causa de l'atac dels xilòfags, de manera que s'ha de procedir al tancament parcial de les instal·lacions. També s'han de clausurar les oficines situades a l'entresòl, on hi treballaven dues persones.

Es dóna a conèixer la greu situació a la Diputació, i s'inicia un estudi per conèixer les possibles solucions.

Es realitza un primer apuntament per assegurar l'estructura de certes parts de l'edifici, i també es fan alguns reforços de forjats amb perfils metàl·lics.

Després d'un acord entre la Diputació i l'Ajuntament, el 19 d'octubre del 2006 s'encarrega a l'arquitecte Xavier Guitart Tarrés un projecte de reparació estructural.

Aquest projecte s'aprova la primavera del 2007, i Xavier Guitart, en el projecte inicial diu que s'han observat dos tipus de problemes, i que ambdós afecten en gran mesura la conservació i manteniment del museu.

En primer lloc, parla d'un problema de caire estructural, el qual deriva d'un atac constant de xilòfags en tots els elements estructurals de fusta. A més, destaca la presència de fletxa excessiva d'algunes bigues de fusta de gran llum. A més, els forjats d'època no compleixen les normatives de sobrecàrrega d'ús públic.

El segon problema, el qual afecta més directament a la conservació de l'edifici, és la falta d'aïllament tèrmic i impermeabilització de la coberta. Això incideix negativament sobre la conservació dels elements estructurals i sistema constructiu.

A part d'això, s'observen diversos problemes, els quals es resumeixen a continuació:

- Humitats i filtracions a la coberta
- Humitats a nivell de planta baixa.
- Degradació dels revestiments superficials.
- Instal·lacions elèctriques no adaptades al reglament de baixa tensió.
- Instal·lacions contra incendis no adaptades a la normativa vigent.
- Instal·lacions de seguretat, emergència, senyalització i alarma, no adaptades a la normativa vigent.

- Absència de recorregut adaptat per accedir a la planta entresòl i planta noble del museu.
- Ascensor no adaptat.

El projecte consisteix en la substitució de totes les bigues de fusta degradades per l'atac de xilòfags, corresponents als nivells de planta baixa i planta entresòl, per unes de secció rectangular de major diàmetre. Les noves bigues seran de fusta de pi tractada a l'autoclau.

Es preveu un tractament contra els xilòfags per eliminar el focus de procedència dels insectes. Un cop eliminat el focus d'atac de xilòfags, es procedirà a la substitució de les bigues.

A més, es preveu la reconstrucció total de l'estructura de coberta, a base de jàsseres de fusta de pi a l'autoclau, de secció rectangular, la col·locació de llatges de fusta.

El projecte, datat el 2007, el signa l'arquitecte Xavier Guitart Tarrés, i hi col·laboren Oscar Simon Hernández (arquitecte tècnic), Fina Gener Sala (arquitecta tècnica), Nuria Oms (arquitecta) i Ramon Carceles (enginyer industrial).

A finals del 2007 es nomena a Anabel Funestes directora de les obres corresponents al projecte presentat, i després de visitar l'edifici i estudiar el projecte, es realitza un nou informe sobre l'abast total de les obres, i de les mancances del projecte inicial.

El projecte inicial inclou únicament la reparació estructural, i a aquest s'hi han d'afegir els acabats, la nova instal·lació elèctrica, etc.

Es va concedir una subvenció pel valor de 500.000€, tot i que la condició *sine qua non* era que les obres comencessin abans del 31 de desembre del mateix any. Per complir aquest requisit es va treure a concurs l'adjudicació de les obres, i foren adjudicades a l'empresa URCOTEX S.L.

Les empreses contractades van ser les següents:

- Constructora I fase: URCOTEX S.L.
- Constructora II fase: Obras Quintana S.A
- Empresa pel tractament de xilòfags: Gestior Quimica S.A.
- Instal·lacions: Llag S.A.
- Ascensor: empresa Enninter.

I FASE DE LES OBRES:

Les obres van començar el 18 de desembre de 2007.

En aquesta primera fase es va realitzar la substitució de la coberta

El procés es va iniciar amb el desmuntatge de la coberta existent, amb mitjans manuals. Com queda recollit al projecte executiu del 2007⁹⁰, es va fer de la següent manera:

- Desmuntatge manual de teules ceràmiques, per tal de poder-les netejar i recuperar posteriorment.
- Desmuntatge de l'encadellat ceràmic i neteja de les peces.
- Desmuntatge de les llates i les bigues de fusta, i posteriorment de les jàsseres.

A continuació es va desmuntar el terrat pla existent a base de rajola ceràmica plana i capa de reblert.

També es va enderrocar el passadís de servei d'accés a la coberta, el qual s'havia construït en l'anterior intervenció. La idea era recuperar la morfologia de la coberta original, i instal·lar-hi una nova passera lleugera, a l'interior de la caixa d'escala, per tal de manteniment la coberta accessible.

Es va crear una coberta provisional per tal d'evitar que l'aigua malmetés l'estructura de l'edifici, i es van protegir els compactes que es troben a la planta sotacobert, els quals no poden ser moguts. La protecció es va realitzar mitjançant una làmina impermeable de DM hidrofugat i una làmina geotèxtil completament segellada per evitar l'entrada d'humitat i àcars.

Per tal de construir la nova coberta, es van col·locar les jàsseres de fusta de pi roig tractat a l'autoclau i de secció rectangular. Damunt de les jàsseres es va posar l'entramat fet amb llates de fusta de nova aportació.

La impermeabilització es va realitzar amb tela de butil i poliestirè extruït. També es va aplicar una capa de protecció amb morter i xarxa metàl·lica. Per últim es van col·locar les teules àrabs recuperades i noves. Es van poder recuperar en un 30%, i es van col·locar les originals com a cobertores i les noves com a canaleres.

Com a conseqüència de la substitució de la coberta, també van quedar afectades les jàsseres on queden subjectats els tirants de la volta de la Sala de Ball. Es va optar per revisar el sistema de subjectió de la volta, i es va fer el següent: es van suprimir els tirants originals, i aquests es van substituir per uns de més curts que quedessin fixats a les jàsseres de ferro col·locades l'any 1983. Es va enderrocar el forjat de fusta i revoltó ceràmic que quedava damunt la volta (i per tant, que permetia transitar per la zona superior a la sala de Ball corresponent a les golfes). També es van substituir les jàsseres i enllatat de la

⁹⁰ GUITART, X. Reparació estructural del Museu Can Papiol a Vilanova i la Geltrú. Projecte executiu. p. 88.

coberta corresponent a aquesta zona, per les noves bigues de fusta tractada, i amb tela de butil i poliestirè extruït per aïllar-ho i impermeabilitzar-ho.

També es va reconstruir la zona de coberta planta, amb el mateix sistema d'aïllament que en la resta.

Per últim, es va reconstruir la cornisa perimetral de coberta, seguint unes característiques idèntiques a l'existent. Es va instal·lar un nou canaló semicircular de planxa de coure.

Les obres van anar acompanyades de totes les intervencions complementàries d'enguixat, pintat, pavimentació (amb rajola ceràmica quadrada), instal·lació elèctrica, etc.

Per tal de salvar barreres arquitectòniques, es van construir rampes als desnivells.

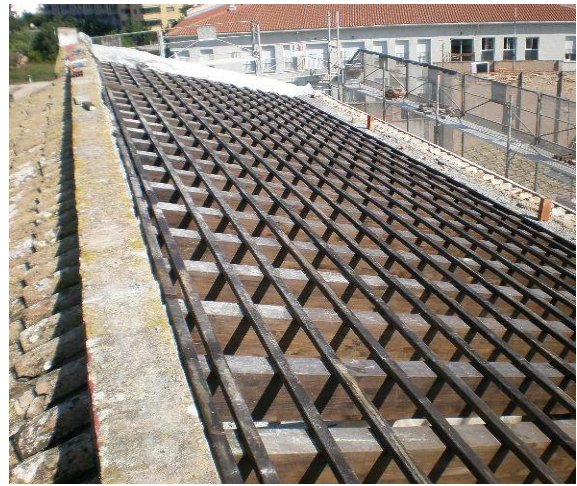
A nivell administratiu, l'agost del 2008 es va haver de fer una ampliació de contracte a URCOTEX S.L. de 145.000€ per poder acabar la primera fase de les obres de la coberta. Concretament havia quedat incompleta la substitució de la vessant de la teulada del carrer Premses i carrer Major.

El 28 de maig s'emet una Memòria Tècnica per una nova ampliació. La nova xifra és de 277.391,75€, i s'ha de destinar a completar la segona fase de les obres de les cobertes de la casa.

El 7 de novembre del mateix any es fa l'informe de previsió del cost total de les obres i treballs de restauració necessaris. El pressupost que es dona és de 1.500.000€. El 27 de gener del 2009 es revisa el pressupost de les obres a fer, i aquest ascendeix a 1.600.000€.

IMATGE 177: Procés de desmuntatge de la coberta original.

IMATGE 178: Procés de col·locació de l'embigat i l'enllatat.

IMATGE 179: Resultat final de la teulada després de la substitució.

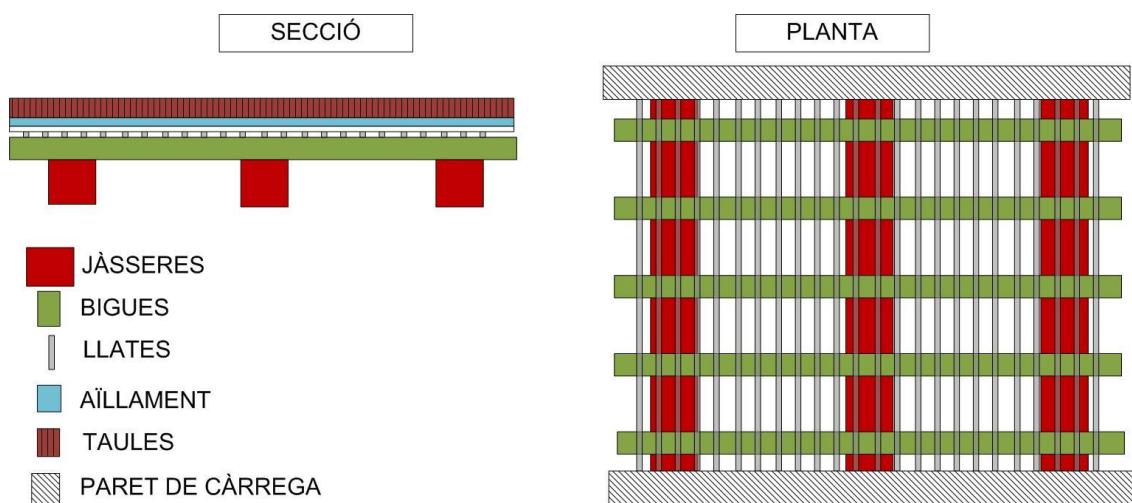
IMATGE 180: Estat actual dels suports de la volta de la Sala de Ball, després de la intervenció.

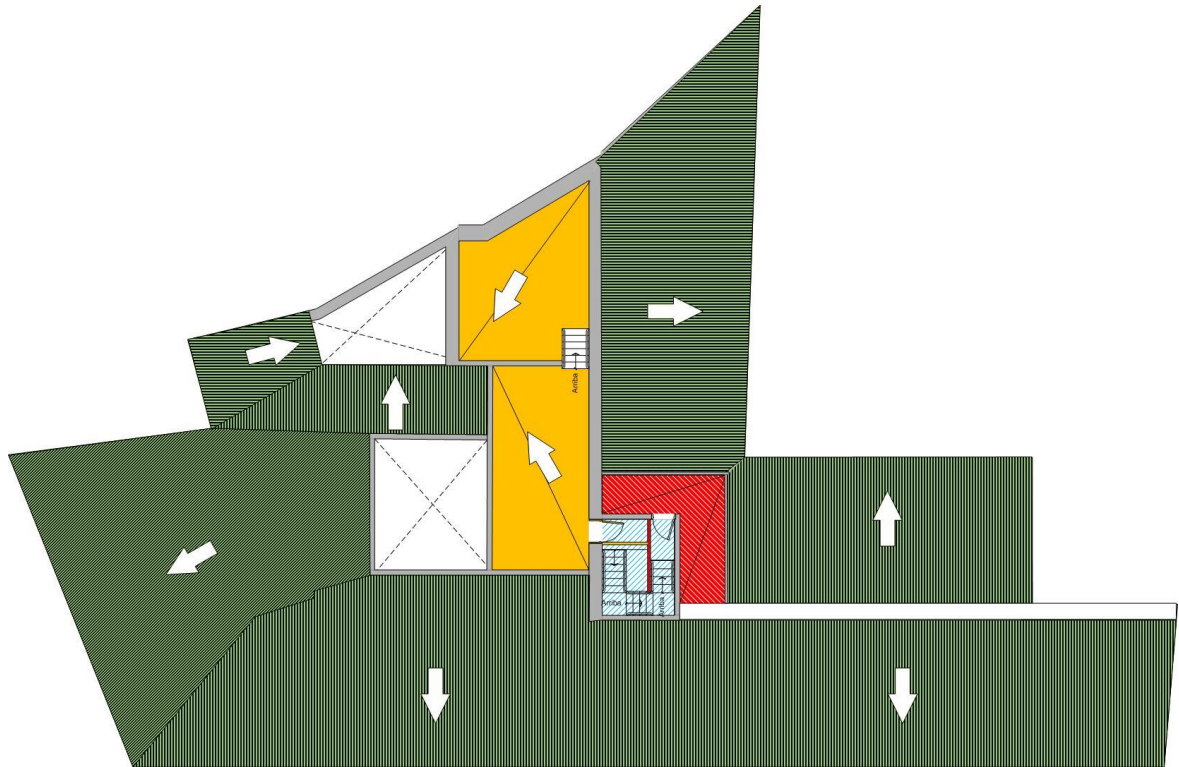
IMATGE 181: Resultat final de l'interior d'una de les sales de l'última planta.

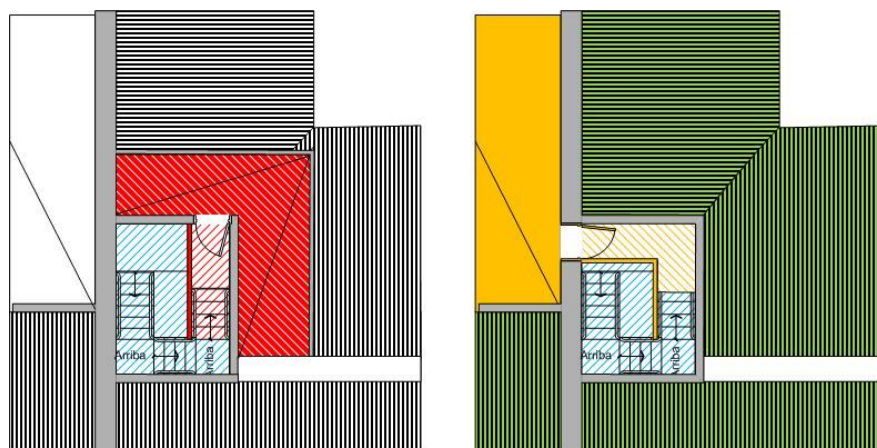
IMATGE 182: Rampa construïda per tal de treure barreres arquitectòniques.

IMATGE 183: Secció i planta d'un fragment de la coberta (exemple de l'embigat de la crugia E), tal i com va ser reconstruïda en la darrera intervenció, reproduint el sistema original.

IMATGE 184: Plànol de la coberta. En verd, teulada substituïda seguint el sistema original. En groc, substitució del terrat pla, seguint també el sistema original. En vermell, zona modificada en la intervenció del 1983, que ha estat suprimida en aquesta darrera intervenció. En blau, caixa d'escala nova.

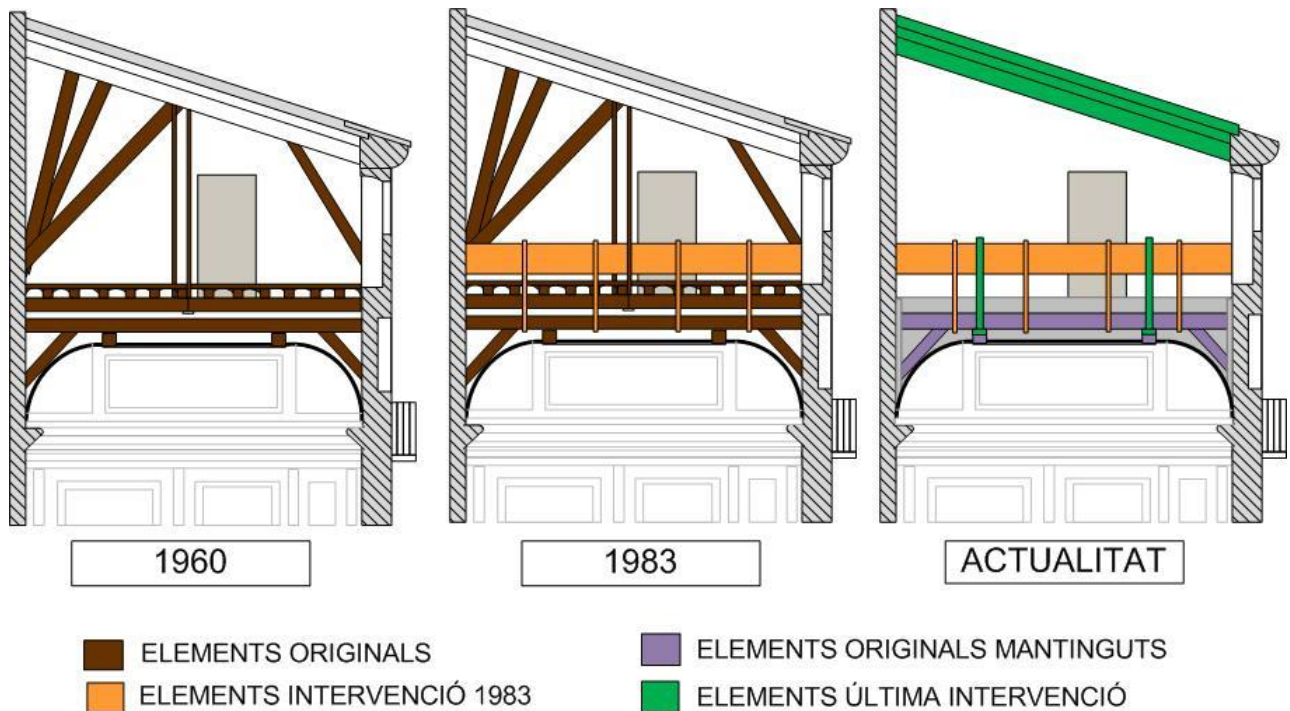
CARRER PREMSES

ABANS

CARRER PREMSES

DESPRÉS

IMATGE 185: detall de la modificació de l'acabament de la caixa d'escala, per tal de poder suprimir la modificació del 1983 i recuperar la vessant original. (en vermell els elements suprimits, en groc els afegits, i en verd la substitució de la coberta).

IMATGE 186: Secció de la subjecció de la volta de la Sala de Ball abans i després de la intervenció.
(vista des de la façana del carrer Major)

II FASE DE LES OBRES:

El 22 de març del 2010 es comencen els tràmits per la 2a fase de les obres.

A l'octubre del mateix any s'encarrega a Magí Gual col·laborar en l'elaboració de la memòria tècnica de la Revisió parcial del Projecte de Reparació Estructural i per a la direcció facultativa de les obres.

L'abril del 2010 s'aprova la revisió parcial del projecte, amb un pressupost de 675.209,57€.

Les obres s'inicien el 14 de juny del 2010. Consisteixen en la substitució dels forjats del terra del primer pis

En primer lloc es va procedir a la protecció dels paviments existents, i de tots els elements que no podien ser desmuntats, com la fusteria exterior i interior, i les pintures murals. Tots aquests elements es van cobrir amb làmina de geotèxtil i tauler de DM hidrofugat.

Després es va fer el retallat del sòcol pintat existent a les sales de la planta noble afectades, per tal de reproduir-los un cop acabades les obres.

Es van fer els apuntalaments de les zones afectades, i es van col·locar perfils metàl·lics sota dels envans que quedaven afectats.

A continuació ja es va procedir al desmuntatge dels sostres de fusta. Es va realitzar amb mitjans manuals. El procés a seguir fou el següent:

- Desmuntatge de paviment de rajola ceràmica.
- Buidat de replè de material fins arribar a l'extradós del revoltó.
- Desmuntatge de revoltons ceràmics, per la seva posterior recuperació.
- Desmuntatge de bigues de fusta.

Per tal de substituir els forjats, es van col·locar les noves bigues de fusta de pi tractada a l'autoclau, i es van construir els revoltons ceràmics amb la mateixa tipologia que els originals, però amb una estructura més robusta. (es van lligar amb morter de calç i ciment)

A continuació es va formar una capa de compressió, a base de reblert de nervis amb formigó lleuger, i es va posar una solera de formigó i armat amb malla electrosoldada.

Per substituir el paviment, es va fer servir rajola ceràmica de característiques similars a l'existent.

Aquesta operació es va completar amb la reproducció del sòcol perimetral en els paraments on s'havien desmuntat els sostres. Es va fer mitjançant un enguixat, i a continuació el pintat reproduint les aigües blanquinoses, tot imitant l'original.

També es van reintegrar pictòricament les parts malmeses per l'acció de les obres amb un retoc il·lusionista, i es va aprofitar per fer una restauració del mobiliari de les diverses estances.

Els forjats substituïts van ser els següents (es fa referència als terres substituïts, en lloc dels sostres):

Forjats amb bigues de fusta i revoltó ceràmic:

- Sala i alcova Imperi (la volta del sostre de l'entrada és decorativa, de manera que damunt la volta es va trobar un forjat de bigues de fusta).
- Despatx.
- Sala d'espera.
- Cuina.
- Saleta íntima.
- Sala de Billar.
- Sala Suchet (l'alcova no).
- Capella.
- Rebedor.
- Menjador.
- Cobert de l'escala noble.

Forjats amb bigues de fusta i enllatat:

- Galeria.
- Terrassa oest de la galeria (sostre dels porxos de la planta baixa).

Forjats del primer pis que no es van veure afectats:

- Sala de Música i Sala de Ball (van ser substituïts per bigues de ciment en l'anterior intervenció).
- Alcova Suchet, Bany i Dormitori del llit de plata (forjat mitjançant volta de canó, corresponent al sostre de l'antic trull).

Els sostres de la cuina i la Sala d'espera no van ser substituïts, tot i que van ser tractats, i repintats.

IMATGE 187: Plànol del primer pis, on s'indiquen els forjats substituïts (paviment). En ocre, els forjats amb revoltó de ceràmica, i en verd els d'enllatat. El sentit del ratllat indica la direcció de les bigues. El groc clar indica els forjats no substituïts, però tractats.

IMATGE 188: Procés de substitució del forjat del terra de la cuina.

IMATGE 189: Detall dels perfils de ferro per subjectar els envans dels forjats substituïts.

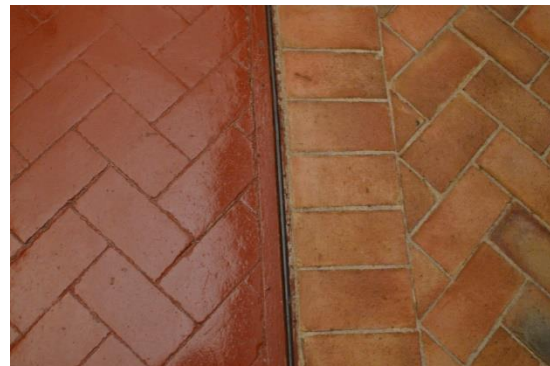
IMATGE 190: Procés de substitució del forjat del del menjador, el qual queda afectat per dos embigats diferents.

IMATGE 191: Procés de construcció del nou forjat de la galeria.

IMATGE 192: Exemple de la nova pavimentació de la galeria (esquerra) i de l'Habitació dels Malalts (dreta).

IMATGE 193: comparació entre la pavimentació antiga i la nova. Alcova (esquerra) i Sala (dreta) Suchet.

A part de la substitució dels forjats, també es van substituir l'escala i l'ascensor, que s'havien construït en l'anterior intervenció. Aquesta actuació es va haver de realitzar pel no compliment de la normativa d'accessibilitat i evacuació. La nova escala es va construir mitjançant guies i esgraons de ferro, i un revestiment amb lloses de marbre pels esgraons. També es va renovar el vestíbul del carrer Premses, de manera que es va tornar a pavimentar amb lloses de pedra.

Les actuacions van consistir en ampliar l'ascensor i en canviar el sentit de l'escala, per tal de donar millor accessibilitat a les diverses zones. Això van comportar canviar l'accés d'entrada a les oficines, deixar la biblioteca sense accés des de l'escala nova (i per tant, sense recorregut adaptat per a persones amb mobilitat reduïda), i modificar la porta d'accés al primer pis des de la nova escala (fins aleshores, l'accés seguia essent pel rebedor, però amb l'escala nova es va modificar, de manera que les portes són al Menjador i el Dormitori dels Malalts).

A més a més, en les dues plantes superiors (2n pis i golfes), es va invertir el sentit de l'accés. El motiu d'aquests canvis van ser el fet d'instal·lar portes tallafocs que separessin les diverses plantes de l'escala, és a dir, per adaptar el museu a les normatives de seguretat actuals.

El 6 de maig del 2011 es fa el certificat del final de les obres. El pressupost final d'aquesta segona fase va ser de 722.537,60€. El preu total de tota la intervenció ha suposat una inversió de 2.100.000 €.

IMATGE 194: Procés d'instal·lació de les portes tallafocs.

IMATGE 195: Detall de l'antiga porta d'accés a la planta noble des de l'escala del carrer Premses, actualment paredada.

IMATGE 196: Noves portes talla-focs, que separen la zona d'accessos per l'escala nova de les diverses planes.

IMATGE 197: Nou vestíbul del carrer de les Premses i nova escala.

6. ANÀLISI DELS CRITERIS SEGUI TS EN LES INTERVENCI ONS:

Com s'ha vist en els apartats anteriors, l'actual Museu Romàntic Can Papiol és fruit de successives intervencions. Tot i això, cadascuna de les actuacions realitzades correspon a uns criteris concrets, els quals s'han d'entendre dins del seu context.

Durant el període comprés entre el 1801 i el 1959 (158 anys), la casa va estar habitada per diverses persones i famílies⁹¹, i en aquella època no estava considerada com un *Bé Cultural*, de manera que no hi havia l'interès ni la necessitat de preservar els espais.

Inicialment l'estil s'emmarcava dins del típic de la zona, i tant a la vila com a les rodalies es poden veure exemples de construccions molt similars. Uns bons exemples són la Casa Maristany i el Museu Romàntic Can Llopis de Sitges, ambdós amb decoracions força similars.

Els criteris que regien les modificacions eren únicament el canvi de modes, gust o necessitats familiars.

Tot i que els salons principals es van mantenir sense gaires canvis, hi va haver moltes estances, com el menjador, que possiblement es van modificar a finals del segle XIX. Eren molt habituals aquest tipus d'ampliacions. En la Casa Jenaro Ferrer, també a

⁹¹ Veure apartat 3

l'eixample central de Vilanova, es pot veure un menjador de finals del segle XIX que presenta bastants paral·lelismes amb l'estat del menjador de Can Papiol abans de la museografia.

IMATGE 198: Interior d'una de les sales del Museu Romàntic Can Llopis (Sitges).

IMATGE 199: Interior d'una de les sales de la Casa Maristany (Vilanova i la Geltrú)

IMATGE 200: Interior del menjador de Can Papiol el 1959.

IMATGE 201: Interior del menjador de la Casa Jenaro Ferrer (Vilanova). (fotògraf: Pep Àvila)

Altres criteris han estat els canvis d'ús, com per exemple el fet de transformar el segon pis de la casa en 5 habitatges per llogar-los a militars (1946). Aquesta reforma va desvirtuar per complet la segona planta de la casa, i és una bona mostra de la concepció diferent que es té de cada cosa en funció del moment.

Quant el 1959 la casa va passar a mans de la Diputació de Barcelona, es va produir un canvi rotund de concepció. Can Papiol va deixar de ser un habitatge i es va esdevenir patrimoni.

Això va comportar totes les intervencions que s'han explicat en els apartats anteriors, però especialment va servir per crear un discurs museístic. Va ser en aquest punt quant es van prendre una sèrie de decisions que han condicionat l'edifici i han donat lloc al museu d'avui.

Com apunt, cal destacar que el 1960, encara no hi ha cap tipus de catalogació de l'immoble. Actualment té una classificació de tipus BCIL⁹² (Bé Cultural d'Interès Local), entrant dins del Pla Especial i Catàleg del Patrimoni Històric-Artístic i Natural de Vilanova i la Geltrú. Aquesta catalogació es va registrar el 1987.

Tornant al tema dels criteris, cal tenir en compte que l'ideòleg de la museografia i el discurs del museu fou Alberto del Castillo, arqueòleg i director del Museu Romàntic Can Llopis. Això va comportar que ambdós museus tinguin un discurs similar, i fins i tot es van produir intercanvis de mobiliari.

Actualment es seguirien altres criteris, però en aquell moment no es va optar per conservar els espais tal com es trobaven, sinó que es pot veure una clara voluntat de tornar l'edifici al seu estat original.

Tot i això, els criteris van en alguns casos més enllà, i es creen espais que probablement mai haurien existit a la casa (com per exemple la Sala d'espera, el Despatx o el jardí romàntic).

Algunes d'aquestes actuacions podrien entrar dins de la reconstrucció, que com ho defineix Carlos Chanfón⁹³ "*És la intervenció que té per objecte tornar a construir parts desaparegudes o perdudes [...] Suposa l'ús de materials nous no pertanyents a la construcció original ja perduda.*". Hi ha diversos exemples d'espais reconstruïts (especialment pel que fa a la decoració mural), tot i que d'altres, en lloc de reconstrucció, es podrien englobar dins de la recreació. El vestidor, la galeria, la Saleta Íntima o el Dormitori dels Malalts són exemples de reconstruccions del que suposadament hauria estat en una època pretèrita, mentre que la Sala d'espera, el despatx, els afegits de la galeria, i en especial la zona de l'Hèrcules del jardí, són bons exemples de recreació.

Aquestes actuacions tenien com a objectiu ajudar a explicar el discurs que es volia donar als visitants, encara que comportessin modificar la fisonomia original. Un clar exemple és el desplaçament de la paret del rebedor per tal de poder donar sentit a la Sala d'espera.

Els criteris explicats, tot i la diferència temporal i geogràfica, són comparables a la teoria de la restauració de Viollet-le-Duc. En el seu *Dictionnaire Raisoné de l'Architecture*, es refereix al concepte de restauració de la següent manera: "*La paraula i el significat són moderns, restaurar un edifici, no és mantenir-lo, arreglar-lo o refer-lo; és restablir-lo en un estat complet que pot no haver existit mai.*"⁹⁴. Naturalment la teoria de Viollet-le-Duc va molt més enllà del que es va dur a terme a Can Papiol, però podria tenir la seva arrel aquí.

Tot i això, està molt més proper als criteris de restauració arquitectònica de Le-Duc que no pas de John Ruskin, l'altre gran ideòleg de la restauració del segle XIX. Aquest darrer

⁹² LLEI 9/1993, de 30 de setembre, del patrimoni cultural català (DOGC núm. 1807, d'11.10.1993).

⁹³ Chanfón Olmos C. Problemas Teóricos en la Restauración, 1979. p. 5 y 6.

⁹⁴ VIOLLET-LE-DUC E. Dictionnaire Raisoné de l'Architecture, volum VIII, p. 14.

defensava la no-intervenció, catalogant l'obra d'art com quelcom sagrat, que només pertany al seu creador original, i que no s'ha de modificar.

Un referent més propers de restauració arquitectònica és Elies Rogent. Un exemple del seu treball és el Monestir de Santa Maria de Ripoll. En aquest cas, igual que a la Casa Papiol es van afegir certs elements (com el cimbori), tot modificant l'aparença original.

Com s'ha vist al llarg del treball, després de la museïtzació, es van realitzar únicament dues grans intervencions, la del 1983-1989, i la del 2007-2011. Les actuacions que hi ha entremig d'aquestes són de caràcter tècnic, de retoc pictòric de desperfectes, de manteniment, etc.

Agafant com a referència la teorització del Dr. José Antonio Terán Bonilla⁹⁵, les intervencions es poden classificar en 4 categories: preservació, conservació, restauració i manteniment. Totes quatre són presents a la casa, tot i que cal destacar el manteniment.

Relacionat amb el manteniment, en repetides ocasions s'ha optat per la substitució de certs elements (com balcons, persianes de llibrets, etc.). algunes parts de la casa, en lloc d'un valor artístic, destaquen pel seu valor testimonial, que exemplifica una manera de viure del segle XIX. Això provoca que al llarg dels anys s'hagi prioritzat el bon estat de les instal·lacions en front d'altres criteris, com els de mínima intervenció o reversibilitat.

És molt interessant comparar les dues últimes intervencions. Ambdues es desencadenen per motius similars: l'atac dels tèrmits i la voluntat d'adequar el museu a les normatives i als nous usos d'unes instal·lacions que havien quedat obsoletes.

En les intervencions del 1982-89, les principals actuacions van consistir en la substitució dels forjats. En tots els casos es va optar per canviar les bigues de fusta per altres de formigó. En el cas del sostre de la biblioteca, imitant l'aparença original, en els sostres de la planta noble aplicant un doble forjat (de manera que l'original realitzés funcions testimonials), i en el cas del sostre del segon pis, la substitució completa per un forjat unidireccional amb bigues de formigó armat, amb mallat, etc.

L'objectiu era evitar un nou atac per tèrmits, i complir la garantia de resistència a la sobrecàrrega d'ús públic.

El projecte de realitzar un centre cultural amb un auditori, que va ser desestimat, preveia una modificació de la façana posterior de l'edifici, obrint nous finestrals, i la modificació de la façana sud amb una escala d'emergència (necessària per complir la normativa). Entre d'altres motius de caire econòmic, sembla que aquest projecte es va desestimar per considerar que desvirtuaria de forma irreversible algunes zones de la casa. Això va en sintonia amb una evolució dels criteris, especialment a finals del segle XX.

⁹⁵ TERÁN BONILLA J. A., Consideraciones que deben tenerse en cuenta para la restauración arquitectónica. p. 105-106.

En aquesta actuació, a diferència de la del 1960, es va instal·lar un ascensor, però no es va treballar per suprimir les barreres arquitectòniques existents en algunes zones.

Passant a les actuacions del 2007, que igualment van consistir en la substitució de forjats, es va optar per substituir els materials originals per uns de nous amb unes característiques el màxim de semblants possibles.

Interpretant la memòria de les intervencions, els criteris es podrien resumir de la següent manera⁹⁶:

- Garantir el manteniment i caràcter de l'època,
- Neutralitzar les causes de degradació i no només tractar-ne els efectes.
- Adoptar mesures de reforç que respectin el concepte arquitectònic, les tècniques constructives i els materials de l'estructura i que en cap cas obliguin a augmentar la capacitat mecànica dels elements existents.

En aquesta última intervenció si que es va treballar per suprimir les barreres arquitectòniques, tot i que la biblioteca i la zona de l'entresòl de servei (forn de pa, rebost, etc.) segueix sense tenir accés per a persones amb mobilitat reduïda.

Es pot veure una clara evolució dels criteris i de la concepció del bé cultural. És molt important l'ús de materials compatibles amb els originals, ja que afegir elements que mai havien format part de l'edifici pot produir incompatibilitats, problemes de sobrecàrregues, esquerdes, noves degradacions, etc⁹⁷.

Per tant, allò que marca el tipus de criteris és, principalment, la categoria i importància que es dóna al bé a conservar, i un bon indicatiu del valor atorgat a un immoble és la seva catalogació, en aquest cas, com a bé d'interès local (BCIL).

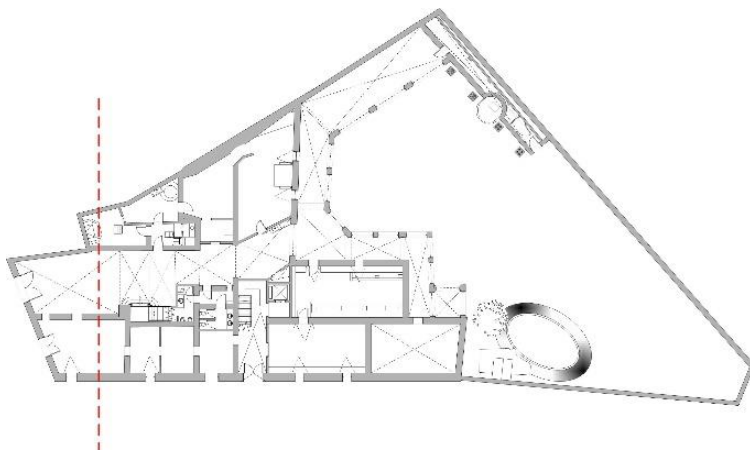
A continuació s'adjunta una secció de l'edifici per mostrar la diversitat de criteris i materials que actualment conformen els forjats, i que són producte de les diverses intervencions i criteris.

⁹⁶ GUITART, X. Reparació estructural del Museu Can Papiol... Op. Cit., p. 85.

⁹⁷ "X Symposium Interamericano de Conservación del Patrimonio Monumental. ICOMOS. 1996. p. 77.

- FORJATS DE VOLTA ORIGINALS (1790-1801)
- FORJATS SUBSTITUÏTS AMB BIGUES DE FUSTA I REVOLTÓ (2007-2009)
- FORJATS SUBSTITUÏTS AMB BIGUES DE CIMENT I REVOLTÓ (1983-1987)
- FORJATS SUBSTITUÏTS AMB JÀSSERES, BIGUES DE FUSTA I ENLLATAT (2010-2011)
- FORJATS NOUS DAMUNT DE L'ORIGINAL AMB JÀSSERES DE FERRO I BIGUETES DE CIMENT AMB REVOLTÓ (1983-1987)
- FORJATS ORIGINALS SENSE FUNCIÓ ESTRUCTURAL (BIGUES DE FUSTA I REVOLTÓ CERÀMIC (1790-1801)

IMATGE 202: Secció vista des del carrer Major (línia vermella del plànol de l'esquerra), on s'indica amb diferents colors el tipus de forjat i l'any de construcció).

7. CONCLUSIONS:

Després de l'elaboració del treball, s'ha arribat a un seguit de conclusions que s'exposen a continuació.

Per començar, cal remarcar la importància de la interdisciplinarietat per tal de dur a terme una bona intervenció, especialment en restauració i museïtzació d'edificis. Per tal de poder complir amb els codis deontològics de la professió, és imprescindible fer un estudi i una recerca prèvia de tota la informació existent.

Els resultats de la recerca han de servir per tenir presents totes les dades, i a partir d'aquí, prendre les decisions concretes, sempre tenint el màxim respecte a l'original, i a allò que va ser i és l'edifici.

Com s'ha pogut comprovar al llarg del desenvolupament del treball, l'edifici ha estat sotmès a continus canvis, i tots ells són, en diferent mesura, part de la història de la casa. A través de l'anàlisi de les intervencions es pot entendre perquè la casa és així actualment.

Un dels punts més rellevants del treball és comparar com era la casa originàriament, i quin missatge es transmet actualment al visitant del museu. Cal remarcar que quan a finals del segle XVIII es va iniciar la construcció de la residència de Francesc de Papiol, totes les estances es van idear per complir unes necessitats concretes, i durant els 150 anys posteriors, es van anar modificant i adaptant segons evolucionava la societat, les modes, l'economia, el sistema productiu, etc.

Fins al 1850 aproximadament, la casa es va alterar poc. Es coneix el mestre d'obres, Joan Pau Petxamé, i el probable autor de les pintures, Pau Rigalt. Fou en aquesta data, a mitjans del segle XIX, quan tot apunta que va ser ampliada, i possiblement es van redecorar les noves estances pel pintor Josep Beringola.

Durant el segle XIX i principis del XX es van realitzar algunes reformes, com la reconversió d'un dormitori en l'actual saleta íntima (que tampoc tenia l'aspecte actual), la redecoració del menjador, del rebedor i d'altres estances que presentaven un empaperat de finals del XIX, o una nova policromia al dormitori dels malalts, que actualment tampoc es conserva, però de la que en perduren testimonis fotogràfics.

Tot i això, no es pot considerar que aquestes reformes desvirtuessin la casa original, tot el contrari, ja que donaven informació de com evolucionaven les cases d'aquestes característiques.

No va ser fins el 1946, amb la partició de la segona planta en 5 habitatges, quan es va perdre gairebé tota la informació i es va desvirtuar completament la disposició del segon pis.

Amb la compra de l'immoble per part de la Diputació, i la posterior museïtzació (1959-1961), es va fer un important projecte de reforma de l'immoble per crear el discurs museístic, però la voluntat va ser eliminar gairebé tots els testimonis de les diverses reformes del segle XIX, i també l'adaptació de diversos espais per tal que encaixessin en allò que es volia explicar, com la recreació del despatx o la sala d'espera.

En les intervencions de la segona meitat del segle XX (1982-1989), a part d'adaptar el museu als nous temps, amb la inclusió d'un ascensor, una nova escala més funcional i sistemes de seguretat, també es va fer una substitució de forjats. Es pot veure com els criteris, tot i que molt més encarats a la idea actual de la restauració, van substituir la major part dels elements estructurals per elements de ciment o ferro, sense intentar mantenir els materials i tècniques tradicionals.

En canvi, en la darrera intervenció, entre el 2007 i 2011, ja es va fer una recerca històrica i es va tractar de respectar els materials originals, i quan es substituïen, fer-ho amb els materials i tècniques el màxim de semblants possibles.

Gràcies a analitzar la part històrica i la tècnica, així com la funció de la casa en el moment de cada actuació, es poden entendre els criteris i les motivacions de cada projecte. Segurament, seguint la deontologia actual, la museografia de la casa es faria amb uns altres criteris molt diferents, però no s'ha de valorar un projecte de conservació-restauració realitzat fa gairebé 60 anys amb la visió actual, ja que en tot cas, s'hauria de criticar entenent quina era la visió i la voluntat del moment.

Entrant a valorar els resultats obtinguts, crec que el valor principal que s'ha assolit en aquest treball és el d'ajuntar totes les peces del trencaclosques, ja que fins al moment, diversos experts amb motivacions molt diferents, havien investigat de forma rigorosa molts dels aspectes tractats, però encara no s'havia aglutinat tota l'evolució en un sol treball.

Com s'ha anat dient al llarg del treball, les dades existents sobre l'estat original de l'edifici i dels seus primers 150 anys (quan era una residència particular) són poc precises, de manera que les interpretacions que se'n fan estat subjectes a rèplica, o a la possible aparició de noves informacions que les puguin confirmar o rebatre.

A part d'aquestes consideracions, una possible línia d'investigació futura podria ser l'estudi del mobiliari i la seva procedència. Aquest estudi completaria l'actual treball i enriquiria la comprensió de l'edifici en relació al seu contingut.

8. BIBLIOGRAFIA:

8.1. BIBLIOGRAFIA, WEBGRAFIA I ALTRES FONTS DE DOCUMENTACIÓ:

BIBLIOGRAFIA:

- ALSO, J. M. *Paisatge urbà i espais significatius. Vilanova i la Geltrú.* Ajuntament de Vilanova i la Geltrú i El Cep i la Nansa Edicions, 2000
- BENAVENT N. *El jardí Romàntic de Can Papiol.* Miscel·lània Penedesenca, Institut d'Estudis Penedesencs, Vilanova i la Geltrú, 1990.
- BESORA Teresa, *La "casa nova" de Francisco Papiol.* (mecanoscrit que s'adjunta a l'annex).
- CAMPS, J. *Les cases pairals catalanes.* Barcelona: Destino. 1977.
- CASTILLO A. *Guia del Museo romántico provincial.* Diputació de Barcelona. Barcelona, 1968.
- CHANFÓN OLMÓS, C. *Problemas Teóricos en la Restauración (Paquete didáctico).* México, Escuela Nacional de Conservación, Restauración y Museografía "Manuel del Castillo Negrete", INAH, 1979.
- ESTRADA F. *La casa al Pla d'Urgell. Transformacions socio-econòmiques i canvis en models familiars,* dins S. PONCE-LI. FERRER (coord.), *Família i canvi social a la Catalunya contemporània (s. XIX-XX),* Eumo Editorial, Vic, 1994.
- FULLANA M. *Diccionari de l'art i dels oficis de la construcció.* Diccionari de l'art i dels oficis de la construcció. 6a ed. augm. Palma: Moll, 1995.
- GONZÁLEZ A. (text), ISERN J. (fotografia). *33 monuments Catalans.* Diputació de Barcelona, Barcelona, 1985.
- GONZÁLEZ A., JAEN G., BASTARDES A., *La restauració, ara i aquí Memòria 1981 – 1982.* Barcelona: Actuació del Servei de Catalogació i Conservació de Monuments de la Diputació de Barcelona, 1983.

- GOU I VERNET, A. *Guia sumària del Museu Romàntic*. Barcelona, Diputació de Barcelona, 1985
- GOU I VERNET, A. *El museu romàntic (Can Llopis, Sitges. i Can Papiol, Vilanova i la Geltrú)*, dins *Revista de Museus*. Diputació de Barcelona, 1983.
- LAQUESTA R. GONZÀLEZ A. LÓPEZ A. *Com i per a qui restaurem. Objectius, mètodes i difusió de la restauració monumental. Memòria 1985-1989*, Diputació de Barcelona, Barcelona, 1990.
- LAQUESTA R. *El servei d Catalogació i conservació de Monuments de la Diputació de Barcelona. Metodologia, criteris i obra. 1915-1981*. (Tesi Doctoral). Col·lecció de Tesis Doctorals Microfitxades núm. 3549. Publicacions universitat de Barcelona, Barcelona. 1999.
- ORRIOLS M. L. *La "fàbrica" de la Casa Papiol 1791–1799*. Organisme Autònom del Patrimoni Víctor Balaguer, 2010. (text que s'adjunta a l'annex).
- PI DE CABANYES O. (text), POVO M. (fotografia). *Cases senyoriales de Catalunya*. Edicions 62, Barcelona. 1990.
- ROCA VERNET, J. *Tradició constitucional i Història Nacional (1808-1823). Llegat i projecció política d'una nissaga catalana, Els Papiol*. Fundació Ernest Lluch, Vilassar de Mar, Barcelona, 2011.
- ROSSELLÓ, M. El valor dels interiors de l'arquitectura privada del segle XIX a Vilanova i la Geltrú. a "Butlletí de la Biblioteca Museu Balaguer". 2011, p. 79-86.
- SOLER I. *Can Papiol: Una casa en transformació constant, a Quaderns de Patrimoni del Garraf*. Núm. 11. Consell Comarcal del Garraf. 2011.
- TERÁN BONILLA J. A. Consideraciones que deben tenerse en cuenta para la restauración arquitectónica.. Ponència presentada en el II Encuentro Nacional sobre Conservación del Patrimonio Industrial. Aguascalientes, 2004
- TOSCAS SANTAMANS E. *Família i context. La Casa Papiol i la Vilanova de la primera meitat del segle XIX*. El Cep i la Nansa, Vilanova i la Geltrú, 1999.
- VIOLLET-LE-DUC E. *Dictionnaire raisonné de l'architecture française du XIe au XVIe siècle*, volum 8, 1854-1868, volum 8 [en línia]. Disponible a:

<http://scans.library.utoronto.ca/pdf/2/4/dictionnairerais07violuoft/dictionnairerais07violuoft.pdf> (consultat el 5-05-2018).

- “X Symposium Interamericano de Conservación del Patrimonio Monumental. El patrimonio cultural en la vida cotidiana y su conservación con el apoyo de la comunidad. Declaración de Oaxaca” en Conservación del Patrimonio Monumental. Quince años de experiencias. Conclusiones de los simposios del Comité del ICOMOS 1978-1994. México. INAH. 1996. Colección Fuentes.

WEBGRAFIA:

- AROLA Carles. Restauració de pintures al tremp: Disponible a: http://www.carlesarola.com/pintura_al_tremp.htm (consultat el 20-4-2018).
- Ajuntament de Vilanova i la Geltrú. Directori. Museu Romàntic Can Papiol. Disponible a : <http://www.vilanova.cat/jsp/directori/detall.jsp?id=3552#.Ww3O1e6FPcs> (consultat el 20-3-2018).
- DIBA. *Geografia física del Garraf*. Geologia Xarxa de Parcs Naturals de Catalunya: diba.cat. [en línia] Disponible a: https://parcs.diba.cat/web/garraf/geografia-fisica#geologia_anc (consultat el 27-4-2018).
- Diccionari de la Llengua Catalana. Institut d’Estudis Catalans. [en línia] Disponible a: <https://mdlc.iec.cat/>
- Museucanpapiol.cat. Web oficial del Museu Romàntic Can Papiol. Disponible a: <http://www.museucanpapiol.cat/ca/> (consultat el 20-3-2018).
- *Plànol de Vilanova i la Geltrú de 1751*. Arxiu de Garí Siumell, extret de l’Inventari del patrimoni arquitectònic de Vilanova i la Geltrú [en línia]. Disponible a: <https://www.diba.cat/documents/429042/6821d603-0040-4faa-a286-cca798143fb4> (consultat el 09-3-2018)
- *Plànol de Vilanova i la Geltrú de 1851*. Arxiu Simancas, extret de l’Inventari del patrimoni arquitectònic de Vilanova i la Geltrú [en línia]. Disponible a: <https://www.diba.cat/documents/429042/6821d603-0040-4faa-a286-cca798143fb4> (consultat el 09-3-2018)
- Racefn, *Glosario de Geología*: Real Academia de Ciencias Exactas, Físicas y Naturales. [en línia] Disponible a:

http://www.ugr.es/~agcasco/personal/rac_geologia/rac.htm (consultat el 20-3-2018).

- Real Academia Española. Diccionario de la lengua española. [en línia]
Disponible a: <http://www.rae.es/>

ALTRES FONTS BIBLIOGRÀFIQUES:

- LLEI 9/1993, de 30 de setembre, del patrimoni cultural català (DOGC núm. 1807, d'11.10.1993).

8.2. MATERIAL D'ARXIU I PLANIMETRIA (ordre cronològic):

ARXIU MUSEU VÍCTOR BALAGUER:

Anys 1776-1817:

- *Fabrica de la casa Papiol*. [manuscrit, compost de 53 notes] , 437.101. Museu Víctor Balaguer, Arxiu del Museu Víctor Balaguer. Vilanova i la Geltrú. 1791-1799.
- *Pactes diferents finques Vilanova*. [manuscrit] , 429.2. Museu Víctor Balaguer, Arxiu del Museu Víctor Balaguer. Vilanova i la Geltrú. 1776-1810.
- *Llibre de comptes 1780-1817*. [manuscrit] , 42.10.1. Museu Víctor Balaguer, Arxiu del Museu Víctor Balaguer. Vilanova i la Geltrú. 1780-1817.

Mitjan s.XIX:

- *Plànols històrics de la casa* [manuscrit, compost de 8 plànols]. (s/n). Arxiu del Museu Víctor Balaguer. Vilanova i la Geltrú.

Anys 1861-1933:

- *Obres a la Casa del Carrer del Carme*. [manuscrits]. 53.10. Arxiu del Museu Víctor Balaguer. Vilanova i la Geltrú. 1861-1933.

Any 2007:

- GUITART, X. *Reparació estructural del Museu Can Papiol a Vilanova i la Geltrú. Projecte executiu.* 2007.

Any 2009:

- GUITART, X. *Reparació estructural del Museu Can Papiol a Vilanova i la Geltrú. Fase I. Memòria.* 2009.

Any 2011:

- GUITART, X. *Reparació estructural del Museu Can Papiol a Vilanova i la Geltrú. Fase II. Memòria.* 2011.
- FUENTES, A. Resum d'obres de substitució de la coberta i de forjats interiors de fusta del Museu Papiol. 2011.

ARXIU COMARCAL DEL GARRAF:

- Inventari del fons de l'Ajuntament de Vilanova i la Geltrú. Museu Romàntic Can Papiol. Arxiu comarcal del Garraf, Vilanova i la Geltrú.

Any 1844-1847:

- Testaments de Marià Rubinat i de Papiol i de Rosa Rubinat i de Papiol. Arxiu comarcal del Garraf, Vilanova i la Geltrú. p. 63. p. 238.

Any 1887:

- *Carrer Joaquim Mir. Obra Major. Can Papiol.* 2967. (permís d'obres referent a la paret del jardí). Arxiu comarcal del Garraf, Vilanova i la Geltrú.

Any 1899:

- *Carrer Major 32. Casa Papiol.* 2967. (Permís d'obres per una donació a la vila i pel tancament del jardí, inclou plànols). Arxiu comarcal del Garraf, Vilanova i la Geltrú.

Any 1975:

- *Construcció vorera Museu Papiol i c/ Premses.* 6948, Arxiu comarcal del Garraf, Vilanova i la Geltrú.

Any 1982:

- *Escrit de la Diputació sobre la pintura de la façana de la Casa Papiol.* 7001, Arxiu comarcal del Garraf, Vilanova i la Geltrú.

Any 2009:

- *Reforma estructural del Museu Romàntic Can Papiol. Projectes 1/2.* 2. 21334. Arxiu comarcal del Garraf, Vilanova i la Geltrú.
- *Reforma estructural del Museu Romàntic Can Papiol. Certificacions 2/2.* 2. 21335. Arxiu comarcal del Garraf, Vilanova i la Geltrú.

Any 2010:

- *Revisió parcial Museu Can Papiol. Projecte. Adjudicació. Certificació 1 a 3.* 2. 21410. Arxiu comarcal del Garraf, Vilanova i la Geltrú.
- *Revisió parcial Museu Can Papiol. Direcció d'obres. Ascensor. Fibra òptica. Subvenció Diputació.* 2. 21414. Arxiu comarcal del Garraf, Vilanova i la Geltrú.
- *Adequació de les instal·lacions B.T. Museu Can Papiol. Projecte. Adjudicació. Certificacions. Legalització.* 2. 21416. Arxiu comarcal del Garraf, Vilanova i la Geltrú.

ARXIU DEL SERVEI DE PATRIMONI ARQUITECTÒNIC LOCAL DE LA DIPUTACIÓ DE BARCELONA:

Intervencions d'adequació de l'espai en museu:

Any 1958:

- *Diligència: (2 de desembre).* El president de la Diputació Provincial de Barcelona decreta la visita a la Casa Papiol, i la seva valoració.
- *Valoració immoble "Casa Papiol" (2 de desembre).* Es fa una descripció de la casa i dels seus espais. El preu final estimat final és de 2.104.700 ptes.

Any 1960:

- *Informe: Necessitat de realitzar obres d'acondicionament (2 de maig).* El diputat president de la Comissió d'Educació, Emilio Martínez de Laguardia, amb la conformitat del director del Museu Romàntic Provincial, Dr. Alberto

del Castillo, expressa la necessitat d'efectuar obres de reforma a la casa per tal d'acondicionar-la com a museu.

- *Pressupostos inicials: Treballs acondicionament Casa Papiol. (maig).* Es relaten totes les obres a realitzar desglossades per partides.
- *Informe: Obres a executar a la Casa Papiol de Vilanova i la Geltrú, pel seu acondicionament. (maig).*
- *Memòria explicativa dels treballs d'acondicionament per destinar a museu les seves plantes Noble i Baixa. (30 de maig).* Es fa una explicació de tots els treballs, dividits entre obra grossa, electricitat, fusteria, etc.
- *Dictamen: contractació directa (12 de juliol).* Petició de contractació directa de les obres, a causa de la dificultat tècnica, del valor artístic i de la presència constant de tècnics i possibilitat d'haver de variar les obres a mida que avancin les intervencions.
- *Diligència: autorització obres (9 de setembre).* S'autoritza a l'inici de les obres en la menor brevetat possible. Firmat per Emilio Martínez de Laguardia, Diputat President de la Comissió d'Educació.
- *Instal·lacions elèctriques i lampisteria. (30 de novembre).* Miguel Roset, Rambla del Caudillo, Vilanova i la Geltrú.
- *Fusteria (7 de desembre).* Carpinteria Prats, Av. Capitán Carrasco, 9. Vilanova i la Geltrú.
- *Pressupostos Pintura. (9 de desembre).* Bajes pintor. Despacho en C/ Santa Eulalia, 6, Taller en Pl. Miró, 9.
- *Estudi de Jardineria pel servei de conservació de monuments de la diputació (desembre).* Es recomana la plantació d'exemplars ja desenvolupats, per tal que el jardí tingui l'aspecte desitjat des del moment de la seva inauguració.
- *Orientació pressupostos per l'estudi de Jardineria (desembre).* Pressupostos orientatius, la suma total és de 44.077 ptes.
- *Pressupostos octubre 1961. (1 d'octubre).* Partides dels pressupostos, amb una suma total de 787.407, 31 ptes.

- *Informe: Obres urgents (20 de novembre)*. Es demana un informe a l'arquitecte de la Diputació per valorar uns danys apareguts a la casa.
- *Informe: Sobre les obres urgents a realitzar al Museu Casa Papiol. (24 de novembre)*. Es relaten els danys observats, les possibles causes i l'estimació dels pressupost per fer les reparacions.

Any 1961:

- *Pressupostos Museo Casa Papiol: Obres a realitzar l'any 1961 (7 de febrer)*. És relaten les diverses partides. També inclou un plànol de la remodelació del jardí.
- *Diligència: Vistiplau al pressupost final (22 de febrer)*. La Comissió d'Educació, en una reunió celebrada el 17 de febrer, acorda donar el vistiplau al pressupost final de 491.256,21 ptes.

Any 1963:

- *Relació de factures, gener del 1962 (19 de gener)*. Es fa tot el balanç de les obres i factures. La suma total puja a 787.407, 31 ptes.
- *Relació de factures, novembre del 1963 (9 de novembre)*. Es fa tot el balanç de les obres i factures. La suma total puja a 787.407, 31 ptes.
- *Acreditació de conformitat factures novembre 1963 (7 de desembre)*. El Director de la Diputació, Sr. Antonio Ferrer i Pi, autoritza a l'arquitecte Cap del Servei de Conservació de Monuments a procedir al pagament de les factures per un valor de 310.259,65 ptes.

Any 1964:

- *Informe del Museu Romàntic Provincial sobre la descoberta d'un hipogeu. (25 de febrer)*. Notificació de la descoberta d'un hipogeu sota el museu a causa d'un esfondrament provocat per unes obres al carrer Prensas.
- *Informe per la restitució de les pintures de la façana. (28 d'abril)*. L'arquitecte Cap del Servei, constata la necessitat de restaurar i restituir les pintures murals de la façana, les quals estan en procés de desaparició. Estima un pressupost de 150.000 ptes. incloent el cost de pintura i vestides.

Any 1970:

- *Informe de l'Arquitecte: Obres de remodelació i consolidació de la façana carrer Premses. (10 de març).* S'inclou el projecte i el dibuix de com ha de ser la nova pintura. s'estima un pressupost de 50.000 ptes.
- *Factures fusteria. (24 de març).* Francisco Prats Soler. Vilanova i la Geslú.

Any 1973:

- *Informe arquitecta obres de suma urgència. (2 de maig).* Petició de l'arquitecte d'una partida de 149.990 ptes. S'han trobat esquerdes i problemes de tèrmits a les bigues de la biblioteca. Es requereixen obres de suma urgència per reforçar fonaments i reomplir galeries.
- *Autorització pressupost intervenció d'urgència (6 de juliol).* El president de la Diputació Provincial, senyor José Burrull Bonastre, autoritza la partida de 149.990 ptes.
- *Informe : Plaga de tèrmits. (30 de juliol).* Informe de la visita realitzada per l'arquitecte de la Diputació, on es constata que hi ha una gran plaga de tèrmits. Fa notar l'estat crític del forjat de la biblioteca, del qual diu que s'haurà d'apuntalar per tal de prevenir esfondraments.
- *Informe empresa "TEC": Tractament tèrmits. (30 de juliol).* Informe realitzat per l'empresa TEC (tratamientos Especiales para la Construcción) sobre la plaga de tèrmits. Es fa una explicació del tipus de xilòfags, dels danys i de les possibles solucions.
- *Proposta de pressupostos empresa "TEC": Tractament tèrmits. (30 de juliol).* Es dona la xifra dels pressupostos estimats per tal de fer el sanejament de les bigues afectades.

Any 1975:

- *Diligència: autorització pressupost apuntalament. (17 de setembre).* Vistiplau al pressupost de 149.477 ptes. per realitzar els apuntalaments de diverses sales del museu.
- *Factura dels treballs d'apuntalament de diverses sales. (22 d'octubre).* Import dels treballs realitzats, descrits en la diligència. Import total de 149.477 ptes.

- *Memòria: pressupostos de la intervenció. (octubre).* Memòria explicativa de les obres i despeses.

Any 1976:

- *Projecte de reforma interior i consolidació de l'edifici afectat per tèrmits del Museu Romàntic Provincial. (abril).* S'inclou memòria, condicions, estat de les medicions, pressupostos i plànols.
- *Sol·licitud d'informació sobre les obres a realitzar. (5 d'octubre).* El Diputat Delegat dels Museus Provincials sol·licita informació sobre les obres i afectacions a la casa Papiol, per les quals s'ha sol·licitat una partida pressupostaria de 6.613.858 ptes.

Any 1977:

- *Carta (17 de març).* Nota on s'expressa la necessitat de fer una actualització dels pressupostos del projecte d'intervenció, el qual no es va poder realitzar per falta de recursos.
- *Informe del director del Museu Romàntic Provincial (17 de març).* Exposa l'estat en que es troben les instal·lacions i la necessitat d'actualitzar el projecte.
- *Vilanova actualitat.* Setmanari núm. 6. p. 8. Full d'un setmanari, on es denuncia l'estat ruïnós de la Plaça de la Diputació.

Any 1978:

- *Notificació de l'Arquitecte Cap del Servei de Catalogació (31 de gener).* Notificació del projecte de reforma interior i consolidació de l'edifici afectat per tèrmits del Museu Romàntic Can Papiol. Import total del pressupost: 9.368.730 ptes.
- *Concessió crèdit per obres urgents. (5 de febrer).* Concessió d'un crèdit pel valor de 1.000.000 ptes. Destinat a les obres més urgents a realitzar.
- *Projecte de Reforma interior i consolidació de l'edifici afectat per termites del Museu Romàntic Provincial Casa Papiol de Vilanova I la Geltrú. (31 de gener).* Consta de memòria, condicions, estat dels amidaments, pressupostos i plànols.

Any 1979:

- *Informe de concessió dels treballs a les empreses. (24 de març)*. S'anomenen els noms de les empreses que s'encarregaran dels treballs de reforma de la Casa Papiol.

Any 1981:

- *Proyecto consolidación forjados y fachada y restauración de Carpinteria. Casa Papiol. (desembre)*. Projecte inicial de les obres a realitzar. Inclou uns planols de 'abans i el després de la façana lateral en secció.
- *Proyecto consolidación y mejra del Segundo piso y pintura de fachada de la Casa Papiol. (desembre)*. Arquitecte: Cap del servei, Antonio Gonzalez i Moreno Navarro. Autor del projecte: Alberto Sentís.

Any 1982:

- *Projecte consolidació de forjats i façana i restauració de fustera de la Casa Papiol. Reformat (1982)*. Nou projecte que reestructura el projecte, canviant l'ordre de les obres segons la importància i reajustament de pressupost.
- *Projecte consolidació i millora del Segon pis, i pintura de la façana de la Casa Papiol. Reformat (1982)*. Nou projecte que reestructura el projecte, canviant l'ordre de les obres segons la importància i reajustament de pressupost.
- *Informe dictamen de la Casa Papiol. Museu Romàntic de Vilanova i la Geltrú. (juliol)*. Informe de l'estat de conservació de l'edifici.
- *Projecte Museu Romàntic can Papiol Vilanova i la Geltrú. (juliol)*. Inclou la memòria, el plec de condicions, els pressupostos i els plànols.

Any 1984:

- *Projecte de rehabilitació i millora Can Papiol fase II. (setembre)*. Inclou la memòria, el plec de condicions, els pressupostos i un dossier amb tots els plànols.

Any 1985:

- *Projecte per la instal·lació i col·locació d'aparells de detecció d'incendis i de robatori i equips de vigilància mitjançant circuit tancat de TV del Museu*

Romàntic (Can Papiol) (juny 1985). Projecte per d'instal·lació d'equips de seguretat. Firmat per l'arquitecte Antoni González.

Any 1987:

- *Projecte reformat de rehabilitació i millora de Can Papiol II Fase. (abril)*. Projecte explicatiu de la segona fase de les obres. Firmat per l'arquitecte Antoni González.
- *Informe d'aproximació per un pla conjunt dels Museus de Vilanova i la Geltrú. (juliol)*. Dossier on es fa un recull de tots els museus de Vilanova i la Geltrú i la seva continuïtat.

Any 1988:

- *Rehabilitació i millora de Can Papiol. III Fase. Projecte reformat. (desembre)*. Projecte de reforma de la planta Baixa del Museu.
- *Restauració de Can Papiol . fase IV. Projecte Reformat. (desembre)*. Projecte de reforma de la planta Entresòl del Museu.

Any 1991:

- *Informe tècnic sobre l'edifici del Museu Romàntic Can Papiol. Vilanova i a Geltrú. (febrer)*. Informe pels danys causats al Museu a causa de les obres que estava realitzant el veí. Intenció de demanar danys i perjudicis.

Any 1992:

- *Redacció de la memòria. Projecte de rehabilitació i millora de Can Papiol III fase. Projecte de restauració de Can Papiol IV fase (planta entresòl) (desembre)*. Redacció de la memòria final de les fases 3 i 4.

Any 1997:

- *Informe EPTEN (maig)*. Informe tècnic sobre l'estat del Museu Romàntic Can Papiol 10 anys després de les obres de reforma. Inclou plànols de les obres i de l'estat de conservació.

PLANIMETRIA:

Arxiu del Servei de Patrimoni Arquitectònic Local de la Diputació de Barcelona (SPAL): *Planimetria no inclosa dins dels projectes citats en el material d'arxiu.

- Plànol del projecte de reforma interior i instal·lacions al museu Casa Papiol, a la planta noble (1r pis). Esc: 1:100. Maig 1960.
- Plànol de la planta noble, instal·lació elèctrica. Esc. 1:100. 1960.
- Plànol de planta jardí. Esc. 1:100. Diverses còpies canson + 1 aquarel·la. 1961.
- Dibuix Hèrcules, escultura en marbre. Reproducció. Bolígraf sobre paper. Novembre de 1961.
- Esborranys-croquis diversos de la balustrada del jardí. Desembre 1961.
- Dibuix de la columna. Llapis sobre paper. 1961.
- Plànol projecte remodelació del jardí. Planta. Esc. 1:100. Novembre 1961.
- Alçat. Esc. 1:50. Secció de la balustrada. Esc. 1:10. Tinta i aquarel·la sobre cartolina. 1961.
- Plànol alçat de la façana. Esc. 1:50. Tinta i llapis sobre cartolina. 1961.
- Plànol de planta noble: Esc. 1:100. Llapis sobre cartolina. 1981.
- Croquis de la façana del carrer de les Premses. Setembre de 1964.
- Plànol planta de les galeries subterrànies. Esc. 1:50. Llapis sobre cartolina. 1965.
- Dibuix detall dels balcons de Can Papiol, llapis sobre paper. Setembre de 1964.
- Plànols de plantes i secció. Esc. 1:100. Gener de 1978.

Arxiu del Museu Víctor Balaguer: *Planimetria no inclosa dins dels projectes citats en el material d'arxiu.

- Plànols de Can Papiol de l'estat actual de totes les plantes. Esc. 1:100. 2012. Elaborats per Anabel Fuentes, Arquitecta.

Arxiu Comarcal del Garraf:

- *Planols de planta i alçat de la nova tanca del jardí. Casa Papiol. 2967.*
Arxiu comarcal del Garraf, Vilanova i la Geltrú. 1899.

8.3. BIBLIOGRAFIA DE LES IMATGES:

Fotografies realitzades per l'autor del treball amb una càmera Nikon D3500®:

- *Imatges*: 7, 8, 11, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 57, 58, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 71, 86, 94, 106, 113, 192, 193
- Imatge de la portada.

Plànols i croquis realitzats per l'autor del treball amb el programa Microsoft Office Visio 2016®:

- *Imatges*: 2, 6, 9, 10, 12, 13, 34, 54, 55, 59, 73, 76, 79, 80, 81, 82, 83, 88, 89, 90, 92, 95, 119, 120, 128, 129, 138, 144, 145, 150, 154, 163, 164, 165, 170, 173, 174, 183, 184, 185, 186, 187, 202.

Fotografies extretes de l'Arxiu del Servei de Patrimoni Arquitectònic Local de la Diputació de Barcelona (SPAL):

- *Imatge 1963*: 127. (Vilanova i la Geltrú, 154. SPAL)
- *Imatges 1977- 1989*: 85, 140, 143, 146, 147, 148, 149, 151, 152, 153, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 166, 167, 168, 169, 171, 172. (Vilanova i la Geltrú, 154. SPAL)
- *Imatges 1991*: 175 i 176. (Vilanova i la Geltrú, 154. SPAL)
- *Imatges 131 i 132*: *Vilanova actualitat. Setmanari*, Núm. 6. 1977, p. 8. (Vilanova i la Geltrú, 154. SPAL)

Fotografies extretes de l'Arxiu del Museu Víctor Balaguer:

- *Imatges dels anys 1660-1965 (digitalitzades)*: 78, 91, 93, 96, 97, 98, 99, 100, 102, 103, 104, 105, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 114, 115, 116, 117, 118, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 134, 135, 136, 137, 141, 142, 200.
- *Imatges 1982-1989 (digitalitzades)*: 87 i 139.
- *Imatges 2010-2011 (digitalitzades)*: 56, 60, 61, 101, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 188, 189, 190, 191, 194, 195, 196, 197,
- *Imatges 74, 75, 77, 84. Plànols originals de la casa*. Digitalitzats. S'adjunten a l'annex.

Imatges extretes de Google Maps [en línia] disponible a: [google.maps.com](https://www.google.com/maps).

- *Imatges 3, 4, 5, 130 i 133.*

Imatges d'altres fonts:

- Imatge 1: *Plànol pel desenvolupament urbà de Vilanova i la Geltrú. 1854.* Inventari del patrimoni arquitectònic de Vilanova i la Geltrú [en línia]. Disponible a: <https://www.diba.cat/documents/429042/6821d603-0040-4faa-a286-cca798143fb4> (consultat el 09-4-2018)
- Imatge 68: *Plànol de Vilanova i la Geltrú de 1751.* Arxiu de Garí Siumell, extret de l'Inventari del patrimoni arquitectònic de Vilanova i la Geltrú [en línia]. Disponible a: <https://www.diba.cat/documents/429042/6821d603-0040-4faa-a286-cca798143fb4> (consultat el 09-4-2018)
- Imatge 70: Galeria del Museu Romàntic Can Llopis de Sitges. Web oficial del museu [en línia] Disponible a: <http://museusdesitges.cat/es/museo/romantic/museo-romantico> (consultat el 25-3-2018)
- Imatge 72: *Plànol de Vilanova i la Geltrú de 1851.* Arxiu Simancas, extret de l'Inventari del patrimoni arquitectònic de Vilanova i la Geltrú [en línia]. Disponible a: <https://www.diba.cat/documents/429042/6821d603-0040-4faa-a286-cca798143fb4> (consultat el 09-4-2018)
- Imatge 198: Sala del Museu Romàntic Can Llopis de Sitges. Web oficial del museu [en línia] Disponible a: <http://museusdesitges.cat/es/museo/romantic/museo-romantico> (consultat el 25-3-2018)
- Imatge 189: Interior Casa Maristany. Inventari del patrimoni arquitectònic de Vilanova i la Geltrú [en línia]. Disponible a: <https://www.diba.cat/documents/429042/6821d603-0040-4faa-a286-cca798143fb4> (consultat el 02-5-2018)
- Imatges 201, 203, 204, 205: Interiors de la Casa Jenaro Ferrer. Imatges realitzades pel fotògraf Pep Àvila i cedides per Mia Marsé.